

קול התאחדותינו

יו"ר ע"י התאחדות האגרים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פון רבינו הגה"ק שליט"א
בני ברק יצ"ו

שואלין ודורשין קודם הפסח

תוכן הענינים

ב	לפ"ק ט"ז
ג	תורה ותפילה
ד	דבש תפלים - לקיטת תפלים
ה	קדוש יצ"ו
ו	בשפת צדיקים - לשון חכמים
ז	פרשת צו - דורש ט"ז
ח	שבת ירמיה'
ט	פסח קדוש
י	חוקים להוראת
יא	לשיב כהלכה
יב	לשבת הסת"ם
יג	הילולת רב"ק
יד	נועם שבת
טו	לשולחן פורים

לשמך בכל עת

מינה לא תזיץ

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מול טוב, הנצחת שם, לעי"ג, אפשר לפנות:

לד"ר אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש הי"ו

052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

בבית האסורים של מדינה אחד הגיע פעם בשורה מרנינה, כי לקראת יום הולדת המלך יחלקו לכל האסורים מתנה חשובה ורבת ערך ויתכן גם שמעט מביניהם יזכו גם ל"שטר שחרור" לצאת לחירות, שמהו כולם למשמע אזנם, ובכליון עיניים ציפו לקראת המאורע.

בהגיע יום המיוחל בו היו שליחי המלך אמורים להגיע ומתנות אדונם בידם, השכימו כל האסירים קום בעוד ליל, לתפוס מקומם בשער הבית, כל אחד היה רצונו עז להיות מן הראשונים שיוזכו לקבל את המתנה הנדירה והנדירה מאת שרי המדינה.

אסיר אחד לא קם ולא זע ממיטתו וכלל לא ניגש בשער הבית אלא ביקש מחבירו שיקראוהו לבוא כאשר יגיע תורו, באומרו: מה לי לעמוד על רגלי ולהידחק בין כולם, הלא ממילא כלואים אנחנו באין יוצא ואין בא, ושליחי המלך ממילא מוכרחים להביא מתנותיהם עד השער כדי למסרם לנו.

שליחי המלך הגיעו והחלו לקרוא לכל האסירים מתוך רשימה מוכנת מראש, ולכל אחד בהגיע תורו נתנו את מתנותיהם בסבר פנים יפות לשביעת רצון כולם, לקראת סוף הרשימה קראו בשמו של האסיר שהוא ששכב במיטתו וחיפשו אחריו, מיד רצו חבריו אל חדרו ויבחיילו אותו אל שליחי המלך למען יקבל מידם את המגיע לו מבית המלכות.

אולם לדאבונו כאשר פשט ידו לקבל, קמו שליחי המלך ופנו ללכת לדרכם מבלי לשים לב כלל אל האסיר האחרון, הרים חלה את קולו וזעק זעקה גדולה ומרה, למה יגרע חלקי מחלקי חברי, פנה הגדול מבין שליחי המלך אליו בפנים זועפות ונער בו, חבריך עמדו מוכנים מאשמורת הבוקר וציפו בכליון עינים לבואם של נציגי המלכות, ורגליהם הולכים עד היכן שייכלו ללכת, ועשו מה שהי' בידם לעשות להקדים את רגע השמחה כאשר בוא יבואו ברינה, אכן אתה שגם המעט הזה שביכולתך עשות לא עשית, אין זה אלא שאינך מעריך את מתנת המלך כלל ועיקר, על כן אינך ראוי לקבל מתנת המלך.

משל זה ראוי ומכוון בימים אלו כאשר ההכנות לקראת חג הפסח ניכרת על כל פינה בכל בית, ומאידך צריך האדם להתכונן גם ברוחניות לימים הנשגבים הבאים לקראתנו, וכפי גודל ההכנה שיהיה לו כן תאיר לו הארות קדושת החג, וכמ"ש בספח"ק "שם משמואל" (בפרשת) וו"ל: "וזה לימוד לכל אדם שלעומת שהוא מכין עצמו לפני הזמנים המקודשים ומכוין את לבו להיות טהור וזכה להשיג טהרת הרגל מלעילא", עכ"ל"ק, ויה"ר שנוכח עוד השתא לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בביאת גוא"צ ומלכינו בראשינו בב"א.

בברכת חג כשר ושמח
הנהלת הקהילה

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר וחסידות נאמרים

ואש המזבח תוקד בו לא תכבה, ונ"ל עפמי"מ דא' בספה"ק
נועם אלימלך דמזבח מרמזו על התורה הק', דבזמן המקדש היו
קרבנות מתכפרים ועכשיו התורה מכפרת, שהעוסק בתורה
עולה כאילו הקריב עולה, ומצינו בגמ' במעשה דביתו דר' מאיר,
בתלמוד אחד שלא למד בקול עיי"ש, למדן דאם האדם לומד
תורה בחשקות ובחמימות וקול גדול ולא יסף, אז התורה נשארת
בקרבו ולא יוסף לשכח אותה, וחש"ה ואש המזבח תוקד בו, אם
החשקות וחמימות של התורה יבער בתוכו, וילמד בקול גדול, אז
לא תכבה, התורה זו לא תכבה ולא ישכחנה, שנשתמרת בקרבנו.
(באר מנחם)

☆

לא תאפה חמץ חלקם נתתי אותם מאשי קודש קדשים הוא
כחטאת וכאשם. נ"ל דאיתא בכתבי האר"י זל"ה הנזכר
ממשוה חמץ מובטח לו שלא יהא כל השנה ע"כ צריך האדם
לשמור עצמו בכל מה דאפשר ולכן נק' מצה שמורה וזה א"א
לא' שיהיה ממנו כ"א הקב"ה ישלח מלאכי' ממונים על השמירה
וישמרו אותו וז"ל לא תאפה חמץ חלקם נתתי לשון חלק בלי שום נדנוד
חמץ נתתי אותה מאשי דהיינו שאשלח ק' מלאכים שישמרו
אותך שמלאכים נק' אישי.

(אור לשמים)

☆

מצות תאכל במקום קדוש. הנראה לרמז בו גדול מעלת
אכילת מצה שהוא דומה קצת לאכילת קדשים כי הנה כל המצות
הם נעשים בגופו של האדם מבחוץ, אך מצות אכילת מצה
ואכילת קדשים הם נכנסים בגופו של האדם בפנים לכן נקראו
קרבנות שמקרבת את האדם ברפואת הנפש בפנימיות כמ"ש
והקרב ודברעים ירחץ במים, וז"ש ואכלו אותם אשר כופר בדם
כי הם תועלת גדול לקדש את האדם בפנים כמ"ש וכל קרבי את
שם קדשו כמ"ש הכו"ל הסיקו בפנים כי נכנס בכל האיברים
הפנימים לקדש ולטהר אותם, וגם ענין אכילת מצה הוא נקרא
בזוה"ק מיכלא דאסוותא כי הוא רפואת הנפש בפנים והוא ג"כ
תועלת לאדם ע"י שמכין א"ע בהכנה דרכה בתשובה ומעשים
שידי' הגוף טהור ומוכן להכניס הקדושה בתוכו ע"י אכילת מצה,
וז"ש מצות תאכל במקום קדוש בהכנה הראוי או בחצר אודל
מועד יאכלוהו כמו אכילת קדשים בחצר אודל מועד.

(תפארת שלמה)

☆

והנותר בבשר ובחלב באש תשרופו. כלפי פיתוי היצר
לאדם שימושך אחרי המותרות, להשיג דברים גשמיים, "הנותר
בבשר ובחלב" התשובה היא שיעסקו בתורה הקרויה אש, ובכך
יעלה בידו להתגבר על תאוותיו, "באש תשרופו" באש התורה
ניתן לשרוף את התאוות המותרות.

(תפארת בנימין)

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה וכו', י"ל
שהתורה משמיענו איזה לימוד תורה, היא עולה לה', לריח ניחוח,
וזהו הציווי הזה לאהרן ובניו כי יורו משפטיו ליעקב כתיב ואמר
זאת תורת העולה, ר"ל זאת היא התורה שתלה לה' ואמר היא
העולה על מוקדה שעולה בדתלהבות הלב באהבתו, ואש תוקד
בקרבנו מאהבת ה'יש, על המזבח שכוונת שתהיה לריח ניחוח
להשכינה, כל הלילה עד הבוקר היינו אפי' כל ימי הגלות שנקרא
לילה, עד זמן הנאולה שנקרא בוקר, בכדי שיהא סמך וסעד
לשכינה, ואז המזבח תוקד בו היינו ע"י לימוד התורה תוקד בו
התלהבות השכינה אפי' בעת שמפסיק מהלימוד בהכרח.

(אגרא דכלה)

☆

כל הלילה עד הבוקר, היינו בכל עת חשבות של האדם כשאנו
מאיר לו הוא במקדו זך הרעיון, עד הבוקר, עד שנעשה לו בוקר
ומאיר לו, ועם מה, על המזבח, היינו במה שהוא זובח את יצרו.
(בית אהרן)

☆

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה, מצאתי כתב יד של
האליק מהר"ם קורדוואר ז"ל (הרמ"ק) וז"ל, למדני זקן אחד לבטל
המחשבה אמר פסוק זה הרבה פעמים אש תמיד תוקד על המזבח
לא תכבה, ובעיני פשוט שזה חזקן היה אליהו הנביא, ולרוב
ענותותיו של הרב לא רצה לגלות, ע"כ יהא נזכר בזה מי שנפל
בלבו מחשבת און או מחשבת חבל, שיאמר הפסוק הנ"ל הרבה
פעמים.

(שלי"ה חק)

☆

זאת התורה לעולה ולמנחה וכו', זאת הוא מיעוט, ור"ל אם
ע"י התורה בא למיעוט וענות, הוא לעולה ולמנחה, ועולה לרצון
לפניו ית' ולחטאת ולאשם, ר"ל דלפעמים התורה הוא לו לחטאת
ואשם, ויחשב לו עוד לחטא ולמלואים, שאחר הלימוד נדמה לו
שכבר הוא מלא בתורה, וזה לאות נאמן שלמד שלא לשמה
לקנות וכדו', ועי"ז לא די שהיה לו מצוה אלא אף לחטא ועון
יחשב לו.

(אילנא דחיי)

☆

ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים, היינו שצריך איש
הישראלי להיות עומד כל ימיו אצל הפתח ולהחזיק עצמו שעדיין
לא עשה כלום בעבודת השי"ת ושבעת ימים רומז לימי חייו של
אדם שבעים שנה, עד יום מלאת ימי מלואתם פי' מלאת הוא לשון
שלמות שעי"ז תזכו לבוא אל השלימות הנפש.

(מאמר מרדכי)

☆

דבש תמרים

פנינים יקרים, מלאך הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

עבירות בפועל ובפרהסי' לעני כל, ודאי זה נסיון העושר גדול שלא יבוש בבני אדם כי עשיר יענה עזות כנראה לעינים בעוה"ר, משא"כ העני אם יעשה דבר שלא כשורה בזה יבוז לו לכן אין הנסיון גדול אצלו כי, אמנם לענין חטא המחשבה והרהור הלבלהרהר אחר מידותיו שייך ביותר אצל העני לכבוש דעתו הנכאב והנדכה ולשום בטחונו בה' כי מאתו לא תצא הרעות, והנה העולה באה לכפר על הרחורי הלב והרהור במחשבה הרי ביותר מצוי אצל העני במקום שיש חסרון כים, ולזה באה הרמז בזאת תורת העולה היא העולה הבאה לכפרה על הרחורי הלב שהיא מצוי יותר לגבי העני, לכן צריך לו הזירוז יותר במקום שיש חסרון כים, לזרז את העניים שלא ירהרו אחר מידותיו ויהי' הי מבטחן, ואז היא העוליה שבזכות זה יעלה מעלה, שכל המקיים התורה מעוני סופו לקיימה מעושר.

(קדושת יו"ט)

צו את אהרן. פירש"י אין צו אלא זירוז וכי' ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כים, ונראה עפ"מ"ד במד"ר אמר רשב"י אין העולה באה אלא על הרחור הלב, אמר רבי לוי מקרא מלא הוא והעולה על רוחכם, וי"ל בטעמא דמילתא שנצטוו ישראל להביא קרבן אף על הרחור הלב, דהנה כתב אי"ז זללה"ה בייטב לב כביאור ההבדל שבין עבד לבן, כי העבד עיקר עבודתו באברים ובמעשים ולא במצפוני לבו, לא כן הבן אינו משרת לאביו במעשה רק לעתים, ועיקר עבודתו במצפוני לבו באהבה רבה להאב, עיי"ש שהאר"ך באמרי נועם, ובכן הן בני ישראל נקראים בנים למקום ככתוב בנים אתם לה' אלהיכם, ואם כן עיקר עבודתם הרי הוא במצפוני לבם באהבה רבה לאביהם שבשמים, ולכן כאשר נכשלו בהרהור חטא ועון צריכים להביא קרבן לכפר על הרחורי הלב. וביזה יתבאר דברי רש"י"ל אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, והכוונה לבל יעלה על הדעת לומר כי רק בדור דעה ההוא זכו להיות בנים למקום, אבל בדורות שלאחריהם בזמן שלא יהיו ברום המעלה יהיו בבחינת עבדים, ומכיון שהעבד אינו עובד את אדונו אלא במעשה ולא במחשבה, שוב לא יצטרכו להביא כפרה על מחשבות לבם, לזה בא הכתוב לזרז מיד ולדורות, וכמבואר בגמרא שיטת ר' עקיבא בין כך ובין כך קרוים בנים, דאף בזמן שלא יהיו ישראל במעלה העליונה הרי הם קרוים בנים, ועל כן עליהם לעבוד את השי"ת במצפוני הלב בכל עת תמיד, וצריכים כפרה על פגם המחשבה מיד ולדורות. ולכוונה זו אמר רבי שמעון ביותר

ואם האכל יאכל ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פגול ידה. ופירש"י במחשב בשחיטה לאכלו בשלישי הכתוב מדבר, ולכאורה יפלא איך תצא זאת מלפני הכהנים עובדי ה' לשחוט את הזבח על מנת לאכלו ביום השלישי ואטו ברשיעי עסקינן, אכן כל ענין הקרבן הוא שישים החוטא אל לבו לעשות תשובה, אבל אם אינו שם אזי הקרבן אינו כלום, ובכן ודאי היתה זאת סיבה מאת ה' החוקר לב ובוחן כליות, דבאם הבעלים לא שבו בתשובה כראוי, אז בעל כרחו של הכהן נזרקה במחשבתו בשעת הקרבה לאכול הקרבן ביום השלישי ונפסל הקרבן. וזה שאמר הכתוב ואם האכל יאכל ביום השלישי, כפירוש רש"י שמחשב לאכלו ביום השלישי, לא ירצה, ושלא תקשה אך יצייר מחשבת פגול בכהנים, על זה אמר המקריב אותו לא יחשב לו, פי' הבעלים לא עשו חשבון הנפש לשוב בתשובה לפני הקב"ה, ולכן פגול יהיה, כי מאת ה' היתה זאת במחשבת הכהנים, למען לא יעלה למזבח.

(ישמח משה)

קח את אהרן וגו' ואת כל העדה תקהל אל פתח אהל מועד וגו'. י"ל כי שמעתי לפרש המשנה עשרה נסים נעשו בבית המקדש עושים צפופים ומתחיים וכי' כי מי שהוא בעל גאון ורוצה בהתנשאות הוא צריך הרחבת מקם לפי ארכו וגדלו וטובו המלא עולם, אבל מי שהוא שפל וממעט את עצמו וכאין יחשב בעיניו איננו תופס מקום רב, וז"ש עומדים בקומה זקופה צפופים, ומשתחיים בהכנעה רוחים, ומעתה כאשר נאמר ותקהל העדה אל פתח אהל מועד שהחזיק מועט שהיו ממעטים עצמם, את המקום המרובה, ומדת ענוה ממש רבינו למדנו שעליו נאמר והאיש משה עניו מאד מכל האדם, וא"כ מזה עצמו שנקהלו אל פתח אהל מועד מקום מועט לאשר היו בעיניהם בחינת אין, הוא מופת כי משה היה עניו מאוד, וז"ש קח את אהרן ואת כל העדה תקהל אל פתח אהל מועד, וממשיך ויעש משה את כל האמוטר בענין כאשר צוה ה' אותו דייקא, ולא עשה משה את אהרן לכהן לכבודו ולכבוד אחיו כי אם לקיים מצות ה', והראיה הוא כי ותקהל העדה אל פתח אהל מועד, ואין זה כ"א מכח ענוה שלמדו ממש.

(ייטב לב)

צו את אהרן. פירש"י אין צו אלא זירוז וכי' ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כים, כי נחלקו הקדמונים בענין נסיון העושר והעוני, ויש להכריע דלענין עשיית

עולה לא תרצה זבחי אלקים רוח נשברה, כי לא תחפון זבח, וכי לא בעי קובייה דיקרבן קמיה קרבנא וכי אלא דוד שמא דאלוקים אמר, וקרבנא לא קרבין לשמא דאלוקים אלא לשמא הוייה, דהא לגבי דינא קשיא לא מקרבין קרבנא וכי אלא רוח נשברה דכתיב זבחי אלקים רוח נשברה, ובכיאור הענין כתב הייטב לב בפרי נח כי מצד מידת הדין נפש החוטאת תמות ואינו מועיל קרבן ורק מצד מדת הרחמים נפש החוטאת נפש החוטאת יביא קרבן ויתכפר לו, אבל למי שדעתו שפילה אפילו מדת הדין נהפך לרחמים לרחם עליו, על כן כתיב זבחי אלקים רוח נשברה, שזהו הקרבן המרוצה אפילו למדת הדין, כי לב נשבר ונדכה אפילו אלקים לא תבזה, עכיד, ומבואר מזה כי הקרבן יועיל דווקא למי שדעתו שפילה ועל זה הסמך המדרש זאת תורת העולה החיד זבחי אלקים רוח נשברה שאז יתרצה הקרבן אף למדת הדין כאשר דעתו שפילה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כים כי כתב בכל יקר בפרשתן שחסרון כים רומז על חסרון הדעת, על דרך אמרם דעתא בליבא תליא וליבא בכיסא תליא, ובכן רשביי שהוא מרא דשמעתא שאין העולה באה על הרחור חלב הוא הוסיף ודורש ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כים, היינו בזמן שיחיה בישראל חסרון הדעת ולא יהיו במועלה העליזנה להיות דבוק ליוצרים בקדושה ובטהרה כמו בדורות הקודמים, עם כל זה גם בעת ההוא עליהם להזהר ולהשמר לכל יכשלו בהרהורי עבירה חלילה, כי בכל עת ובכל שעה הרי הם נקראים בנים למקום כשיטת רבו רבי עקיבא ועבודת הבן לאביו הרי הוא במצפוני לבו.

(ברך משה)

☆

צו את אהרן ואת בניו לאמור זאת תורת העולה ובמדרש הסמך הכתוב זבחי אלקים רוח נשברה, ויובן בחקדם דברי הוזה"ק עה"כ כי לא תחפון זבח ותאנה

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיה"ק עצי התמרים

טעם נפלא על קריאת שבת שלפני הפסח "שבת הגדול"

... דברי תורה שיעצו מפה קדוש כ"ק אדמו"ר מרן הגה"ק מסאטמאר (שליט"א) [זצוקל"ל] בשנה זו, הטעם לקריאת שבת שלפני הפסח "שבת הגדול", עפ"י הידוע מחלוקת הפוסקים בזמן בין השמשות ושקיעת החמה, דשיטת ר"ת ז"ל (שבת לה. ד"ה תרי) דשתי שקיעות יש, ותחילה השקיעה הראשונה היא משנסתלק כל גוף השמש מעל הארץ ונכנס בעובי הרקיע, ומתחילת שקיעה זו עד סוף השקיעה, היינו עד תחילת שקיעה שני יש שיעור ג' מילין ורביעי מיל (והוא חמש ושמנים דקות וחצי דקה) והשני היא גמר השקיעה שממנה עד הלילה לא הוה רק תלתא רבעי מיל (והוא שלש עשר דקות וחצי מן הדקה). אבל דעת חכמי אומות העולם דאין כאן שתי שקיעות כי אם שקיעה אחת (עיין גמרא פסחים צב:), והיינו תחילת השקיעה כשמתחיל גוף השמש להסתר ולכנס תחת האופק, ולדברים תיכף אחר השקיעה (הראשונה של ר"ת) הוי לילה.

ואיתא במדרשי חז"ל שמושה רבינו ע"ה בקש מפרעה שיתן להם לישראל יום אחד מנוחה בשבוע, שיעורו בו בני ישראל מעבודה, ונתן לו, ובחר משה בשביעי, וכיון שעמד על הר סיני ואמר לו הקב"ה "זכור את יום השבת", אז שמח משה רבינו שעלה בחלקו השבת, לכך נאמר "ישמח משה במתנת חלקו", ע"כ.

הרי ששמרו בני ישראל את השבת גם בהיותם במצרים, אלא שכל השבתים ששבתו שם היו רק עד סוף השקיעה הראשונה, כי לשיטת המצריים או כבר היא לילה. אולם כאשר נצטוו על הקרבת על הקרבן פסח, ואמר להם משה רבינו ע"ה 'משכו וקחו לכם צאן', ודרשו חז"ל משכו ידיכם מן העבודה זרה, והמצריים היו אז עובדי הצאב"א, כמבאר ברמב"ם ז"ל (ריש הלכות עכו"ם), ובמורה נבוכים (ח"ג פכ"ט) שמבאר באריכות שאמנת הצאב"א ה' שהוכבים והגלגלים הם אלוהות וכל העולם מתנהג על פי הכוכבים והמזלות, וכאשר משכו ידיהם מע"ז, קבלו עליהם עול מלכותו יתברך, והכירו לדעת כי יש הנהגה למעלה מן השמש והכוכבים, וכי הבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים המנהג עולמו ומסדר הכוכבים כרצונו יתברך, ולכן כאשר קבלו על עצמם עול מלכות שמים והאמינו בה' ובמושה עבדו, ממילא קבלו עליהם דעת 'חכמי ישראל', וכדרשת חז"ל החודש הזה לכם מסור הוא בידכם, שהקב"ה מסר סוד העיבור לחכמי ישראל, אז נודע להם מתי היא ודאי לילה, והתחילו להוסיף על השבת כשיטת רבינו תם ז"ל.

ולפי זה נתוסף להם זמן על השבת, כי עד אז לא שמרו את השבת רק עד תחילת השקיעה, ומעשור לחודש ניסן שהי' אז שבת קודש התחילו להוסיף על השבת ביציאתו, ולפיכך נקרא השבת הזה "שבת הגדול", כי זה היה השבת הראשון ששבתו בו עד הלילה ממש, וכל זה על ידי שמשכו ידיהם מעבודה זרה, וקבלו על עצמם דעת חכמי ישראל.

כתבי קודש (להרה"ק מהר"י מפשעווארסק זצ"ל, ח"א דף קמ"ו, מכתב מ"ג), טהרת יום טוב (יסוד יספה עמ' ע"ט)

ריקוטי אפרים פלרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ע פספר "אפרי יואל" אשר אך זה יצא לאורה

קרצנות, ודבר זה הוא סימן מובהק אל הגאולה, שבתחלה יקריבו ישראל קרצנות, ואחר כך יעלו לציון וירושלים, וחולת זאת לא יתכן שמהיה גאולה אמיתית. וזהו לו את אהרן ואת בניו 'לאמר' לדורות, ונתן הכתוב צבאן סימנים מובהקים לדורות האחרונים, למען ידעו אימת תבנה ירושלים ויתורו להקריב זה קרצנות, ולא יבואו לטעות בגאולות של שקר, לזאת אמר זאת תורת העולה, דקאי על ישראל דכתיב זהו ומי זאת עולה מן המדבר, ועל משה דכתיב ביה ומשה עלה אל האלהים, והכוונה כאשר יתקצו ישראל למדבר העמים ומשה רעיא מהימנא מנהיגם, ויקריבו שם קרצנות, אזי הוא סימן מובהק אל הגאולה. (דברי יואל)

זאת תורת העולה. העולה בזה לכפר על הרהור הלץ (יומא לז) כשהאדם מתחיל לעשות תשובה, מאוד צריך לכופ גופו לייגע עצמו להגיע אל התשובה, דכל ההתחלות קשות, אמנם אחר שזדכך על ידי כפיית גופו לתורה ומצוות, מרגיש הארה והתקרבות, ונקל לו לעבוד את ה'. וזהו 'זו' את אהרן, שהוא לשון קשה, דכמה קשה הוא לטהר את הלץ, אבל משנכנס בשערי התשובה והתחיל להטהר, נעשה לאמר אמירה רכה, דהבא לטהר מסייעין אותו (שם לח:). (טיב לבב)

זו את אהרן ואת בניו לאמר. אין לו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, אמר רבי שמעון, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כים (רש"י). אין לו אלא עבודה זרה (וזה"ק בראשית ס:). לכאורה איך קאמר שנוהג ציווי זה מיד ולדורות, הלא אמרו (פסחין קב:): שזדורות האחרונים אנשי כנסת הגדולה קטלוהו לישראל לעבודה זרה, ואינו מתגרה עוד בישראל; ונראה דהנועם אלימלך (אגרת הקודש) כתב: העצירותו מאומנותו שאינו מתגבר עוד להתאוות לעבודה זרה בפועל, אבל הניחו היצר

וידבר ה' אל משה לאמר, זו את אהרן ואת בניו לאמר. ודרשת והגידו לך את דבר המשפט (דברים י). הדברי יחזקאל (שופטים ד"ה כ) כתב על זה: לכאורה היה צריך לומר 'ודרשת', היינו ששאל אותם. אך אם האדם מסופק באיזה דבר האריך לעשות, ילך להלדיקים וישמע דבריהם, וממילא יודע לו האריך להתנהג. וזהו 'ודרשת' כשחדוש בלבבך לבד, אף בלא שאלת פיהם, 'והגידו לך' מעצמם, מתוך דבריהם יחודע לך ממילא 'את דבר המשפט', מה שיש לך לעשות; והנה משה היה מתיירא שמה לא יבוא לישראל את הדברים כראוי, ולא יגיע לידי מדה שיושפע לישראל להבין מתוך דבריו את ספיקותיהם, על כן אמר הכתוב שני פעמים לאמר, שקודם שיבוא את אהרן ואת בניו יקדים תפלה לה', שיוכל לאמר דיבורים כראוי, ואחר כך לו את אהרן ואת בניו, שיבוא להם בפירוש את המעשה אשר יעשו, ואז לאמר, שמתוך דרשתו יובן להם גם מה שלא שאלו הימנו להדיא. (טיב לבב)

זאת תורת העולה. ה' אמר לבלעם אין אני מקבל קרבן אלא מישראל ולא מהאומות, שנאמר זאת תורת העולה, ומי זאת עולה מן המדבר (שיר השירים ד), ומשה עלה אל האלהים (שמות יט). (מדדש). משה אשר גאל את אבותינו ממצרים, הוא עתיד להיות הגואל גם לעתיד (וזה"ק משפטים קב). הנה בזמן הזה לא שייך להקריב קרצנות, וזוה"ק (תרומה קמ: עפ"י פדס כה ז) איתא: איך הקריבו ישראל קרצנות במדבר, הלא אי אפשר להקריבם אלא בזית המקדש שעומד בארץ ישראל. אלא כמו שמינוי ציעקב שקיפל ה' את כל ארץ ישראל תחתיו, כך נסע קדושת ארץ ישראל עמהם במדבר; והנה הראב"ד (עדות ז) כתב: שבעת ביאת המשיח לא יכנסו ישראל לארץ מיד, אלא מתחלה יוליכם ה' למדבר העמים; ובזדאי שיהיה במקום ההוא קדושת ארץ ישראל, ולכן יהיה צידם להקריב שם

במקומו להתגבר על תאוות הממון; ואפשר עוד, דעל ידי תאוות הממון נשאר גם יצרא דעבודה זרה בצחינה אחרת, דתאוות הממון כוחה רב, דנעשים משוחד להכסף ובאים לידי סמיות עינים, ונמשכים אחריו למינות ועבודה זרה ממש, וזהו גרוע יותר מהסתה לעבודה זרה גרידא, דהנכשל בעבודה זרה בפועל, הרי הוא יודע בנפשו שחטא, ועל כן יש לו עוד תקוה שיעשה תשובה, אבל כשנמשך לעבודה זרה על ידי שוחד וסמיות עינים, הרי אינו מכיר חטאו כלל, שהרי היצר מסמא את עיניו, וחושב שעושה דבר טוב. וזהו **אין לו אלא לשון זירוז מיד ולדורות**, ואין לו אלא עבודה זרה, ולזה אמר **צוטר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס**, כי צדורות האחרונים נמשכין לעבודה זרה על ידי חסרון כיס, גם לאחר שנתבטל יצרא דעבודה זרה גופא, ולכן הוצרך לזרז על חסרון כיס **צוטר**, שזה גרוע יותר מהסתה לעבודה זרה.

(נב"ס 1)

צו את אהרן ואת בניו לאמר. אין לו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, אמר רבי שמעון, צוטר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס (ד"י). לכאורה איזה חסרון כיס איכא בעולה יותר מבקרצנות אחרים. ונראה דהרמב"ם (פאה ה) כתב: אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה, והקרבן קיימת לו לעולם הבא, כי המצות כולן נחלקין בתחלה על שני חלקים, החלק האחד: מצות המיוחדות לאדם בנפשו, בזה שיש ציו וצין ה', כגון ציטית ותפילין ושבת, זה יחשב לו לצדקה ויגמלהו לעולם הבא. והחלק השני: מצות התלויות בתועלת בני אדם, כגון אזהרה על הגניבה, וכגון הציווי באהבת איש את חבירו, זה יחשב לו לצדקה לעולם הבא לפי שעשה המצות, וימלא טובה בעולם הזה בעבור שנהג מנהג הטוב צין בני אדם; והנה בשלמים ושאר קרבנות יש בהם חלק לכהנים ולזעלים, על כן יש בהם גם מבחינת המנוה שצין אדם לחבירו, ושכר פירותיהם משתלם בעולם הזה, אבל עולה הוא מנוה שצין אדם למקום בלבד דכולה כליל, ושכרה משתלם רק לעולם הבא. וזהו **החסרון כיס** בשכר המנוה שיש בעולה יותר משאר הקרבנות.

(תולדת תק"ו)

צו את אהרן ואת בניו לאמר. אין לו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, אמר רבי שמעון, צוטר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס (ד"י). מפרשה זו שמענו כמה חמור איסור גזל, שאפילו קרבן עולה שאין בני אדם נהנים ממנו, איסור להקריב מן הגזל, ומינה נילף כל שכן שחייב אדם לשמור עצמו מאיסור גזל במקום שיש לו הנאה בדבר. והנה **האגרא דפרקא** (קטו) כתב בשם הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע: אהנו רואים ילדים בקטנותם שמתמידים בלימוד תורתם, ומתפללים בכוונה, וכשתגדלים מתהפכים במדות גרועות, ומבטלים את התורה והתפלה וכיוצא, ומאין יתהוה זה, הרי התורה שלמדו בקטנותם, הוא הכל שאין בו חטא, והיה מהראוי שתעמוד למשען להם. אלא זהו לפי שאבותיהם האכילו אותם מממון גזל, שסיגלו על ידי משא ומתן שאינו באמונה; וזהו **אין לו אלא לשון זירוז**, כלומר דמפרשת עולה שמענו זירוז להזהר מאוד מפגם הגזל, ולקב נסמכה פרשת עולה לדיני גזילה, וכל שכן במקום שהאדם נהנה, חייב להתרחק מן הגזל, והגזל פוגם בנפש האדם מיד ולאחר, וגם מוסיף לדורות, כי על ידי שיטפטמו בניו מממון איסור, יולדו בנפשותיהם תכונות רעות ותאוות גרועות. (דברי יואל)

צו את אהרן ואת בניו לאמר. אין לו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, אמר רבי שמעון, צוטר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס (ד"י). לפעמים היה באפשרי לפעול הרבה לתיקון חומות הדת, אך דא עקא שאין לכסף מוצא, והוא מקום שיש בו חסרון כיס, ונשארים רק עם המחשבה טובה, וישנה האפשרות רק לעמוד ולעבוד במחשבה. וזהו **אין לו אלא לשון זירוז מיד ולדורות**, דלדורות צריכים לעבוד על תיקון המחשבה במקום שיש חסרון כיס, דאי אפשר לעשות תיקונים במחשבה לבד, ואילו היה צידס ממון, היו יכולים לעשות גם במעשה, ולפעול לתיקון העצירות בפועל שנגדם באים חטאות ואשמות, והיו יכולים לעשות פעלים לתורה שיתמעטו העונות מישראל, אבל עכשיו שיש בו חסרון כיס, מתקיימים הדברים רק במחשבות טובות, שהם צחינת עולה שצאה לכפר על הרהור הלב. (דרשות שמיני שס)

כל הלילה עד הבוקר

כתב א"ז בייטב לב (פרי אמור) מקובלני ממוזלה"ה הישמח משה, כי פעם אחת אחר שסיים תפילת שמונה עשרה עלה בלבו להתפלל לראות את הדבר הלה שכתב הרמ"ע מפאנו שאליו הנביא מקריב תמידין בביהמ"ק ואע"פ שהוא שמש, ועם לבבו אמר אולי קיימא לי שעתא ואזכה לראותו, ותיכף התפלל על זה, ומילא ה' שאלתו וראה עין בעין את אליהו הנביא מלוכש בבגדי כהונה עומד ומקריב התמיד כסדרו, עכלה"ק, וידוע עובדא בזה (הובא בדרכי חיים ושלום) כי פעם אחת בליל התקדש חג הפסח הזכיר ק"ז מרן הדברי חיים זי"ע מה שסיפר הרה"ק מאוהעל זלה"ה וסיים ואמר: אם אליהו מקריב תמידין בזמן הזה, מסתמא הוא מקריב גם קרבן פסח, ולכאורה עפ"י שורת הדין אין שוחטין את הפסח אלא למנוייו, ואין שוחטין אלא על מי שראוי לאכול ממנה כזית, שחטו שלא למנויו או למי שאין כל אחד יכול לאכול כזית הרי זה פסול, ואם כן איך נשחט הפסח בזמן הזה, אלא וודאי שממטי ומייתי כזית ממנה לצדיקי הדור, כך אמר הדברי חיים, ואחר שסיים את דבריו אכל מיד את האפיקומן בהתלהבות נוראה עד שנדמה למסובין שאוכל כזית מקרבן פסח, ואף הן היו רואין כמו שומן של בשר צלי כעין נוטף מעל פני קדשו, וזאת אפשר לרמז בדברי הכתוב, זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח כ"ל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו, היינו כי מצות הקרבת קרבן עולה התמיד שייך אף בזמן הזה ימי הגלות הנקרא לילה, כי המזבח עומד בקדושתו ואף כי נגרשו לא נתבטלה התמיד.

(מהר"א ט"ב תשס"א)

ופשט את בגדי

פעם סיפרו לפני הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע על התנהגותו הרוממה של הרה"ק מרוזין זי"ע שמנגנים לפניו בכלי שיר ופורטים עלי נבל וכדו', ביקש הרה"ק מסטרעליסק לידע באיזה אנפין נראה אז הרה"ק מרוזין, וציירו לו ההתפעלות שיש להרה"ק מרוזין בשעה שמנגנים לפניו, ענה הרה"ק ואמר: כתיב באליו הנביא "ואזור עור אזור במתניו", והפי' הוא שמתניו וגופו היו אצלו כמו אזור עור, שכשרוצה לובשו וכשרוצה פושטו מעליו, וכך הוא הרה"ק מרוזין כשרוצה מפשט עצמו מהגוף וכשרוצה מלביש עצמו בהגוף.

(ספרן של צדיקים)

והבשר אשר יגע בכל טמא

סיפרו פעם להרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע בעל התניא על למדן אחד שהיה רגיל אצלו, שלאחרונה החל

להתחבר עם חבר מרעים מכת המשכילים שלח הרב להזמינו אליו, והסביר לו חומר הענין והסכנה שיש בהתחברות לרשעים, ועד כמה שהדבר יכול להשפיע עליו בקל להטותו מדרך ישראל סבא, השיב לו האיש ביהירות עלי אין יכולים להשפיע כל כך בנקל והא ראייה הרי אני רגיל אצלכם ומתחבר ומתיידד הרבה עם החסידים ועדיין לא נהפכתי להיות "חסיד", אינו דומה החזיר לו הרה"ק שהרי מצינו כתוב אצל טומאה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, כלומר בנגיעה בעלמא סגי לטמא את הטמא, לעומת זאת אצל נגיעה דקדושה מצינו בתורה כל אשר יגע בבשרה של חטאת יקדש ודרשו חכמינו ז"ל כל אשר יגע בבשרה יקדש יכול אפילו לא בלע, תלמוד לומר בבשרה עד שיבלע, הרי שבנגיעה דקדושה אינו נידון להיות קדוש עד שיבלע לתוכו, לפנימיותו מן הקדושה ולא סגי בנגיעה בעלמא, ובפרט סיים בעל התניא לפי מה שענינו תחזינה הרי אצלך הדרך הוא להיפך עם הקדושה אין לך יותר מנגיעה בעלמא ומן הטומאה כבר יש לך בליעה.

(ניצוצי אור)

לא יחשב לו פיגול יהיה

המתנגדים בעיר סאניק עברו פעם דרך עיר רוזין ונמלכו לבקר את הרה"ק מרוזין ולהתווכח אתו על דרך החסידות, נכנסו אל הצדיק ופנו אליו בשאלה: הלא אנחנו לנוכח ה' דרכינו קובעים עתים לתורה מתפללים בציבור בהשכמה כותיקין, ומיד אחר התפילה בעודנו מלוכשים בטלית ותפילין אנו יושבים ולומדים שיעור משניות, ומאיך החסידים לא די שמאחרים את זמן התפילה אלא שתיכף אחר תפילתם יושבים ושותים יי"ש בצוותא ולבסוף הם מכנים עצמם בשם "חסידים" ואותנו קוראים "מתנגדים" הלא נהפוך הוא, פתח הצדיק ואמר: מיום שחרב ביהמ"ק ואין לנו לא זבח ולא קרבן, התפילה היא במקום הקרבן, ככתוב "ונשלמה פרים שפתינו" ואמרו תפילות כנגד תמידין תיקנום (ברכות כו): וכשם שהקרבן נפסל במחשבה, "פיגול הוא לא יירצה" כך התפילה נפסלת במחשבת חוץ, והיצר הרע מבקש לו תחבולות להכניס במחשבתו של המתפלל כל מיני מחשבות זרות המבלבלות אותו, לכן מצאו להם החסידים עצה ותחבולה נגד היצר הרע שאחרי תפילתם יושבים הם לשנות יי"ש, ומברכים איש את רעהו "לחיים" וכל אחד פורט שאלתו ומבוקשו ואומרים איש לאחיו: ימלא ה' שאלתך, ומכיון שלפי הדין תפילה נאמרת בכל לשון הרי נחשב דבר זה לתפילה ושם אין שליטה ליצר הרע, כי נדמה לו שכל הענין הוא גשמיות, אוכלים ושותים ומדברים בלשון חול ולא חלי ולא מרגיש שיש בזה ענין של תפילה.

(נר ישראל)

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים בפתור ופרה משוקדים

דווקא הכהן המקריב אותה הוא יאכלנה, י"ל ע"פ המבואר ברמ"א (יו"ד רמ"ז כ"א) מותר לת"ח לטעום מידי מהוראתו שהתיר כדי לברר הוראתו, לכן בקרבן חטאת שנפסל אם שחטה שלא לשמה אפי' בטעות צריך הכהן המחטא לאכול ממנה לוודא שלא היתה בה מחשבה פסולה. (משך חכמה)

☆☆☆

זאת תורת החטאת: איתא (מנחות ק"י). אמר רבי יצחק מאי דכתיב זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם, קשה מדוע לא הזהיר על הנסכים, י"ל איתא (יומא ע"ה). אמר רבי ברכיה הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין, לכן כיוון שאפשר לקיים הנסכים בפועל ע"כ א"א לקיים באמירה. (אמרי אמת)

☆☆☆

וכלי חרס אשר תבשל בו ישבר: רש"י: ישבר – לפי שהבליעה שנבלעת בו נעשה נותר, קשה למה צריך לשבור ימתין עד למחר ואז יהיה נותן טעם לפגם ואז מותר להשתמש בו, י"ל אמרו (אבות ה' ה') עשרה נסים נעשו לאבותינו במקדש לא הפילה אשה מריח בשר הקדש וכו' ולא הסריח בשר הקדש מעולם וכו', נמצא שלא נפגם טעם הבליעה ונשאר נותר. (לוית חן)

☆☆☆

זאת משחת אהרן ומשחת בניו וכו' חקת עולם לדחתם: הדין הוא (חז"מ ר"ט ד') אדם המקנה דבר שלא בא לעולם לא קנה, א"כ קשה איך קנו הכהונה גם הדורות הבאים של כהנים, וי"ל יש מאן דאמר (ב"ב קמ"ג). שאם מקנה דבר שלא בא לעולם אגב (יחד עם) דבר שכבר בא לעולם אז קנה גם הדבר שלא בא לעולם, וזה שאמר הכת' 'משחת אהרן' דבר שבא לעולם (ומשחת בניו) דבר שלא בא לעולם יחד לכן קנו גם 'חקת עולם לדחתם' לדורות הבאים. (פנים יפות)

☆☆☆

ויגש את פר החטאת ויסמוך אהרן ובניו את ידיהם על ראש פר החטאת: קשה כאן נאמר 'ויסמוך' לשון יחיד ואילו גבי איל העולה (ח' י"ח) ואיל המלואים (ח' כ"ב) כתיב 'ויסמכו' לשון רבים, וי"ל הלא כאן מדובר בפר החטאת וראשו של פר הוא גדול ואפשר לסמוך עליו כמה אנשים בבת אחת ע"כ סמכו על ראשו אהרן ובניו בבת אחת ונחשב לסמיכה אחת לכן כתיב 'ויסמוך' סמיכה אחת, לעומת זאת ראשו של איל הוא קטן ויכול לסמוך על ראשו רק אדם אחד א"כ אהרן ובניו היו צריכים לסמוך על האיל בזה אחר זה והיו שם הרבה סמיכות לכן כתיב 'ויסמכו' לשון רבים. (בנין שלמה)

וידבר ה' וכו' צו את אהרן ואת בניו לאמר: י"ל המשך מהפר' הקודמת 'וכפר עליו הכהן לפני ה' וכו' 'וידבר ה' וכו' צו את אהרן' דאיתא (יומא י"ט). הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו דאי אמרת שלוחי דידן מי איכא מידי דאנן לא מצינן למעבד ושלוחי דידן מצו עבדי, וז"ש 'וכפר עליו הכהן' ולמה דווקא כהנים משום דשלוחי דרחמנא נינהו ומשום האי טעמא הם חשובים לכן "צו את אהרן ואת בניו" שיהיו בניו חשובים כמותו. (מדרש יהונתן)

☆☆☆

צו את אהרן: וברש"י אי אין צו אלא לשון זירוז, יש לפרש לפי מה דאיתא גדול המצוה ועושה יותר ממי שאינו מצוה ועושה, ופירשו שם התוס' ונראה דהיינו טעמא דמי שמצווה ועושה עדיף לפי שדואג ומצטער יותר פן יעבור ('וצריך' לכף את יצרו יותר' תו' הרא"ש) ממי שאינו מצווה, שיש לו פת בסלו שאם ירצה יניח, וזהו שאמר רש"י אין צו אלא לשון זירוז, כלומר כיון שאמר צו את אהרן ונעשה מצווה ועושה, אם יצטער יותר פן יעבור ויצטרך לכופ את יצרו, לפיכך צריך ליתר זירוז לכבוש את היצר מאם לא היה מצווה ועושה. (תנכות התורה)

☆☆☆

צו את אהרן: רש"י: אין צו אלא לשון זרז ומיד ולדורות אמר ר' שמעון ביותר צריך הכת' לזרז במקום שיש חסרון כים, י"ל כוונת רש"י שבקרבנות שלמים חטא ואשם שאין הקרבן כולה כליל על המזבח והכהנים אוכלים מבשרה אין חשש שהכהנים ירצו לפגל הקרבן אבל קרבן עולה שהיא כולה כליל ואין לכהנים חלק בקרבן לכן צריך לזרזם שלא יפגלו הגם שעור של קרבן העולה שייך לכהנים אבל קרבנות עולה שהקדיבו ישראל במדבר לא היה טען הפשט ולא היה בקרבן זה חסרון כים ויש חשש שיפגלו לכן זרזם. (ר' זרח אידיליץ)

☆☆☆

זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר: י"ל ע"פ מה שכתב בעה"ט זאת תורת העולה היא העולה. לומר כל העוסק בתורת העולה כאילו הקריב עולה. לפי"ז ז"ש הכת' מה שאמרת לך "זאת תורת העולה" שכל העוסק בתורת עולה 'היא העולה על מוקדה על המזבח' נחשב לו כאילו הקריב עולה על המזבח היינו דווקא "כל הלילה" בחושך הגלות שאין ביהמ"ק "עד הבוקר" כשיורח השמש וביהמ"ק יבנה אז שוב יקריבו הקרבן בפועל. (פרדס יוסף)

☆☆☆

והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו: י"ל מדוע במנחה אמר הכת' 'יאכלו אהרן ובניו' וז"א אחד הכהנים יאכלוהו ואילו בקרבן חטאת נאמר להלן (פס' י"ט) הכהן המחטא אותה יאכלנה ר"ל

קח את אהרן ואת בניו אתו ואת הבגדים ואת שמן המשיחה ואת פר החטאת ואת שני האילים ואת סל המצות: (פרק ח פסוק ב)

קח את אהרן. פרשה זו נאמרה שבועת ימים קדם הקמת המשכן, שאין מקדם ומאחר בתורה, לשון רש"י. ולמה נהפך דברי אלהים חיים. ועוד, כי צוה בפרשת ביום החדש הראשון (שמות מ) בכל הקמת המשכן ובלבישת אהרן ובניו ובמשיחת בלם, וספר שם מעשה משה בענין ההקמה, ולא הזכיר באהרן ובניו דבר עד המקום הזה, ואיך הפריש ענין אחד בשתי פרשיות, ואחר המקדם?

אבל הנכון שנאמר, כי נצטוו בהקמת המשכן ב"ב באדר, והיום אותו, ובאשר עמד המשכן על מעמדו, מיד קרא לו השם שהוא יושב הכרובים, וצוה אותו על מעשה הקרבנות, כל הפרשיות האלה שמתחלת ויקרא עד כאן, כי רצה ללמדו מעשה כל הקרבנות ומשפטיהם, קדם שיקריב מהם כלל. כי יש בקרבנות המלוואים חטאת ועולה ושלמים, ולא יודעו כל דיניהם, רק מן הפרשיות האלה שהקדים לו. ואחר כן אמר לו קח את אהרן ואת בניו אתו, לזרז אותו בשעת מעשה, במה שאמר לו מתחלה (שמות כט א), וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אתם לכהן לי וגו'. והוסיף לו בכאן (בפסוק הבא) ואת כל העדה הקהל אל פתח אהל מועד, שיעשה במעמד בלם, שידעו שהש"י בחר באהרן ובזרעו.

ועל דרך הישר, נצטוו משה במלאכת המשכן קדם למעשה העגל, ובשנתרצה לו חקב"ה והבטיחו שישלח שכינתו בתוכם, ידע מעצמו שמצות המשכן במקומה עומדת, וצוה לישראל עליה, כמו שפרשתי בפרשת ויקהל (שם לה א). ואחר שהשלימו המלאכה, נאמר לו פרשת ביום החדש הראשון באחד לחדש תקום את משכן אהל מועד (שם מ ב), ושם נאמר לו והקרבת את אהרן ואת בניו וגו' (שם פסוק יב). וזהו ידע שגם אהרן ובניו במעלתם ובהקמתם לפני המקום? ועכשיו חזר וזרזו ביום ראשון של מלוואים ובשעת מעשה.

וזהו כל הפרשיות בסדרן, אלא שהקדים 'ויכם הענין את אהל מועד' (שם פסוק לד), שהוא ביום שמיני למלוואים בדעת רבותינו (בתיב רש שמיני), לסדר כל ענין הקמת המשכן, כי כן דרך הכתובים בכל מקום להשלים ענין אשר התחיל בו:

מעשה הש"ב

והוסיף לו כאן זאת כל העדה הקהל אל פתח אהל מועד, שיעשה במעמד כלם שידעו שהש"י בחר באהרן ובזרעו. ולפי' מתורין נמי הקשיא השני למה חלקו הכתוב לשנים, שכן היה בשעת מעשה, שמיד שהקים המשכן למד אותו דיני הקרבנות, ואח"כ אמר למשה פרשה זו.

רבינו לשיטתו שכל התורה כסדרן נכתבו, סובר שנצטוו משה על מלאכת המשכן קודם מעשה העגל, כפי הסדר שנכתבו בתורה, שהרי מלאכת המשכן נכתבו בפרשת תרומה תצוה, ואילו הוא העגל נכתבו רק בפרשת כי תשא, רק לכן לא אמר להם מיד כשירד מן ההר שיעשו המשכן, כיון שהטאו בעגל, ורק אח"כ כשנתרצה חקב"ה והבטיחו שישלח שכינתו בתוכם, ידע מעצמו שציוו מלאכת המשכן במקומה עומדת.

לפי פירוש זה מה שחזר וזרזו בשעת מעשה ביום ראשון של מלוואים, היינו כדי לזרז את אהרן ואת בניו לומר שאע"פ שאהרן עשה את העגל, הרי הוא במעלתו וחובתו לפני המקום כמו שהיה מקודם. אבל לפי פירוש הראשון הכונה שזרזו בשעת מעשה, היינו שזרזו את משה.

הנה לפי פירושו של רבינו כל הפרשיות כסדרן נכתבו, אמנם בסוף פרשת פקודי הפסוק ויכם הענין את אהל מועד, היה רק ביום שמיני למלוואים, ואח"כ פסוק זה אינו במקומו. לכן מפרש רבינו שלכן נכתבו שם, שכן דרך הכתובים להשלים ענין אשר התחיל בו.

א לפי רש"י פרשה זו נאמרה למשה בשבעת ימי המלוואים, וקדמה לכל הפרשיות מתחילת ויקרא עד כאן. שהרי לפי שיטת רש"י מפרשת ויקרא עד כאן נאמרו ביום שמיני למלוואים בראש חודש ניסן, שהרי נאמר בסוף פרשת פקודי ויכם הענין את אהל מועד, וזה היה בשמיני למלוואים. ולמה נכתבה כאן, משום שאין מוקדם ומאוחר בתורה.

ז ועל זה הוקשה רבינו שני קשיות. א. למה נהפך דבר אלקים חיים, דהיינו מה התכרה לומר שמפרשת ויקרא נאמרה בשמיני למלוואים, ועי' נצטרך לומר שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ב. שבפרשת 'ביום החדש הראשון' צוה ה' למשה הן על הקמת המשכן והן על הלבשת אהרן ובניו ועל משיחתם, והפסוק שם מספר שמשה הקים את המשכן, וכאן מספר הכתוב שהלבש משה את אהרן ואת בניו ומשחם, ואח"כ למה מפרדי הפסוק ענין אחד וכתבו בשני פרשיות, ומאחר את המוקדם.

ב רבינו לשיטתו שכל התורה כסדרן נכתבו, סובר גם כאן שנכתבו הפרשיות כסדרן, והקמת המשכן בפעם הראשונה היתה ב"ב באדר, ועוד קודם שהספיק לקיים הלבשת ומשיחת אהרן, אז ציווה ה' על כל עניני הקרבנות שנאמרו מתחילת פרשת ויקרא עד כאן, שהרי הוצרך להודיעו תורת הקרבנות שקרבו בשבעת ימי המלוואים, ואח"כ באותו יום אמר לו פרשה זו של 'קח את אהרן ואת בניו אתו' כדי לזרז אותו בשעת מעשה במה שאמר לו תחילה בפרשת תצוה.

עו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מזבחה כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו (פרקו פסוק ב)

אמר הכתוב בפרשת ויקרא (לעיל א ב) 'דבר אל בני ישראל, כי שם יצוה בהבאת הקרבנות, וישראל מביאים אותם. וכאן
אמר 'עו את אהרן, כי ידבר במעשה הקרבנות, והכהנים יעשו אותם'.

וכתב רש"י, אין צו אלא זרוז, מיד ולדורות. אמר רבי שמעון ביותר היה צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כים.
ומדרשו של רבי שמעון אינו על זו הצנאה, כי כאן אין בו חסרון כים לבני אהרן המצויים בה, אבל יש להם רוח ושכר
בכל הקרבנות, גם בעולה. אבל אמר תנא קמא אין צו אלא זרוז מיד ולדורות. לומר שהפרישות שצריכה הכתוב לזרוז
בהם, ולומר שיעשו מיד וינהג הדבר לדורות, ואמר בהן 'צו', ובשאר הפרישות ואמר 'דבר אל בני ישראל' או 'אמר
אלהם', וכן רבי שמעון לחלק ולומר שפעמים יבוא הלשון הזה בדבר שאינו מיד ולדורות, בעבור שיש בו חסרון כים,
כגון הצנאה האמורה בשמן המאור (לחן בד ב), ובגוף שאמר הכתוב (במדבר לה ב) 'עו את בני ישראל ונתנו ללויים ערים
לשבת'. ויתכן שזאמר שיש בצו זה חסרון כים לכהנים בעבור זה קרבן אהרן ובניו' (פסוק ג) הנמשך בצנאה זו. אבל
בתחלת ספרי בענין מחלקת היא שנוחה:

כל אשר יגע בבשרה יקדש ואשר יזה מדמה על הגגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדש: וכלי חרש אשר תבשל בו ישבר ואם בכלי נחשת בשלה ומרק ושטף במים: (פרקו פסוקים כ – כא)

תכבס במקום קדש. החמיר הכתוב בדם הנבלע בבגד לעשותו כאשר היה קדם הוזה שלא יצא חוץ לקלעים. ואמר
ובלי חרש אשר תבשל בו ישבר, ואף הוא במקום קדוש הוא נשבר, והחרסים נבלעים במקומם.

מעשה הש"ב

כיום לכהנים, אדרבה הם רק מרוויחים מהקרבנות. רק רבי
שמעון אומר שבשאר מקומות שאינם לדורות, וכתוב בהם
צו הוא משום שיש בה חסרון כים. ולהאפן ב, רבי שמעון
חולק על תנא קמא, במעם הדבר שכתוב בפסוק דידן 'צו',
שלדעת הת"ק הוא משום שהוא זירוז מיד ולדורות, ולרבי
שמעון משום שקאי על המנחת הביתין שהוצרכו הכהנים
להביאם משלהם, ולכן שפיר יש בזה חסרון כים. [ואבל
מודה לת"ק דצו הוא לשון זירוז מיד ולדורות].

אמנם דעת הספרי שרבי שמעון חולק על ת"ק, וסובר ד'צו'
כתוב רק במקום שיש חסרון כים. והיינו מדהביא הספרי
דעת הת"ק, ואח"כ כתוב 'רבי שמעון בן יוחאי אומר אין
ציווי בכל מקום אלא חסרון כים', ומדכתב 'רש"י' אומר,
משמע שחולק על הת"ק. אבל בתו"כ הגורסא 'אמר רבי
שמעון, שפיר אפ"ל שבא להוסיף על דברי הת"ק.

מבואר בפסוק דידן שבגד שניתן עליו מדם החטאת טעון
כיבוס בעזרה. ובפסוק כא מבואר שכלי חרס שנתבשל בו
בשר חטאת טעון שביירה. והנה כאן בבגד שניתן עליו דם
חטאת אינו מבואר ברש"י הטעם שצריך כיבוס. אמנם
בכלי חרס מפרש רש"י שלכן צריך לשברו משום שהבליעה
שנבלעת בו נעשית נותר. ואפשר לומר שלפי רש"י גם
בבגד הטעם שצריך לכבסו הוא משום נותר. דכשלבשו לא
יהיה בו דבר של איסור.

רבינו מוסיף לבאר הטעם שצריך לכבס הבגד במקום
'קדוש', היינו משום שהחמיר הכתוב בדם הנבלע בבגד
שידנו כמו קודם שנבלע, שאסור להוציאו מהיץ לקלעים.
אמנם בכלי חרס אינו מבואר בקרא שצריך שביירה במקום
'קדוש', ועז"כ רבינו שאף הוא במקום קדוש. והנה בכלי
חרס לא הוסיף רבינו הטעם משום שאסור להוציאו מהיץ
לקלעים, שכאן לא שייך החשש הזה, משום שאחד הניסים
שהיו בבית המקדש ששברי החרס היו נבלעים במקומם.

תמצית: בפרשת ויקרא בתחילת הציווי על הקרבנות נאמר
'דבר אל בני ישראל, כי שם צותה את בני ישראל על
'הבאת' הקרבנות. אך כאן מדובר 'בהקרב' הקרבנות
המוטל על הכהנים, לכן נאמר 'עו את אהרן ואת בניו'.

מזה שנאמר 'אמר רבי שמעון, ולא 'רבי שמעון אומר',
משמע שרבי שמעון אינו חולק על התנא קמא רק בא
להוסיף שנאמר 'צו' לא רק כשהציווי מיד ולדורות, אלא
גם' במקום שיש חסרון כים.

כי צו הנאמר כאן רבי שמעון מודה להטעם של ת"ק, כיון
שכאן אין חסרון כים לכהנים.

דשם אינו 'מיד', אלא לדורות, ומ"מ נאמר 'צו'. הרי לנו
שאפילו שאינו מיד נאמר צו. כיון שיש שם חסרון כים.

שם מיירי כשנכנסו ישראל לאר"י היו צריכים ליתן
מנחתם ללויים. וזה היה חסרון כים, אבל אינו לדורות.

ולפי פירוש זו 'צו' הנאמר כאן רבי שמעון מודה שזה
משום שהוא מיד ולדורות. רק אומר שלפעמים נאמר צו
במקום שיש חסרון כים.

באופן זה מפרש רבינו שרבי שמעון קאי על פסוק זו,
ושפיר יש כאן חסרון כים, משום שקאי על הנאמר בהמשך
על מנחת הביתין שהכהן מקריב.

פירוש, לב' האופנים רבי שמעון מודה לתנא קמא ד'צו'
הוא לשון זירוז מיד ולדורות, רק רבי שמעון בא להוסיף על
ת"ק דגם היכן שאינו לדורות, רק יש בה חסרון כים, גם כן
כתוב 'צו'. והנפ"מ בין ב' האופנים במעם הדבר שכתוב צו
בפסוק דידן.

להאפן א' רבי שמעון מודה לת"ק דבפסוק דידן כתוב 'צו',
משום שהוא זירוז מיד ולדורות, דכאן בקרבנות ליכא חסרון

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קרית יואל יצ"ו

פרוט חג המצות תשפ"ו זכ"ק

מצות תאפה
במרחיב לב

לאור ריבו העם ודוחק המקום אצל
אפיית מצות בער"פ בחבורת כ"ק מרן
רבינו שליט"א בשנים שעברו

סדרנו בעד"ה לתועלת הציבור חסידים ואנשי מעשה

אפ"יית מלצות
מלצות

ישל כ"ק מרז רבינו הגה"ק שליט"א

ואמירת הלל בשמחה והתרגשות עילאה
ברוב עם הדרת מלך, במקום רחבת ידים

ביום ד' - ערב פסח הבעל"ט

בהיכל המתיבתא הק' - סניף ויזאל משה

• בשעה 2:00 אחצ"ה •

לכל הקהל הקודש יהי
מוכן פֿאַרענטשעס
וחלל ההיכל יהי אַך ורק להעוסקים
הנרשמים בעבודת אפיית המצות

בברכת חג כשר ושמח
הנהלת ההקלה

☎ **argaman 845.388.1808**

יתר הפרטים יתפרסמו במודעות נפרדות!

מים שלנו מקורה, טעמה, זמנה וסגולתה

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

לדבריו של הסמ"ג רק סוף הלילה מצנן, ולדבריו של רש"י אין חילוק מתי נשאבו המים, רק העיקר דילוק דוקא כל הלילה.

ועיין בדברי הסמ"ק (רי"ט, ר"ב) וב'הגהות הסמ"ק' (שם) שסברו גם כן כסברא הנ"ל, אולם ב'הגהות הסמ"ק' הקיל דאף ברוב הלילה מהני, אולם בעיני רוב האחרון של לילה כדי שיהי' עמוד השחר בכלל הלילה, ובסמ"ק מקיל יותר, 'דעיקר הוא חצי הלילה האחרון, דלא ניתנה תורה למלאכי השרת, ורוח צפונות העיקר מחצי הלילה עד עמוד השחר והוא מצנן המים', עי"ש.

ומש"כ דעיקר הצינון נעשה מרוח צפונות, היינו דבעינן רוח המקרר המים, וכן משמע בשאר הראשונים דבעינן הלילה לקרר המים, אולם ב'מהר"ם חלאווה' אע"ג דסובר דבעינן לינת הלילה, אולם הטעם אינו משום דהלילה מצנן המים, אלא כשהמים יוצא ממקורם הם בכוחם וטבעם עומד להחמיץ, וכשעבר הלילה הופג כוחם כמו קדירה שאינו בן יומו, עי"ש.

וב'תוספות רבינו פרץ' (סו) מעתיק את שיטת ריב"א: 'דכיון דבליילה המעיינות רותחים, וביום צוננין, א"כ המים נתחמם בלילה, ולצנן אותן בעיני כ"ד שעות, ובעיני דוקא י"ב שעות ביום במקורו במעיין, דהא ביום המעיין צונן, ואח"כ עוד י"ב שעות בלילה בתלוש, וזוהו נצטנן כ"ד שעות, וע"כ בעיני דישאב דוקא בין השמשות, דא נמצא דנצטנן י"ב שעות במעיין, וי"ב שעות בתלוש. וכן סובר ה'מהרי"ל'. ועיין ב'ב"ח' דגם הבה"ג סובר כן, והוסיף דאין זה אלא לכתחילה, אבל בדיעבד אף דנשאבו ביום מותר לאחר לינת לילה, וגם אם נשאב בתחילת הלילה עדיין מהני סוף הלילה להתירם, עי"ש.

ולהלכה עיי' בדברי המחבר בשו"ע (או"ח סי' תנ"ה סעי' א) לפי מה שפסק הרמ"א, ושלחן ערוך הרב סעי' ו', ומשנ"ב סק"ד: דלכתחילה כדאי לשאוב בבין השמשות ממש וכשיטת הראשונים הנ"ל, אולם כיון דא"א לכוון ממש בין השמשות, רשאי לשאוב סמוך לבין השמשות, בעוד יום, אולם אין לשאוב הרבה מבעוד יום, וכמו"כ בדיעבד, אם

ב'רש"י' שם כתוב הטעם: 'מפני שבימי ניסן המעיינות חמין שעדיין ימות הגשמים הן, כדאמרינן במי שהיה (לקמן

צד:) בימות הגשמים חמה מהלכת בשיפולו של רקיע, לפיכך כל העולם צונן ומעיינות חמין, הלכך מלינן בלילה ומצטננין', עי"ש. ולפירושו אין נפק"מ באיזה זמן נשאב המים, אלא עיקר הנקודה דלאחר שנשאב מהמעין צריך י"ב שעות שיעור לינה שיצטנן, ופירושו של מים שלנו הוא דכבר עבר על המים שיעור לינה.

ובספר 'יראים' פירש הטעם: 'דבניסן בלילה החמה מהלכת תחת הרקיע והמעיינות חמין, ולכן צריך לשאוב אותם קודם תחילת הלילה, ואז מותרים מיד, ואין לאחר שאיבתם אחר תחילת הלילה', עי"ש. וה'רא"מ' בביאורו לסמ"ג (ל"ה ע"ט), וכן ה'טורי זהב' סי' תנ"ה (סק"א) ביאורו הענין בדעתו, לדבריו עיקר הנקודה לשאוב בבית השמשות, ובאופן זה מותר מיד, ואם שואב ביום או בלילה אין להן תקנה, דהא בלילה המעיינות חמין, ואם נתחמם לא מהני צינון, ורק אם הי' ביום במעיין ונצטנן שם, ונשאב תיכף אחר זה, ולא התחיל להתחמם בלילה אז הם מותרין.

והקשה ה'בית יוסף' (סו) 'זעוד דלפי"ז במאי מיירי הגמ' דבעינן שלנו, הא ליכא אופן דלינה מותר המים, דאם נשאב בין השמשות מותר תיכף, ואם בזמן אחר אסור בכל אופן, וע"כ פירש הב"י בדעתו של היראים, דיש ג' חילוקי דינים: א. נשאבו ביום, אינו חס כ"כ ומועלת לינת לילה. ב. נשאבו בין השמשות מותר מיד, ג. נשאבו בלילה אין להן תקנה, אולם הסתפק דאולי אף בנשאבו בלילה יהני לינת לילה ויום, ומ"ש דאם נשאב בלילה אין להן תקנה, היינו דלא מהני באותו יום, אבל לאחר כ"ד שעות ביום אחר יהא מותרין.

וב'סמ"ג' (סו) מביא את שיטת הריב"ז: 'דעיקר האיסור לאפות קודם עלות השחר, דסוף הלילה גורם הצינון', עי"ש, וביאר הב"י: 'לדבריו אף דנשאב בין השמשות עדיין צריך לינת הלילה, דסוף הלילה גורם הצינון, והיינו כשיטת רש"י דהטעם דצריך צינון הוא משום דהמעיינות חמין, רק

נשאבו הרבה מבעוד יום, אין לאסרו בדיעבד אם לן עד עלות השחר, וכמו"כ אם שאבן בלילה קודם חצות מותר ללוש למחר, בתנאי אם המתין י"ב שעות מלא [דהיינו אף אחר עלות השחר] להחמיר כשיטת רש"י דבעינן י"ב שעות שלמות, ואם א"א לשאוב בין השמשות יותר טוב להקדים מבעוד יום מלאחר לשאוב בלילה.

וכן בשו"ת 'רמ"ע מפאנו' סי' ל"ב מסיק, דהמנהג הנכון הוא לשאוב בין השמשות ממש, וכן כתבו הרבה פוסקים.

ובפשטות אנו תלמידי רביה"ק ז"ל הנוהגין בדין לילה כשיטת רבינו תם לגמרי לכאורה צריכין לשאוב לכתחילה כשעה לאחר שקיעה [דהיינו 60 דקות אחר השקיעה] דאז מתחיל בין השמשות לשיטת ר"ת, וכ"כ הפמ"ג (שם סי' מ"ז סק"א, וא"א סק"א) דהרוצה לצאת כל הדעות ישאוב ב' 58 וחצי דקות אחר השקיעה, עי"ש. ואף דב'מגן אברהם' ועוד, מבואר דלא ישאב בין השמשות ממש דשמא לא יוכל לכוון הזמן מדויק, וע"כ טוב לשאוב מעט מוקדם, אולם כהיום שיש מורה שעות ויכול לכוון הזמן מדויק, לכאורה כדאי לשאוב מים שלנו בזמן בין השמשות ממש.

וגם בשו"ת 'חלק לוי' (יו"ד סימן ק"ח) תמה ע"ז, דכהיום צ"ע על מאי סמכו העולם לשאוב קודם בין השמשות, ובספר 'ישראל והזמנים' (סימן ל"ח) רצה לומר דסמכין אשיטת בית אפרים (שו"ת אר"ח סי' ל"ב) דסובר, דלא בעינן בית השמשות ממש [כעין דברי הפרמ"ג הנ"ל], רק העיקר שיהא אחר השקיעה, ובין השמשות דהכא היינו משקיעה עד הצאת הכוכבים, ומדייק שם כן מלשון הראשונים, והטעם הוא דמתחילת השקיעה מתחיל להתקרב, עי"ש.

וב'הגדת דברי יואל' מובא, דרבינו ז"ל שאב לעצמו אחר תפלת מנחה בערך חצי שעה אחר השקיעה ולפעמים במאוחר יותר עד סוף שיטת ר"ת, דלכתחילה לא רצה לאחר יותר, משום לדעת רוב הפוסקים אם שאבו ביום כשר, משא"כ בלילה, עי"ש. הרי מבואר דרבינו ז"ל נמי שאב קודם בין השמשות אע"ג דהחמיר מאד בשיטת ר"ת בכל ענינים, כידוע.

ועיי' בשו"ת 'ישראל והזמנים' (שם) דרבינו קבע זמן שאיבת מים שלנו בבית האופה במשך חדשי האפיה שיהיה 15 דקות לאחר השקיעה, ומשך זמן השאיבה היה לערך 5 מינוט, נמצא ששאבו בין 15 דקות ל' 20 דקות אחר שקעה"ח, ומשמע דהחמיר בזה כשיטת הגאונים, ורק לעצמו שאב יותר מאוחר דהיינו ג' רבעי שעה לאחר השקיעה [זה מעט מאוחר יותר ממה שכ' בהגדת דברי יואל, וצ"ע], וכנראה דלבית האופה שידע דגם אנשים הנוהגים כשיטת הגאונים נוטלים שם המצות [כידוע דהרבה בני ישיבה לקחו ממצות אלו] החמיר בזה, ולעצמו נהג כשיטת ר"ת, עי"ש.

וכבר ידוע גודל עבודת הצדיקים בענין זה של שאיבת מים שלנו, ועיי' ב'קב הישר' (פרק מ"ט) וכן הוא מנהג צאנז לומר בשעת השאיבה סדר האותיות א' ב' ג' וכו' להמשיך קדושת אותיות התורה אל תוך המים.

ומרגלא בפי העולם סיפור מורגש, שבאחת השנים הלך הרה"ק בעל ה'מאיר נתיבים' ז"ל לשאוב מים שלנו לאפיית מצות מצוה, בסוף תקופת החורף שבחוץ לארץ מפשירים השלגים, והדרכים היו מלאים בוץ ורפש, ובדרכו חלף על פניו הרה"ק רבי יעקב יוסף מאוסטראה ז"ל המכונה רב ייב"י שנסע בעגלה אף הוא בדרכו לשאיבת מים שלנו, כשהבחין בבעל ה'מאיר נתיבים' מסר רגליו בבוץ, קרא לעברו ושאל אותו מדוע לא יצטרף אליו לנסיעה בעגלה, השיב לו רבי מאיר מצוה גדולה יש לנו רק פעם בשנה אלך ואמסרנה לסוס?, מוטב שאבוסס את רגליי בטיט ורפש לשם המצוה, מיד ירד רב ייב"י והצטרף גם הוא להמאיר נתיבים בהליכה לשאיבת מים שלנו ברגל דוקא.

וב'דרשות מהרי"ל' מביא דאף אם הוא קשה לו מאד, או שהוא טורח לו כגון זקן וחולה יטריח עצמו לשאוב מים למצות מצוה, וב'לקוטי מהרי"ח' במנהגי חודש ניסן כתוב: 'בעיני ראיתי בעת שזכיתי להיות על חג הפסח אצל מרן רבינו הקדוש שר התורה מו"ה חיים האלברשטאם מצאנז זצלה"ה קודם פטירתו, והיה אז חולה מסוכן וכבר נתיאשו אותו הרופאים הגדולים ל"ע בכל זה נסע אל הנהר אשר היה מבחוץ לעיר ושאב בעצמו המים למצות מצוה זי"ע', עי"ש. וכעין זה מרגלא בפומיה של רבינו הברך משה זצ"ל לספר מה ששמע מזקינו הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט ז"ל שהתלווה אל אביו מרן הדברי חיים ז"ל לשאיבת מים שלנו בשנתו האחרונה, והיה אז חלש מאוד כי נסתלק תיכף אחר הפסח ביום כ"ה ניסן, וכאשר הגיע עם העגלה סמוך לשפת הנהר, קפץ הדברי חיים מתוך העגלה בשארית כוחותיו ושאב מים שלנו בשמחה נפלאה, ואחר כך הוצרכו המשמשים להביאו מן הנהר כי מרוב חולשתו לא היה ביכולתו לחזור בעצמו (הגדת ב"ר משה פרק י' סעי' ג').

ובאמת יש בזה סודות עמוקים, אולם בין החסידים מקובל סיפור דפעים אחת בעת שאיבת מים של מצוה, סח הרב הקדוש רבי משה מקוברין ז"ל להמקורבים אצלו, ואמר כי הוא דומה ברגעים אלו למלך שמלמד את אנשיו תכסיסי מלחמה שונים ומחוכמים, אך בפועל בהגיע עת המלחמה ווארפט מען אלעס אוועק און ער שיסט פשוט ופראסט, כך גם על שאיבת מים של מצוה ישנם סודות רבים ועמוקים, אך בבואי לשאוב את המים שלנו, אין אני מכוון שום כוונה רק בפשטות אשר ציוונו השי"ת לעשות את העבודה הזאת, ודומה הוא למכוון כל הכוונות.

הרה"ק הישמח ישראל ז"ל כשהלך לשאוב מים שלנו למצות מצוה הי' נמשך כמעט שעה, והיה הישמח ישראל רגיל לומר כי כל מי שעיינים לו לראות רואה בחוש כי המים שמחים כעת, ובספר ישמח ישראל לבדיקת חמץ ביאר זאת, עפ"י מש"כ הישמח משה ז"ל משמו של הרבי ר' העשיל מקראקא ז"ל לפרש את הפסוק (תהלים קל"ז) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון, על פי המובא במדרש שבבריאת העולם בכו מים התחתונים לפני הקב"ה על שנתרחקו ממקור החיים, פייס אותם הקב"ה שיקיימו בהם ניסוך המים ובכך ישובו ויתעלו אליו, כל זמן שהיה

מרב קדושתו כדי שיוכלו ג' כ להמשיך הוא"ו למצ"ה ויהיה השם שלם, אמן, עכדה"ק.

וכדרכו בקודש וכע"ז ביאור מרן רבינו שליט"א גם הוא בספרו 'לב אהרן' וממלא את דבריו הק' של העבודות ישראל, למה צריך שיאה נרמז בתוך המצה שם הוי"ה בשלימות, בהקדם מה דאיתא במדרש (שמו"ר פט"ו ס"ה) אמר רבי שמעון, גדולה חיבתן של ישראל שנגלה הקב"ה במקום עבודת כוכבים ובמקום טנופת ובמקום טומאה בשביל לגאלן, משל לכהן שגלה תרומתו לבית הקברות, אומר מה אעשה, לטמא את עצמי אי אפשר, ולהניח תרומתי אי אפשר, מוטב לי לטמא את עצמי פעם אחת וחזור ומטהר, ולא אאבד את תרומתי כך אבותינו היו תרומתו של הקב"ה, והיו בין הקברות, אמר הקב"ה היאך אני גואלן, להניח אי אפשר, מוטב לירד ולהצילן. וביאר היפה תואר דקאי על מכת בכורות שנאמר בו אני ה' ולא מלאך. אך הקשה לו להיפה תואר הא הקב"ה כהן הוא, ואיך עבר על לאו דטומאה, ותיריך החיד"א בראש דוד (פ' שמות) על פי מה הגמרא (סנהדרין לט.) אמר ליה ההוא מינא לרבי אבהו אלהיכם כהן הוא דכתיב (שמות כה ב) ויקחו לי תרומה, כי קבריה למשה במאי טביל. וכתבו התוספות (ד"ה במאי טביל) הא לא קשיא ליה היאך נטמא, דישראל נקראו בנים למקום. וכתבו רבני אשכנז, דזה מתוקף ענותנותו יתברך להחשיב עצמו כביכול ככהן הדיוט שנטמא לבניו, מה שאין כן כהן גדול אינו מטמא לבנו. ועל פי זה אפשר דבעבור זה עשה האלהים לבא למצרים מלאה גלולים, והוא כהן כביכול, להודיע לכל כי ישראל בנים למקום, עכ"ד.

ועל פי זה מפרש מרן שליט"א מה שדרש בהגדה של פסח ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור וגו' אני הוי"ה (שמות יב יב), ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך וכו', אני הוי"ה אני ולא השליח. דהנה כתבו המפרשים (צפנת פענח ערך גאולה ודוד) כשבני ישראל הם בתואר בנים למקום, אז הנהגתו ית' הוא בתואר שם הוי"ה שהוא רחמים כרחם אב על בנים, וכשהם בתואר עבדים, אז הנהגתו ית' הוא בתואר אלהים שהוא מדת הדין. וזהו ועברתי בארץ מצרים שהוא מלאה גלולים, אני ולא מלאך, ולכאורה היאך נגלה הקב"ה במקום טומאה, הא הקב"ה כהן הוא, לזה אמר אני הוי"ה אני הוא ולא השליח, דשם הוי"ה ב"ה מורה שבני ישראל הם בנים למקום, ועל כן הקב"ה אבינו אב הרחמן מטמא בשביל בנו להצילנו ולגאולנו.

ובזה ביאור מרן שליט"א את הרמז 'מים שלנו' להמשיך אות ו' לתוך מצ"ה, ויהיה אותיות מצו"ה הוא שם הוי"ה בא"ת ב"ש (תיקון ז' תיקון כט עג), כי מצה זו שאנו אוכלים על שום שלא הספיק בציקם וגו' עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם, ולכאורה היאך נגלה הקב"ה במקום טומאה, הא אלקיכם כהן הוא, רק בשביל ישראל הם בנים למקום, לכן צריך להיות במצה רמז שם הוי"ה ב"ה, שנהגתו ית' בשם קדוש זו הוא בזמן שישראל הם בתואר בנים לבנים, ודפח"ח.

בית המקדש קיים היו המים שמחים, אבל משחרב הבית שוב לא היה להם במה להתנחם, והנה בימינו אלה אין לנו מצוה המתקיימת באכילה כי אם אכילת מצה, ומצוה זו אי אפשר לה בלא מים כדי לגבול את העיסה, ומסיבה זו המים עצמם שמחים וששים שנעשית בהם מצוה, ובכך מקרבים ומעלים אותם אל כור מחצבתם, וצדיקים זכי הראיה זוכים ורואים בשמחת המים המתקרבים להקב"ה, ומזה תגדל שמחתם ביתר שאת, ע"ש. ומתאמרא בפ' החסידים דאח"כ נתן משיירי המים לכל אחד, באמרו דשיירי מים שלנו סגולה לזכרון.

ועיי' ב'קובץ בית אהרן וישראל' (קובץ ע"ב עמוד קד) שכתוב שם: 'נהגו רבוה"ק מקארלין סטאלין זיע"א לשתות קצת לאחר השאיבה מהמים שנשאבו'. וכן הובא בספר 'שיח אבות' (קוידנט מנהגים אות נז) דמהמים שנשארו בדלי היה הרה"ק רבי שלמה חיים מקוידנט ז"ל שותה מעט ואומר לחיים, ובשתייתו אומר שיירי מצוה מעכבין את הפורענות.

וב'הגדת ברך משה' (פרק י' בהערה ב') מובא, דפעם אחת לאחר ששאב רבינו מים שלנו ניגש אליו יהודי חשוך בנים, וביקש מרבינו לברכו בזרע של קיימא, ונענה רבינו ואמר: הנה עתה שאבנו מים שלנו לצורך מצת מצוה, ושני תיבות מים שלנו ראשי תיבות שם, יעזור השי"ת שתזכה בקרוב לקרוא שם לבניך, ולתקופת השנה נולד לו בן זכר, ובאותה שנה רבינו הלך לשאוב מים שלנו ניגש הלה לרבינו לבשרו בבשורה המרנינה.

ונפלאים המה דברי המגיד הק' מקאזניץ ז"ל בספרו הק' 'עבודת ישראל' (לשבת הגדול) שכתב לבאר את דברי הגמרא הנ"ל (פסחים מב.) 'דרש רבא אין לשיין אלא במים שלנו, למחר אייתו כולי עלמא חצבייהו לגביה'. והקשה ה'עבודת ישראל' למה ליה לרבא לדרוש בלשון שאפשר לטעות. וביאור הענין באריכות וזל"ק: 'ונראה לי שרבא רמז בדברי קדשו שהעולם יהיו מיוחדים שם הוי"ה ב"ה בעשיית המצות, שמצה הוא אותיות יה"ה בא"ת ב"ש. והוא"ו של השם הוי"ה אין בו, לזה למד רבא להעולם בדברי קדשו שיוכלו למשוך את הוא"ו להמצה ויהי' השם שלם, ולכן דרש בזה הלשון אין לשיין אלא במים שלנו, התיבה של"נו בגימ' עם הכולל שם נג"ד יכ"ש (מ'אנא בכח גדולת), שפירוש של השם הוא נגדי כ'בוד ש'מים, והשם זה נגד הוא"ו של שם הוי"ה, שהשם הא' אב"ג ית"צ הוא כנגד היו"ד, והשני נגד הה', וזה השם השלישי כנגד הוא"ו, שהוא"ו היא המשכה שהיא מכון נגד זה השם שצריך להמשיך עליו עד שיהא כנגדו כבוד שמים, ולזה דרש רבא בזה הלשון של"נו לרמז שצריך להמשיך הוא"ו למצ"ה ויהיה השם שלם, ולזה בערב פסח צריך לעשות המצות לשם מצוה דהיינו ג"כ על זה הכוונה כדי להמשיך הוא"ו למצה ויעשה מצוה ויהיה השם שלם כנ"ל, ולמחר אייתו כולי עלמא חצבייהו לגביה, ר"ל הכלים הריקים היינו אותן שלא היו יכולין להמשיך בקדושה הוא"ו למצ"ה אתו לגבי רבא, כדי שישפיע להם

יום ערב פסח - י"ד ניסן, מהותו ומעלתו

מאת הג"ר יחזקאל שרגא שטיין שליט"א מרבני כוללנו ומוסב"ג

הוא קדוש בפני עצמו, אף שודאי הוא כחלק מהחלק של יו"ט פסח ויצ"מ של כל שנה.

מהו יום י"ד ניסן

ידוע דבכל פסח, ט"ו ניסן מתחיל היהדות מחדש, כל יהודי בפרטיות וכלל"י בכלליות נולד מחדש, התגלות האמונה בעולם נתחדש, כהקדמה לזה יש יום י"ד שהו יום כיעור הרע מן העולם, דקודם כניסת הקדושה צריך לבער הרע.

וזה נעשה בב' שלבים, בחלק א' של היום מבערים הרע ממש, קודם מבערים אותו מהורים וסדקים ואח"כ שורפים אותו לגמרי, בחלק ב' הוא מדריגה עליונה מזה דבו שוחטים הקרבן פסח, הטלה, דא' מעיקרי הבחינות של שחיטת הפסח הוא, דמלה הוא ע"ז של הקליפות ושחיטתה מורה על ביטולם, ויום י"ד הוא יום שהמול של החודש הוא בתוקף ובחודש זה הוא מול מלה, ועכ"ז שוחטים אותה, ואח"כ כלילה אוכלים אותה.

ובזה מובן למה יש זמן מיוחד לשחיטת הפסח, וזמן מיוחד לאכילתה, עד כדי כך דכשחל יום י"ד בשבת דוחה את השבת, דמועדו אפי' בשבת, דאינו סתם ענין פראקטי, כדי שיה' מוכן לאכלו כלילה, אלא יש עבודה מיוחדת לשחיטתה השייך ליום י"ד יום של ביטול הרע.

מחיית עמלק ביי"ד ניסן

ברעיא מהימנא פ' פנחס (רמ"ט). איתא בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל, ובי"ד דילי: ויאמר כי י"ד על כס י"ה, תמן אומי לאעברא מעלמא זרעא דעשיו עמלקיים.

וכן הוא בתיקוני זוהר (נא). ואומא דיתמחון ביי"ד דאינון ארבע סרי דפסחא לקיימא כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, ובנין דא אור לארבעה עשר בודקין את החמץ.

ומרומו הענין בנמ' מס' פסחים (ה). בזכות אך ביום הראשון (דקאי על ער"פ) יוכו לג' ראשון, וא' מהם שיכרת זרעו של עמלק.

מעלת הכנה ליו"ט

בס' שיה זקנים ח"ה מובא: בשם ר' אשר מסמאלין אמר, אעפ"י דמצות לאו ליהנות ניתנו, מ"מ מההכנה של מצוה מותר ליהנות, ונכ"י"ז כתב בספח"ק פלא יועץ להרח"ק מהאנארסמייפל ז"ע (לסוכות סמוך לסופו) שמעתי מגוסי הרח"ה שיהי (הוא הרח"ק משינאווא וצוק"ל) שאמר בשם הותנו (וקינו) הק' מאיחעל זי"ע [מין הישמה משה], שאצלו היה חזק מאד השמחה שבהכנה להמצוה, ואמר דודאי כשאדם עושה איזה מצוה, מוצא אחר כך חסרונות שלא עשו כראוי בשלימות האהבה וטהרת המחשבה, אבל כמה ששמח בזה שיוכחו חקב"ה לעשות ולקיים המצוה, בזה תהיה השמחה גדולה בקרבו לאין שיעור, ומקווה להשי"ת שיוכל להשלים המצוה בתיקונו, עכ"ל. ביאור הדברים עפ"י יסוד המוזכר בספרי פולין דהמצוה גופא הוא למעלה מן האדם ועצם אלוקית, ומה שנתפס בגוף האדם הוא מה שמכין עצמו למצוה ומה שמרגיש בקדושת המצוה, והוא סיבה למה מעכב כ"כ ההכנה מצד א', ולמה לבסוף אומרים דקדושת המצוה הוא למעלה מהשגתנו, ושניהם אמת. עכ"פ המצוה עצמה אין ליהנות ממנו מחמת קדושתה, אבל ההכנה וזהו חלק שבאה מחמתינו מצד זה יכולים וצריכים ליהנות.

ועי' בס' בנאות דשא לבעל האבני נזר, דבשבת מכינים ג' ימים קמי שבתא לפיכך נמשך הארתה לג' ימים אחר שבתא, (כידוע מארז"ל לענין תוס' נפש יתירה הובא במונת לחק לישראל), בפסח דמכינים ל' יום, נמשך הארתה ל' ימים כידוע מוזה"ק בהעלותך דבי"ד אייר (תחילת שבוע חוד) יוצא כרוז, דעד אז ישבה המלכה (השכינה) וכל מי שרוצה לקבלה יכול לבוא, אלמא דנמשך פסח ל' יום.

מעלת יום י"ד ניסן

יש ימים קדושים בשנה שיכולים לעבר עליהם בלי לעמוד על קדושתן, לפעמים מחמת שאין בהם מצוות או מנהגים מעשיות, כגון ר"ח ניסן, ט"ו באב, ולפעמים מחמת שאין עומדים עליהם מחמת היותם נטפלים לימים סמוכים להם, תענית אסתר, עריו"כ, וערבי פסחים הוא א' מהם.

מחיית הערב רב ביום זה

בתיקוני זוהר דף כ"ח (הובא בדרך פיקודיך מצוה ט'): איסור חמץ בערב פסח באה לתקן מה שקלקלו הערב רב בעגל והטא, והפרידו בין שש לשבע (בין קב"ה ושכינת) וזהו וירא העם כי בושש משה באה שש, (וגם הטא עין הדעת ה' בין ו' לו, ולא יתבוששו). והתיקון הוא לבער הרע בשעה זו (מח"ת מבערין הרע בין שש לשבע מקם שבו עומד הרע ומפריד).

וראיתי הוספה לזה: דהקלקול ה' ע"י שהראה להם השמן דמות חושך ואפילה ונתבלבלו, והתיקון לזה הוא לחשוש עוד שעה או ב' מחמת יום המעונן, להשתמש עם הערבוכי לקדושה.

וידוע דהערב רב הם חלק של עמלקים הנכללים בכלל ישראל (תיקוני נה, – קי"ט): [רביה"ק ז"ל אמר על הציונים דהם מהערב רב, ור' אלחנן וואסערמאן ז"ל בשם החפץ חיים ז"ל דהם מזרע עמלק והיינו הן].

נגמר המחייית עמלק של פורים

ידוע מספח"ק חסד לאברהם המובא בערכי נחל פ' שמיני, ובספח"ק בני יששכר (פורים ד' י') דמחיית עמלק מתחיל בפורים ונגמר בער"פ, ובבנ"י מבאר בזה למה פורים הוא לעולם באדר שני למיסמך גאולה לגאולה, עוד כ' דהשחינו שמברכין על מקרא מגילה הוא כולל בזה מצות ביעור חמץ דהיינו הך. ובאמרי יוסף פ' שופטים מבאר הא דמצינו שיטה במשנה עדיות הובא בר"ה ז': דאין לעבר השנה אחר פורים (בסנהדרין י"ב: מצינו דמעברין עד סוף אדר) דבגמ' כתיב הטעם כיון ששואלין ודורשין כבר כהל' הפסח, וכ' הוא לבאר דכיון דאחר פורים כבר התחילו לצאת ממצרים א"א עוד להפסיק.

ועי' בתיקוני זוה"ק יג. (לא מן הפי') ישנו ג' י"ד זה אחר זה שבו כורתים הרע, י"ד אדר, י"ד ניסן, י"ד אייר (פסח שני).

ובבחינה מסוימת המחייית עמלק של י"ד ניסן הוא השלימות והוא מרומז בקרא דיד על כס י"ה, וכן רואים דבי"ד אדר אין לנו מצות מעשיות להמחיש כריתת הרע, משא"כ בי"ד ניסן דעושים בפועל שריפת חמץ (י' פתיתים נגד ו' חלקי כוחות הרע, עפ"י האר"י).

כס' אור קדוש מובא (מנחם ר' אורי מסאמבור), דרכו ה' לקרוא ויבא עמלק בער"פ, וכשספרוהו להרה"ק מסאדיגורה הפליא המדרגה הזאת.

בעומק יותר

כל זמן שבאים לבנות הקדושה צריך מקודם לבער הרע, ואין לך זמן לבניית הקדושה כליל פסח, שהוא יו"ט של לידת עם ישראל, לפיכך יום שקודם לט"ו מתוקן לביטול הרע בכל הדורות.

י"ד ניסן במשך הדורות

בתרגום יונתן פ' בראשית דבער"פ ה' מעשה דקין והבל, ועפי"ז כ' באורה ושמחה דכל ענין אפיית מצות ער"פ הוא ע"י אחדות, איש את רעהו יעזור, כדי לתקן שנאת אחים דאז, ויש שכ' דמח"ט ה' י"ד היום שבו הקריבו קרבנות ביותר בכל הזמנים בכל השנה, והוא לתקן הקלקול שנגרם אז בקרבן הראשון דקין (כפרקי דר אליעזר (פכ"א) כ' דהי' בליל פסח, ואמר אדם לבניו בלילה הזה עתידין ישראל להקריב קרבנות פסחים דקריבו גם אתם לפני מראכם).

הצידה שהלך יעקב ליצוד ציד להביא לאביו יצחק ועי"ז קיבל הוא הברכות ולא אחיו עשו, ה' בער"פ, ובוה התחיל המלחמה בין יעקב לעשו שממנה נשתלשל כל מלחמת עמלק נכד עשו עם נכדי יעקב, הכל התחיל בער"פ.

בימי שמואל שהי' אז המלחמה ראשונה נגד עמלק (הפטורה של שבת זכור), והלך שאול ללחום עם אגג, כ' בקרא ויפקדם בטלאים, וכ' בתרגום יונתן דהכוונה בטלאי קרבן פסח, דהי' אז ער"פ.

בימי המן נכד עמלק, אמר מרדכי לאסתר אם תחרישו בעת הזאת, מפרש המדר"ל בספרו אור חדש, דכיון דהי' אז י"ד ניסן, הורה מרדכי לאסתר להתחוק ולגמור הענין בו כיום שמסוגל להכרית זרעו של עמלק.

אותו האיש נתלה בער"פ וער"ש שהוא זמן מסוגל לביעור הרע (ליקוטים רמ"ד וואלי).

מסוגל לגאולה

כס' מעשה רוקח (לר' אליעזר רוקח מאמסטרעדאם) על משניות תהילת מוס' פסחים, (גם הוזכר ברמזיה בחת"ם על שו"ע סי' תכ"ט), מבאר בכמה אופנים איך ליל ויום ט"ו מסוגל מאד לגאולה מצד דבניסן עתידין ליגאל, ועד שיכרת זרעו של עמלק א"א לבנות הביהמ"ק (סנהדרין ב.) לפיכך אחר כריתת עמלק ביום י"ד וכזוה"ק פנחס רמ"ט, כי יד

עת רצון

כ' בבת עין: בער"פ אחר שמבאר החמין מלבו הוא עת רצון לפני הבורא ברוך הוא יותר מכל השנה, והבא לטהר מסעיין אותו.

מסופר על הרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל ז"ל, דפע"א הי' גזירה קשה ונתאספו הצדיקים לבטל הגזירה, ורצו לאסוף כסף לשחדם, א"ל ר' אהרן להמתין עד זמן שריפת חמין, וכך היה שנתבטל אז הגזירה, ואמר אתם רציתם לבטלם בכסף ואני ביטלתי ע"י שריפת חמין.

מועדי ה מתחילין בי"ד ניסן

כשנעניין נראה דבכל המקומות שמצינו בקרא חג' רגלים מתחיל חיו"ט מיום הראשון שהוא ער"פ, הן כפ' בא מצד מצות תשבתו שבו, והן כפ' אמור פנחס ראה: מצד מצות שחיטת הפסח שבו.

ס"ה אינו ערו"ט אלא חלק מיו"ט פסח גופא. וכמו שבפורים מצינו דכיום תענית אסתר י"ג מכניעים הרע ואח"כ ביום י"ד הוא יום של נוח דבו חוגגים השביתה מהקליפה, כן הוא בפסח בי"ד מבקרים ובמ"ו הוא יום הגאולה.

ומכל הנ"ל מובן ההו"א שבההגדה, יכול מבעו"י, דכבר מבעו"י מתחיל הגאולה.

שחרית ערב פסח

השכמה בי"ד

כ"ה בלקט יושר ובמנהגי מהרי"ל ובקב הישר פרק צ': כדי שיוכל לאכול קודם שעה ד', וכ"ה במ"ב תכ"ט י"ג

ובלקט יושר מוסיף דכיון דהתמיד נקרב בער"פ במוקדם יש להקדים גם התפילה שהוא במקום תמידים, ובלקט יושר הח' מעיר דהמשנה מיירו מתמיד של בין הערבים וכאן מיירו בתמיד של שחר, ומת' דכל שהקדימו התמיד של ביה"ע הצריכו להקדים התמיד של שחר כדי שיה' זמן הרבה בנתיים להקריב שאר קרבנות, ובפרט כאן שעלו כל ישראל לרגל והיו הרבה מחוסרי כפרה שהצריכו להקריב קרבנם לפני המועד, וכמו"כ י"א דשחיטת חגיגת י"ד הי' לפני שחיטת הפסח ובמילא הי' צריכים להקדים התמיד של שחר כפי מה ששייך, ומיושב הלקט יושר.

על כס י-ה, אז מסוגל לבנין ביהמ"ק, (א) ומה"ט חשש ר' יוחנן בן זכאי דייקא ליום זה מהרה יבנה ביהמ"ק. דלכאורה הוא חשש רחוקה דדוקא ביום זה יבנה ביהמ"ק, אלא דמכל השנה מסוגל יום זה ביותר. (ב) מיישב בזה למה אין מתעניין ואין נופלים על פניהם אחר יו"ט פסח (דבכ"י מתקשה בזה) והוא דבמקור הענין שחודש ניסן הוא חודש של יו"ט הוא במס' סופרים פכ"א הל' א' וב', ושם כ' דבי"ב ימים ראשונים חניכו הנשיאים את המשכן ועשו אותו יו"ט, וממשיך המס' סופרים וכן לעת"ל עומד הביהמ"ק להיבנות בניסן (דבפשוטו הכוונה דכמו שחניכו המשכן בניסן כן יתחנך הביהמ"ק בניסן), ומבאר הוא דהכוונה הוא דקודם י"ד א"א לבנות הביהמ"ק כיון דעדיין לא נכרת זרעו של עמלק, ורק אח"כ יכול לבוא, ובמשך הפסח לא יוכלו לחגוג את חנוכת המזבח של הביהמ"ק השלישי משום שאין מערבין שמחה בשמחה, ויצטרכו לעשות חגיגת החנוכת הבית אחר הפסח, ובה מיושב למה אין מתעניין אחר הפסח, דהוא יו"ט ע"ש העתיד לבוא. (ג) ובה מפ' הפיוט דליל פסח אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב במהרה, כיון דהוא אחר י"ד הוא מסוגל ליבנות בקרוב.

בהגדה של פסח למהרי"ד מבעלזא, מוסיף על דבריו ליישב הא דמתחילין ההגדה של פסח בלשון ארמי, דמבואר בגמ' (פסח ג.) דבת קול יוצא בלשון ארמי, ומביא שם הגמ' עובדא מבית קול, ומפרש המהרי"ד דהבת קול שם הי' על אודות הגאולה, ולעורר ענין זו דבת הקול אודות הגאולה מתחילין אנו ג"כ בלשון ארמי.

כס' היכלות דר' ישמעאל פל"ט (הובא בכתבי בעל שומר אמונים) מביא, דמנחם בן עמיאל (הוא שמו של משיח הובא ג"כ בזה"ק) יבא בי"ד בניסן ויעמוד על הבקעה ויאמר אני משיח ה' אשר שלחני לבשר אתכם.

ועי' בספד"ק אור לשמים פ' שמות: שלח נ"א ביד תשלח, משה רבינו רצה אז שיה' כבר הגאולה אחרונה (וכ"ה במגלה עמוקות ביד מי שתשלח לבסוף) וזהו נ"א ר"ת אליהו נביא, בי"ד הכוונה ל"ד ניסן דבו יבוא אלי' לבשרנו על הגאולה שיה' במ"ו.

ובודאי יש להוסיף: דכל יום מסוגל אינו מוכרח שיבוא דוקא ביום זה, אלא דאם יבא ביום אחר אז יטול השי"ת את יום י"ד ניסן ויניחו על אותו יום שיבא, אבל יום זה ממש ודאי מסוגל ביותר דאין צריכין להזיזו ממקומו.

ובשם צדיקים מתאמרי, דיום ער"פ הוא עת רצון נפלא
מצד שכל ישראל מתפלל בזמנו, לפני סו"ת.

מהירות בשחרית ער"פ

מובא משמו' מהר"י מבעלזא דבב' זמנים צריכים
להתפלל במהירות והיצה"ר מתאמץ שלא יעשו כן, א'
מהם שחרית ער"פ והשנית מנחה ביו"כ, אולם כנראה
כוונתו לבזמנו שהי' מאריכין הרבה, וכמו דאיתא בזכור
לאברהם (מנהגים של אדמו"ר מתולדות אהרן וצ"ל) דגם בער"פ
התפלל כמנהגו שעה מהודו עד שמונ"ע, בכגון דא יש
מקום למהר, אבל מסדר התפילה הנהוג במקומינו
כמעט שלא נשאר מקום מה למהר, וכ"ש שח"ו אין
לדלג שום חלק הסידור, איזהו מקומן וכדומה (וכמו שאמר
החכם: אסור להוציא חלק מהסידור מבלי רשות בכתב ממי שהכניסם
לשם...).

תפילין בער"פ

התפילין של ער"פ יש לו ג' מעלות (א) דשוב לא יניחו
אותו ליותר משבוע, (ב) דחצי תפילין הוא זכירות יצי"מ
(ג) וגם יש בו הרבה מצוה שאומרים אותו בכל יום
(פע"א או פעמיים למניחים ר"ת) ונוגע הוא רק בו ביום, דהיינו
א' ואל יאכל חמין, ב' ועבדת את העבודה הזאת בחודש
הזה, ג' שבעת ימים תאכל מצות, ד' ולא יראה לך, ה'
והגדת לבנך ביום ההוא, וכן בפרשה שני' שמרומז בו
מצות סיפור יצי"מ לה'תם, כי ישאלך למחר מה זאת
ואמרת אליו בחזק יד

ויש לציין ענין נפלא במעלת תפילין ער"פ: ברא"ש הל'
תפילין והוא בסוף מנחות סי' י"ט מביא מירושלמי ר'
יוחנן לא הוי מנה תפילין אלא מפסחא לפיסחא והוה
הדיק רישיה מפסחא ועד עצרת, כלומר ר' יוחנן היה
חושש בראשו מקרירות לכך לא היה מניח תפילין אלא
פעם אחת בשנה, בפסח, ועל אותו פעם היה צריך
לחגור את ראשו ולעטפו מפסח ועד עצרת, ע"כ
הירושלמי, ומוסיף הרא"ש דבמה שבחר להניח פע"א
בשנה דייקא בפסח, הוא מחמת דכי כתיב ושמרת את
החוקה הזאת בפסח כתיב (כלומר דפרשת תפילין מורכב
במצות פסח לפיכך בחר להניחם בפסח) וכ' ע"ז בשו"ת לרמ"ע
מפאנו סי' ק"ח (חובא בדעת תורה סי' ל"א סי"ב) במהלך
הראשון, (כשמארך שם בתשובה לאסור הנחת תפילין בחוה"מ),
דכוונת הרא"ש לער"פ יום שחיטת הפסח, ומעמא רבה
ומסתבר הוא, ועוד דבלשון הקרא לא מצינו שנקרא

היו"ט פסח אלא ביום י"ד ולילה שלאחריו, (דהיו"ט גופא
נקרא חג המצות) היוצא מזה דכשהי' נצרך להניח פע"א
בשנה בחר לער"פ, ולנו שיש לנו הזכ"י להניח בכל
השנה לא גרע מעלת יום זה.

קרי"ש ואיהש"ד של ער"פ

בהקדמה לתיקוני זוה"ק (י"ג) איתא: אמר רשב"י דבבכח
של י"ד אותיות הנמצאים בפסוק הראשון דקרי"ש,
כלומר הוי' אלוקינו הוי' הם י"ד אותיות, בכח קדושה זו
מבערים את החמץ מהשכינה הק' (הנקרא אור הגר) כליל
י"ד, והסבא שם חולק וס"ל דאותיות של קרי"ש הוא נגד
י"ד אדר אור של פורים, וי"ד ניסן מרומז בכוחו של יהא
שמו' רבא בכל כוחו, דיש בו כ"ח אותיות, ובי"ד ניסן יש
ב' ימים אחד תחילת היום עד הצות שבו מבערין
החמץ, והשני הוא אחר הצות שבו שוחטין הפסח, והם
אור לארבעה עשר המוזכר במשנה, ובראשון בארבעה
עשר המוזכר בפסוק לענין שחיטת הפסח.

נמצא דביום י"ד יש מעלה יתירה לקרי"ש, ולעניינת
איהש"ד (הוי' מהפשמות, דע"י עניינת יהש"ד ממהרים מחיית עמלק,
וכ' בהרדים פ"ב מנהג לומר בכל פעם לפני יהש"ד, כי יד על כס י"ה
וכו').

מזמור לתודה

כ' הרמ"א הן בס' נ"א, והן בס' תכ"ט שאין אומרים
מזמור לתודה בער"פ ולא בחוה"מ פסח, וכן מנהגינו,
והטעם כיון שאומרים אותו זכר להקרבת קרבן תודה
וכיון שאין מקריבין בו אין אומרים המזמור הבאה
מחמתו, אולם יש לציין דבכמה מקומות נהגו לאמרו
דס"ל דהוא באה מחמת הודאה בעצמו ולא במקום
קרבן (וכן המקובלים נהגו לאמרו, דיש במזמור זה כוונות שאין
לדלגם, ובמהרי"ל ועוד הביא מנהג להתחיל מ'הריעו
לה', ולדלג תיבת מזמור לתודה (דעתם פסוק ראשון ד'מזמור
שיר ליום השבת, דבכמה מקומות דלגו בו"מ, והתחילו טוב להודות
לה').

אין אומרים למנצח

אין אומרים למנצח, מה שלא מצינו ביום שמתפללים
עם התפילין רק בפורים ועריו"כ (ובת"כ), ויש לעזור

טעמים

עפ"י פשטות הענין דמקיים עי"ז תשכיתו (כ"ה בבבל המאור, וכ"כ בנ"י מאמר ד' דחש ו' דרך הפשט - מדעת עצמו) וכלשון הבנ"י לפני חצות מקיים התשכיתו ע"י אכילה ואחר חצות ע"י שריפה.

אגב: יש לציין לחידוש נפלא של החידושי הרי"ם במס' חולין ופסחים, דס"ל בדעת הבעה"מ דמי שאכל חמין בפסח רח"ל אף שעבר על איסור כרת מ"מ בו בזמן קיים מצות תשכיתו, ומעניין זה יש לספר סיפור נאה, ישנו חיבור ושמו י"ח דבר והוא חידושים על הס' חידושי הרי"ם, ומספר שם בהקדמה איך סיבב ההשגחה שהוא יחבר חיבר על החידושי הרי"ם, הוא פגש פע"א את האבני נזר ושאל אותו חקירה בגדר מצוה הבאה בעבירה, והשיב לו לעיין בחידושי הרי"ם מס' פסחים וחולין, והוא לא חי' תחת ידו ספר הנ"ל וגם לא ידע היכן יוכל להשיגו (כנראה לא חי' ממקום ההוא) אח"כ שאלו האבני"ז אם יוכל לשלוח על ידו מכתב לבעל האדרת (מנדולי ליטא עלה לבסוף לירושלים) וכך הוה, כשפגש בהאדרת שאלו אם יודע היכן יש להשיג הספר חידושי הרי"ם, ענהו שאינו בנמצא בליטא, אולם הוא גופי' למד בה הרבה, וחידוש א' יש בה שאינו מבינו והוא חידוש הנ"ל דאוכל חמין בפסח מקיים תשכיתו, אז הבין השואל דהאבני נזר ציין אותו לחידושי הרי"ם זה כדי להורות חידוש במצוה הבאה בעבירה, ובמשך הזמן למד הרבה בספר זו עד שהוציא עליו חיבור שלם.

א' בשם השר שלום: להורות דמה שאין אוכלים חמין בפסח אינו מחמת שאינו רוצה רק מחמת רצון השי"ת, (דוגמת המנהג להכביל מוצאי יו"ט על שכר, כ"ה מנהג הגר"א כמובא במעשה רב) וכע"ז כ' בהדרת קודש להרה"ק מנאסויד זצ"ל, דמקיים בזה המצוה של אך חלק, לחלק בין תחילת היום שמותר בחמין לחצי השני של היום שאסור בחמין, ע"י שמתחיל לאכול חמין ואח"כ מפסיק ממנו.

ב' בס' פי צדיק בשם הדברי חיים: בכל דבר יש ממוצע, בין עוה"ז לעוה"ב יש סעודת לוויתן, בין חי למדבר יש קוף, בין חמין למצה אוכלים סעודת ער"פ עם חמין (ומובן עפ"י הדיבור הברכה, דבסעודה זו נמצא החמין במדרגה עליונה מחמין של כל השנה, דכ' דעושים בו שלום בין היצח"ר ליצ"מ, נמצא דאין החמין של כל השנה).

ג' בהיכל הברכה פ' בהעלותך כ' בתוה"ד דע"י סעודת חמין יום י"ד בבוקר זוכים לעשות יהודי ושלוש בין יצ"ט ליצח"ר, ובביאור דבריו שמעתי ענין נחמד: עפ"י דברי

ד"מה שהשהרית הוא יו"ט אינו רק ב'אי אמירת למנחה, אלא כל השהרית מאדון עולם עד לבסוף הוא שהרית של יו"ט (שחל בחול).

אכילת חמץ בערב פסח בבוקר

הסוברים למנוע מזה

בס' תניא רבתי ובשבלי הלקט כ' דיש מונעים עצמן מלאכול חמין כל ער"פ, והם חולקים עליהם ונדחה מההלכה, ובגליוני הש"ס (לר' יוסף ענגיל) פסחים ה. הביא שי' הנ"ל וכ' דאולי מעמם דחששו לשי' בן תימא פסחים קה. דס"ל דשחיטת הפסח כשירה בדיעבד כל יום י"ד, ולפי"ז י"ל דאסור לאכול חמין כל היום משום לא תשחט על חמין דם זבחי.

מנהג החסידים

המנהג אצל חסידים לדקדק לאכול חמין בער"פ (כ"ה מנהג צאנז, שינאווא, בעלזא, טשערנאביל, נדבורנא, ועוד)

ומצינו מצדיקים הפלגות נוראות בענין זה.

ברזא דעובדא (והוא עובדות וסיפורים שסיפר מהרצ"ה מקרעטשניץ זצ"ל) בשם הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל דענין סעודה זו הוא מההלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה ונמסר איש מפי איש.

עוד כ' שם בשם הרה"ק ר' אהרן הגדול מפרעמישלאן זצ"ל שא' מנ' דברים שיתגלו כשיבא משיח לעשות סעודת שלמה בשעתו עם כל מעדנים (ומובן קצת לפי ההיכל הברכה דצריכים להכניס בה כל חלק היצח"ר מכל השנה ולעשות שלום עם הכל).

בשם המהר"ש מבאבוב זצ"ל מביאים שאמר פע"א דסעודה זו הוא מעין סעודת לוויתן לעת"ל דבו יבטל הרע, כמור"כ בזה אוכלים כל החמין המרמז להרע ובוה מקיימים התשכיתו (הובא בס' תחילת חיים, מנהגי צאנז מלוקמים).

וכן ראיתי בשם הדברי יחזקאל: שאמר פע"א שאכילת חמין בער"פ הוא מנהג ישראל.

בס' איש תמיד, תולדות החקל יצחק מספינקא מובא: בער"פ חי' מוזר את חסידיו לאכול חמין בער"פ באמרו קינדערלעך עסט, שמקיימים עי"ז מצות תשכיתו לפי שי' בעל המאור (פסחים ו).

יש נוהגין לאכול בו חמץ מאשן, ומובן היטב כיון שהוא יום מחיית עמלק, כמבואר בזה"ק, י"ד על כ"ם י-ה.

סעודת פאנג

כן קראוהו בבאבוב, וכמה טעמים נאמרו בזה:

א' שבו צודים היצח"ר.

ב' שבו יצא יעקב לצוד ציד להביא ליצחק ועי"ז קיבל הברכות בלילה.

ג' יש מדמין אותו לדברי הוזה"ק פ' ויחי (רמז). דיש לחם עוני ויש לחם פנג, דהכונה לחם של עונג, והוא חמץ שהוא היפך מלחם עוני, ולפיכך בבוקר שאוכלים חמץ לשם חמץ קראוהו לחם פנג.

ליזהר בדיני סעודה

כיון שהוא תיקן גדול ודאי יש ליזהר בה בכל דיני ותקוני סעודה, נמ"י כדבעי, דברי תורה על הסעודה, מים אחרונים, זכירת בית המקדש (כוזה"ק שלי"ה הק' הובא במ"א סי' א' לענין, אמירת על נהרות בכל ושר המעלות בתוך הסעודה), זימון כששייך.

ברהמ"ז

בברכת הארץ יש לכוון טובא, דביום ער"פ נכנסו ישראל לא"י לראשונה לפי שעה כידוע מתרגום יונתן דהשי"ת נמלם בעננים ממוצרים לא"י וההוירם בו ביום, וידוע דעיקר ברכת המזון הוא על הארץ הטובה, וכמש"כ בקרא פ' עקב אחר שמבאר מעלת הארץ, ואכלת ושבעת וברכת את ה"א על הארץ הטובה אשר נתן לך, וגם מכרכים שם ועל שהוצאתנו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים.

בברכת ירושלים השתוקקות לביהמ"ק כשבמקום המקדש היא כעת אחר הצות זמן הקרבת הפסח, ובקשה על פרנסה הנצרך לפסח, בו דנים על התבואה.

יזהר אחר האכילה לנקות בגדו, ובעיקר לנקות בין השניים, דלפעמים יכול לישאר בה פירורים של חמץ גמור.

הנזכה עוד השנה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים
בבנין ציון וירושלים

הוזה"ק פ' תצוה הידוע, דבפסח א"א לאכול חמץ כיון שהוא מרמוז על הרע, ומה שאוכלים חמץ בכל השנה הוא כדי לברר מהם הברורים לטוב, נמצא דבכל השנה כשאוכלים חמץ אנו עוסקים בתיקון העולם, כעת בער"פ גומרים התיקון שצריכים לברר בשנה שעברה, (והוא דוגמת תפילת מנחה דער"ה דבו נגמר השנה) וכיון שנגמר התיקונים נתהפך היצח"ר לשלום עם היצ"מ, וכ"ה בהגדת קרעטשניף דבסעודה זו יכולים לתקן החמץ של כל השנה, והביאור הוא כנ"ל דבגמר ענין יכולים לתקן מה שלא תיקנו עד אז.

עובדות ומנהגים

רגיל הי' מרן הדברי חיים זצ"ל לספר בסעודה זו את הסיפור הבאה, פע"א הי' כפרי שלא הי' יודע הלוח, ולא ידע אי פסח חל ביום ש"ק או במוצ"ש, מה עשה שלח גוי לעיר הגדולה לראות איך מתנהגים שם היהודים, בנתיים לא ידע מה להכין לאכול בשבת, אמר לב"ב להכין קרעפליך וקניידלעך, אם יתברר שהוא עדיין לא פסח יאכל קרעפליך ואם הוא פסח יאכל הקניידלעך, כיון שנתאחר הגוי ולא באה והי' רעב הרבה אמר לב"ב להגיש לו הקרעפליך, ברגע האחרון לפני שהתחיל לאכול הגיע הגוי ואמר שכבר הוא פסח, אמר הכפרי לאשתו אראפ מיט די קרעפליך ארויף מיט די קניידלעך, ומי יבא בסוד קדושים.

יש נוהגין לאכול בו **מאכלי חלב**, כ"ה במהרי"ל וכ"ה מנהג חב"ד, והטעם:

א' במטה משה כ' דעי"ז ישן היטב בער"פ, וכ"ה באוצר יד החיים.

ב' ובזכר דוד (הובא במנהג ישראל תורה) כ' טעם למנהג זכר לסעודת המלאכים אצל אברהם אבינו ויקח חמאה וחלב שהי' ביום זה, (והוא כדברי התפארת יונתן דכ' דהמלאכים היו אצל אברהם בער"פ לפיכך לש לחם עוגות מצות דהוא מצה עשירה, ואח"כ כשבאו אצל לוט אכלו מצות גמורים כיון שהי' כבר ליל פסח, ודלא כהחת"ס בהג' על שו"ע סי' תכ"ט, דכ' דמילת אברהם הי' ביום י"ג, ויום השלישי למילתו הי' ביום ט"ו, וכדברי ההת"ס מוכח במסר סי' תי"ז דכ' דבפסח הי' חקונות, וכ"ה בפיוט ליל פסח דלתיו הסעיד נוצצים עגות מצות בפסח).

לאידך גיסא בציאנו (כ"ה דרכי חיים) ובנדבורנא נהגו דוקא בסעודת בשר (ובשינאווא לא נהגו כן).

א רבי וואס האט מוצק'דיג באהאלטן זיין גדלות.

צום 20'טער יארצייט וועט עס יעדער אנטדעקן.

א סעט וואס יעדע טאטע וועט קויפן

פאר זיך און פאר די קינדער

נייע ציכטיגע הערליכע
אויפלאגע! פיל הוספות
און פרישע קאפיטלען!
איין גרויסע סעט!

ומשה היה רועה

נייע אויפלאגע בקרוב אין די געשעפטן

חוקים להוראתם

הלכות ודינים, פסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים ופיעלים שונים

נו"נ ע"י הרב האגון דומ"ץ דקדולתנו שליט"א

הזראות למעשה בערבי פסחים

ראוי לשפוך דברים חריפים [אקונומיקה וכדו'] בתוך הביור במקום יציאת המים בכדי לפגום החמץ נמצא שם (מחשש דבשעה שיערה שם בפסח דברים וותחים יאסר כלי הפסח ע"י ניצוק חיבור עם החמץ הנמצא שם).

מכירת חמץ

חמץ בעין - מעיקר הדין מותר למכור חמץ לנכרי אפי' חמץ גמור בעין אולם העולם נוהגים שלא למכור חמץ בעין, ומוכרים רק תערובות חמץ (וע"י הגדה דברי יואת אות צ"ג) או החמץ הדבוק בכלים שקשה לנקותם וכחיום נוהגים לכתוב בשטר מכירה שמוכרים גם חמץ שאינו ידוע, דהיינו שאם נשאר חמץ בבית ואינו ידוע מזה שימכר לנכרי.

ומקום הפסד מרובה כגון בעל מפעל [פאבריק] או חנות מוכרים אף חמץ בעין.

מאכלי חמץ הנחשבים חמץ בעין - לחם, מזונות, אטריות [לאקשן], ביסקוויט, פתיתים [פארפע"ל].

ביר [בירה], בוטנים מצופים, ופלים, גרנולה, קוואקר, סיבים (יש מהם חמץ גמור) שוקולד הממולא בוופלים, חיטה תפוחה (שלוה), ממפעל אשכול אינו חמץ גמור דאין רוחצים אותם במים).

אלו הנוהגים שבכדי לימנע ממכירת חמץ בעין, אוי את החמץ שנשאר להם נותנים לבעל חנות שממילא מוכר חמץ בעין משום הפסד מרובה, ולאחר הפסח חוזרים ולוקחים אותם מבעל החנות - עליהם להקנות את החמץ לבעל החנות בקנין גמור [דהיינו מכירה באחד הקנינים] או שיתן לו במותנה ואז יהא שייך לבעל החנות ויכלל במכירת החמץ של בעל החנות, דאם אינו מקנה לו אז החמץ נשאר רכושו של בעל החמץ (וגרע טפי בזה שגם בעל החנות אינו מוכר שאינו שייך לו וגם בעל החמץ אינו מוכר דאין בדעתו למכור חמץ בעין, ויהא בזה משום בעל יראה ולאחר הפסח יהא בזה משום חמץ שלאחר הפסח, ואולי י"ל דנכלל בכלל חמץ שאינו ידוע שבעל החמץ מוכר, וחזן מזה דבכדי שישב הפסד מרובה לבעל החנות או צריך שיהא שלו ממש ואין די בזה שהחמץ נמצא ברשותו.

הכשרת השיש והביור

השיש והדפנות שסביב השיש [לפחות עד מקום שמוגיעים גובה הקדירות] - נוהגים לכסותם בפח, או באלומיניום [זילבער פאפיר], עץ, או פיו"סי.

והביור מניחים בתוכה קערה מיוחדת לפסח בכדי להפסיק בינה ובין הקדירה והקערות של פסח.

ונוהגים גם להגעילם - שמערים עליהם מים רותחים מכלי ראשון קודם שמכסים אותם (והטעם שאין סומכים על הגעלה לאחר - כיון דחוששים שהשיש יש לו דין כלי חרס שאין מועיל הגעלה, וגם דלכמה פוסקים (מהר"י מובא במשנ"ב סי' תנ"א סקקי"ד) לא מהני בזה עירה לחוד וצריך דוקא אבן מלוכ, ויש שחוששים להכשיר באבן מלוכ לכן מניחים גם כיסוי.

והמניחים כיסוי עב כמו חתיכת עץ א"צ אף הגעלה.

טוב לזהר שלא להשתמש בכיור ובשיש חמץ רותח כ"ד שעות לפני הגעלה (שהרי אין להגעיל כלי בן יומן מחשש שהבליעות יכנסו שנית).

יש לנקות קודם היטב כל המקומות ואת הפינות והחריצים שלא ישאר שם חמץ.

בשעת ההגעלה צריך להקפיד שבכל המקומות לא יהיו מים צוננים, בכדי שלא יצננו את המים הרותחים שמערים, ולכן צריך לנגב קודם את השיש.

ההגעלה צריך לזהר שלא לעשותה מתוך כלי המיוחד לשימוש בפסח, אלא ישתמש מתוך כלי שאינו מיועד לפסח, ויכול גם מכלי שמייוחד למים בכל השנה (דבכלי המיועד לפסח, יש חשש שיבלע החמץ שנפלט בעת ההגעלה ע"י ניצוק שעולה הרתיחה למעלה).

ואם מוגעיל בכלי שמשמש בו כל השנה, נכון להדתיחו קודם עם מים. ולשפכם ואח"כ ירתיח שנית להגעלה.

גם את הברזים [קראנען] צריך להכשיר באופן הנ"ל. (כי מצוי שניתו עליהם חמץ רותח או שבלעו מהזיעה והכל בעת שמערים שם הקדירה) וקודם ההגעלה יפתח את ברז המים החמים בכדי שיצאו מים חמים שיצאו מהם מים רותחים, ואז יערה עליהם המים החמים.

מצות זכירת יציאת מצרים בכל יום (א)

- [א] מצות זכירת יציאת מצרים מן התורה אפשר לקיימו גם על ידי הרהור וא"צ דווקא להזכירו בפה ^(א) אך לדעת הרבה פוסקים אינו יוצא על ידי הרהור רק על ידי שיזכיר בפה דווקא ^(ב).
- [ב] י"א דאפשר לצאת ידי חובת זכירת יציאת מצרים מן התורה באמירת שירת הים ^(א) אך זהו דווקא אם מכוון בפירוש במחשבתו שרוצה לצאת בזה ידי חובת זכירת יציאת מצרים באמירת שירת הים ^(ד) אמנם יש רבים החולקים על זה ולמעשה יש להחמיר שלא לסמוך לצאת ידי חובתו באמירת שירת הים ^(ה).
- [ג] בטעם המצוה של זכירת יציאת מצרים בכל יום נאמרו כמה טעמים (א) על ידי הזכירה נקבע בנפשותינו שהוא המשגיח והיכול, שלא ימנעוהו שום מונע מרצונו, (ב) שתתחזק בנפשותינו מידת הביטחון חזיון רב ^(ד) ג' כדי לזכור שעבדים היינו לפרעה במצרים ועל ידי הזכרון הזה אנו נזכרים בעבודתינו לבווא יתברך שמו ^(ה).

ביאורים והוספות

בתוס' הרא"ש שם ובמאירי דלמ"ד הרהור לאו כדיבור דמי לא מועיל זכירת יציאת מצרים בהרהור וכן נראה הכרעת המשנ"ב בסימן ס"ז סק"ג.

(א) כן דעת המג"א בסימן ס"ז סק"א לפי המבואר בברכות (י"ג ע"ב) שאם אמר הלכה שמזכיר בה יציאת מצרים יצא א"כ כל שכן שיוצא באמירת שירת הים.

(ד) כ"כ בהגהות החת"ס על המג"א דאם לא נתכוין לצאת ידי חובתו בקריאת שירת הים לא יצא דק"ל מצוות צריכות כוונה וכיון שהוא מטבע של תפלה מסתמא אינו מכוון לצאת בזה וע"ע בשו"ת חת"ס (או"ח סימן ט"ו) שדווקא אם מתכוון להדיא לצאת בזה אבל בסתמא דעת כל אדם שלא לצאת אלא בגאולה הסמוכה לתפלה כמו שתיקנו חז"ל.

(ה) החת"ס בהגהותיו על השו"ע (סימן ס"ו) כתב להעיר על המג"א דיש לפקפק בזה שלא יצא בקריאת שירת הים מפני שלא נזכר בה יום צאתינו מארץ מצרים כי אם קריעת ים סוף והתורה הקפידה למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים אלא שחכמינו ז"ל הוסיפו גם קריעת ים סוף ומשום הכי עדיף ברכת אמת ויציב מפרשת ציצית שיש בה גם יציאת מצרים וקריעת ים סוף אבל שירת הים לבד לא מהני עיי"ש והניף ידו שנית בשו"ת חת"ס (או"ח סימן ט"ו) וכתב "ומיהו לא ידעתי מנא ליה למג"א שיוצא בשירת הים ידי חובת יציאת מצרים כי רחמנא קפיד תזכור את יום צאתך ולא קריעת ים סוף והמה שני ענינים נפרדים עכ"ל והסכים עמו הגרעק"א בהגהותיו לשו"ע שם וכן בשו"ע הרב בקונטרס אחרון בסימן ס"ז אחר שנסתפק בזה הכרעה בזה לחומרא כיון שהיא מ"ע דאורייתא עיי"ש.

(ו) עיין רמב"ן פרשת בא ובספר ישועות משיחו לרבינו יצחק אברבנאל ח"ב העיון הרביעי פרק ד'.

(א) וזה נפק"מ לדינא בחולה המחובר למכשירים ואינו יכול לומר בפה דיכול להרהר ברכת אמת ויציב או שאר פסוק של יציאת מצרים וקיים בזה המצוה מן התורה כ"כ הבאר היטב (סימן ס"ז סוף סק"א) בשם תשובת בית יעקב סימן קל"ה בשם התוס' שאם הרהר ברכת אמת ויציב יצא ידי חובת יציאת מצרים מדאורייתא וכ"כ הפמ"ג בא"א סק"א ובפתיחה להלכות קריאת שמע דיתכן שגם להסוברים תמיד שהרהור אינו כדיבור מ"מ "זכירה" שייך ג"כ בהרהור והביא ראיה לזה דמצינו לגבי זכירת עמלק בגמרא מגילה (י"ח ע"א) "יכול בלב כשהוא אומר לא תשכח הרי שכתב הלב אמור מה אני מקיים זכור בפה" וחזינו מזה דלולא שיש פסוק מיותר שזכור הוא דווקא בפה היינו אומרים שזכור הוא גם בלב וא"כ בהזכרת יציאת מצרים שאין לימוד מפסוק שזה דווקא בפה יוצא ידי חובתו גם בהרהור ורק בליל פסח דכתיב "והגדת לבנך" צריך לומר דווקא בפה וכ"כ בשו"ת בשמים ראש (סימן קע"א) דלגבי זכירה הרהור כדיבור דמי.

(ב) בשו"ת שאגת אריה סימן י"ג מוכיח כן מש"ס ודעתו שגם הסוברים שהרהור הוא כדיבור מ"מ לענין זכירת יציאת מצרים אינו יוצא בהרהור כיון דלענין זכירת מעשה עמלק גילה הכתוב שאינו אלא בפה למדים מזה לכל הזכירות שצריך להיות דווקא בפה ומוכיח זאת ממה שמצינו שרבי היה שונה לתלמידיו הלכה שיש בה יציאת מצרים ואם היה יכול לצאת בהרהור לא היה טורח בזה כל יום להגיד הלכתא של יציאת מצרים אלא היה רק מהרהר בזה עיי"ש ובתו"ט (סוף פ"ק דברכות) מעיר למה לא אמרו במשנה "זוכרין יציאת מצרים" אלא "מזכירין יציאת מצרים" ובספר מלאכת שלמה מבאר דזוכרין משמע אף בלב "ומזכירין" משמע דווקא בפה וכ"ה במנחת חינוך מצוה כ"א וכ"כ הרמב"ן בפירושו על התורה סוף פרשת בא "שנזכיר זה דהיינו בבקר ובערב" וכ"כ הרשב"א בחידושו אגדות סוף פ"ק דברכות וכן

ד] נשים אף שהם פטורים מקריאת שמע^(נ) מכל מקום מחוייבות לומר ברכת קר"ש שלאחריה דיינו ברכת אמת ויציב עד גאל ישראל וכן בערבית חייבות לומר ברכת אמונה ואמונה והשכיבנו^(ט) דנשים מחוייבות בזכירת יציאת מצרים מן התורה.

ה] אמנם יש הסוברים דנשים מחוייבות במצות זכירת יציאת מצרים רק מדרבנן^(י) וי"א דנשים פטורות לגמרי ממצוה זו אפילו מדרבנן^(יא).

ו] ולמעשה נשים המקילות ואינן מזכירות יציאת מצרים יש להם על מה לסמוך^(יב).

ז] אך בתפילת ערבית כולל ברכת קריאת שמע לפנייה ולאחריה רוב הנשים אינם מתפללות ולכן נכון ללמדם שיכונו לצאת מצות זכירת יציאת מצרים בקריאת שמע שעל המטה כדי לצאת דעת הפוסקים הסוברים שחייבות בזה^(יג).

ח] אף שכתבנו שנשים פטורות היינו מעיקר הדין אבל מכל מקום אפילו להסובר שהם פטורות אם בכל זאת הם מקיימות מצוה זו יש להם שכר^(יד).

ביאורים והוספות

שחז"ל הוסיפו להזכיר יציאת מצרים בלילה הוא רק לאנשים שחייבים ביום מדאורייתא ולא לנשים שאינן חייבות כלל מדאורייתא בהזכרת יציאת מצרים דהרי לולי שהיה חיוב מן התורה להזכיר יציאת מצרים ביום לא היו חז"ל מתקנים להזכיר יציאת מצרים בלילה.

(יא) בפרי חדש שם כתב דכיון דהחיוב בלילה אינו מן התורה רק מדרבנן שוב הוי כמצות עשה שהזמן גרמא שהם פטורות ובמשנ"ב מביא דעת השאגת אריה (סימן י"ב) שסובר שמצות יציאת מצרים בלילה הוא מדאורייתא עכ"ז הנשים פטורות אפילו מדרבנן כיוון שהוא מצות עשה שהזמן גרמא דהם שני מצוות נפרדות הזכרה ביום היא מצוה בפני עצמה ואם לא הזכיר ביום א"צ להזכירו בלילה והזכרה של הלילה היא מצוה בפני עצמה נמצא שכל אחת בפני עצמה הוא מצות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות.

(יב) דלדעת השאגת אריה המובא לעיל הם פטורות לגמרי ועיין בערוך השולחן (שם סעיף ד') דסתמת הש"ס והפוסקים שפטרו נשים מקריאת שמע נכלל בזה גם פרשת ציצית שיש בזה זכירת יציאת מצרים ואי סלקא דעתך דבזה הם חייבות הוי ליה לפרש וכן הכריע בשו"ת בית יצחק (או"ח סימן י"ב) ובשו"ת רעק"א החדשות (סימן ה') ובתורת חיים (סופר סק"ב) כתב דגם אם חייבות בזכירת יציאת מצרים אפשר לכתחילה לצאת באמירת פרשת "ויאמר" אף שלא נזכר שם קריעת ים סוף ומכת בכורות דבזה וודאי אינם חייבות ועיין בשו"ת מחזה אליהו (סימן ט"ו).

(יג) במשנ"ב סימן (ק"ל סק"ד) הביא דרוב הנשים אינן מתפללות ערבית וסתמת הדברים קאי גם על קריאת שמע וברכותיה וכיון שנשים אין נוהגות להתפלל ערבית גם לא נהגו לומר ברכת "ואמונה כל זאת" "השכיבנו" בפני עצמן אמנם כדי לצאת דעת המג"א ושו"ע הרב הסוברים דחייבות מן התורה ובדאורייתא קי"ל דמצוות צריכות כוונה ולכן כדאי שיכונו בקר"ש שעל המטה לצאת מצות זכירת יציאת מצרים.

(יד) כף החיים סימן ע' סק"א דיש להם שכר כמו מי שאינו מצווה ועושה כמבואר בקידושין דף ל"א ע"א.

(ז) כן כתב בחרדים והנה בנוסחי הסידורים סידרו לומר זכירת יציאת מצרים עם שאר הזכירות ודבר זה לכאורה צ"ע שהרי כבר מזכירים יציאת מצרים בפרשת ויאמר ובברכת אמת ויציב וראיתו שנתקשה בזה בפירוש עיון תפלה בסידור אוצר התפלות על הזכירות וכתב "זכירת יציאת מצרים אע"פ שכבר הזכרנו אותה בקר"ש של שחרית ובקר"ש של ערבית נזכירה עוד פעם ביום כדי לקבוע ולחזק בלבנו את האמונה והבטחון שגואלנו חזק ה' צבאות שמו ומי שגאל את אבותינו ממצרים הוא גאל אותנו בקרוב ובספר קצות השולחן (ח"א בבדי השולחן סי"ק כ"ח) כתב דהטעם שסידורו לאמר בתוך השש זכירות דשמה לא כיון לבו לצאת ידי חובה באמירתו בתוך התפלה ע"כ תיקנו לחזור ולאומרם ביחוד לשם מצות זכירה עיי"ש.

(ח) אפילו מדרבנן מפני שהוא מצוה עשה שהזמן גרמא ויש לה זמן קבוע אך נכון שיקראו פסוק ראשון של קר"ש כדי שיקבלו עליהן עול מלכות שמים כמבואר בשו"ע (סימן ע' ס"א) וי"א שיקראו כל פרשה ראשונה עיי"ש.

(ט) כן דעת המג"א סימן ע' סק"א ובשו"ע הרב שם וטעמו הוא דמצות זכירת יציאת מצרים נוהגת ביום ובלילה ונשים ג"כ חייבים בה א"כ הוי מצות עשה שאין הזמן גרמא וכיון שהם חייבות בתפלה כמבואר בסימן ק"ו סעיף א' לכך הם צריכים ג"כ לסמוך גאולה לתפילה ועיין בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סימן י"ב) שביאר הטעם שתיקנו לנשים לברך "אמת ויציב" אף שאינו חייבות בברכת קריאת שמע ומדוע לא תיקנו שיצאו ידי חובת הזכרת יציאת מצרים באמירת פסוק של יציאת מצרים וביאר שם עפ"י מה שכתב בשו"ע הרב (ס"א) דכיון שאנו מכניסים את הנשים בכלל החיוב של הזכרת יציאת מצרים ממילא הן נכנסות גם לחיוב הברכה שנתקנה על זה דהיינו ברכת "אמת ויציב עד גאל ישראל".

(י) בסימן ע' במשנ"ב (סק"ב) הביא דעת הפמ"ג והישועות יעקב דכיון דזכירת יציאת מצרים בלילה הוא רק מדרבנן א"כ שוב הוי מצות עשה שהזמן גרמא שפטורות מן התורה אך כיון שחז"ל חייבו להזכיר יציאת מצרים גם בלילה ממילא נתחייבו הנשים ג"כ להזכיר מדרבנן ובספר תורת חיים (סופר סק"ב) תמה עליהם דנראה דמה

נו"צ ע"י הר"ה גר' שמעון יואל בראך שליט"א
מו"ץ לעניי סת"ם דקדוקי תורה - מו"ס כתיבה תורה כהלכתה

שיעורים ותשובות בהלכות סת"ם
שהגיע בגר' ההוראה

לשכת הסת"ם

לרגל הלימוד במסגרת תורתך שעשועי

משמרת סת"ם

ניתן להבחין על ידינו
הבחינות של משמרת סת"ם
לתעודה 'קבלה'

קול הסופרים

שיעורים בהלכות סת"ם
[משנה ברורה סימן לב, לו, משנת סופרים,
קסת הסופר סימנים י-ב]

079-520-5237

שיעורים בהלכות סת"ם

כל יום ראשון
בביהמ"ד אהל יהושע
רח' ברנדשטטר
בשעה 10:10 בערב

פיקוח על סת"ם

זהירות לא לשפוך מים על המשקוף ועל המזוזות

יש לזהר בעת רחיצת הבית שלא לשפוך
מים על המשקוף שעל המזוזות, שיכולים
להתקלקל ה"ו. ואם יש חשש שנרטב
צריך לבדוק המזווה האם לא נתקלקלה.

והדבר מצוי כשיש עובדות זרות,
שלא יודעים מימינם ומשמאלם,
ושופכים מים על המשקוף והמזוזות
ואין גוהרים בזה.

ובעת הצורך אפשר שיכולה האשה
להוריד ולהחזיר המזוזות

בגמרא (שבת קג:) 'וכתבתם' שתהא כתיבה תמה,
שלא יכתוב ... סתומין [מ"ם סתומה] פתוחין [מ"ם
פתוחה], פתוחין [מ"ם פתוחה] סתומין [מ"ם
סתומה].

הכלל בזה מ"ם פתוחה כותבין בתחילה או באמצע
תיבה. ומ"ם סתומה כותבין בסוף התיבה, ונפסק
בשו"ע (או"ח סי' לב סי"ה) שמו"ם פתוחה שנדבקה
פתיחתה ונסתמה פסולה. וכתב במשנה ברורה
(פ"ק ע"א) שאותיות מנצפ"ך הכפולין באלף בית,
כותב את הפתוחות בתחילה ובאמצע התיבה, ואת
הסתומה בסוף התיבה, ואם שינה פסולה.

שאלה: אות מ' של 'מטר

ושל 'מימים ימימה' שנסתמה
למטה, האם כשרה או פסולה,
ומה אופן התיקון?

תשובה: פסולה שהרי היא מ"ם סתומה. אופן
התיקון: לא מהני לגרור רק הנגיעה למטה משום
חק תוכות, אלא צריך לגרור כל החרטום [הוא"ו],
ויכתבם מחדש. ולכן בתפילין ומזוזות דבעינן
לכתוב כסדרן, אם כבר המשיך לכתוב לא מהני
תיקון [אא"כ ימחק כל מה שכתב אה"כ].

לבהמתך ולמדתם

שאלה: אות מ' של
'לבהמתך', ושל 'ולמדתם'
נדבקו למטה ע"י קו דק
המחבר בין הוא"ו אל
המושב [לא ע"י גוף האות]
האם כשרה או פסולה?

תשובה: נקטינן שפסולה, כיון שנעשית מ"ם
סתומה, אע"פ שהנגיעה נעשית ע"י קו דק המחבר
ביניהם, ולא על ידי האות בעצמו. ואופן התיקון
אם נעשית הנגיעה בשעת כתיבה צריך לגרור כל
החרטום, ואם נעשית הנגיעה לאחר כתיבה, סגי
לפסול את האות.

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצידיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

רבותיו

תורתו קיבל מאביו, ואח"כ מפי הגאון רבי שלמה בן רבי יהודה לייב שהי אב"ד פולנאה לובלין וקראקא, הנקרא בשם המהרש"ל השני, ומרבו זו מביא השל"ה בספר השל"ה הרבה הנהגות ממנו, ולדוגמא (מסכת ר"ה את לג) ראיתי מורי החסיד הגאון מהור"ר שלמה ז"ל, כשהי יושב בדיון הי' מתעטף בבגד העליון אשר בו הלך לבית הכנסת, (שער האתיזות ש-כג) ותלכו בדרך מורי הגאון והחסיד והקדוש, אשריו בעולם העליון, כמ"כ בן קיבל תורה מאת רבותיו הק' המהר"ם מלובלין, והגאון רבי יהושע ואלק כ"ץ בעל הסמ"ע, ועלה ונתעלה בתורה ועבודה, ובעודו בגיל צעיר לימים נתפרסם שמו, לגאון ולקדוש גדול, וכבר היתה כסאו מונחת בין גדולי הדור, וכפי שנמצאת חתימתו ביחד עם רבותיו על התקנה שתיקן "ועד ארבע ארצות" בשנת תש"ן.

האיש מקדש

בהגיע לפרקו נשא את בתו של "החכם השלם החסיד ופרנס הדור" רבי אברהם מויל ז"ל, מראשי העדה ווינה, אשר בנה הגה"ק ר' שעפטיל בצוואתו מפליג מאד בשבחה וז"ל: ...בדורה היו אומרים שלא הניחה ממעשי האמהות שרה רבקה רחל לאה, ...ראוי להזכיר לטובה אמי מורת'...

הביטו נא וראו אם אשה בכל אלה ימצא לטובה, אשר מאסה בחיי העה"ז וכל מעשיה לעוה"ב, ובגללה בירך ה' את אדוני אבי ז"ל וזכה לכל הכבוד הזה אשר הי' לו בחו"ל אשר לזה לא

י"א ניסן

הגה"ק רבי ישעי' הלוי הורוויץ זי"ע
השל"ה הקדוש

ואלה תולדות

נולד בשנת ש"ל בעיר לבוב (י"א בפראג, וי"א בפוזנ) לאביו הגאון ר' אברהם תלמיד הרמ"א והמהרש"ל זצ"ל, בעמח"ס "חסד אברהם" ו"עמק הברכה" ועוד, בנו של הגה"ק ר' שבת שיעפטיל בן ראש המשפחה המיוחסת ממשפחות המיוחסות

שבישראל ה"ה ר' ישעי' הלוי (הראשון) הורוויץ ז"ל, שהי איש עתיר נכסין וקנה את הכפר הורוויץ שלייד פראג, וע"ש אותו הכפר נקרא משפחת ר' ישעי' עד היום הזה.

נשמתו הק'

עיין בספר שם הגדולים של החיד"א זי"ע שמביא מספר סדר הדורות מענין נשמתו הק', ...שהגאון בעל השל"ה הי' נשמת רות המואביה, ורמזו לכך, שכל הפסוקים במגילת רות מתחילים באות וי"ו, חוץ משמונה פסוקים שמתחילים באותיות שונות שצירופם עולה: ישעיה בא"ל ר"ת ב"ן אברהם ה'לוי, והוא פלא, (ועיין בספר הדורות (אלף השישי הי"א שפ"ט) שאומר

שלדעתו נצנצו רוח הקדש בבנו הגימ' שעפטיל שקרא הקדמתו לספר השל"ה בשם "חיי העמדים" רמז לווי"ן ה"ל, "עיי"ש שמדבר שם דברים מופלאים בסדר נשמתו הק'.

ימי ההילולא

"ניסן

- מרים הנביאה בת עמרם - ב"א תפ"ז
- רבי בצלאל הכהן מוילנא (מראה כהן) ב"ר ישראל משה - תרל"ח
- רבי לוי יצחק ב"ר שרגא פייבל מגריצא
- רבי יחיאל מיכל מסטראוויץ ב"ר דוד מואבלטאב תרס"ה
- רבי אלטר זאב הורוויץ מסטריזוב ב"ר אברהם אבא מוענדישוב תר"פ

"א ניסן

- רבינו משה ב"ר נחמן (רמב"ן) ה"א כ"ט
- רבי ישעי' הלוי הורוויץ ב"ר אברהם (של"ה הק') ש"צ

"ב ניסן

- רבי שלמה זלמינא מראשקוב בן רבי יוסף תרי"ב
- רבי שמואל מקרילאוויץ ב"ר משה'לם זוסיא מווינקוב תרכ"ב
- רבי חיים נחום הלברשטאם מואשצ'יסק ב"ר משה מקשאנוב תרפ"א

"ג ניסן

- רבי יוסף קארו בן רבי אפרים (מן הבית יוסף) של"ה
- רבי משה אלשיך בן רבי חיים (האלישיך הקדוש) שכ"ז
- רבי מנחם מענדל מלובאוויטש ב"ר שלום שכנא (צמח צדק) תרכ"ז
- רבי יואל מנשא בן רבי חיים מסאטניוב - תרמ"ד

ימי ההילולא

י"ד ניסן

- רבי אשר ישעי' מראפשיץ ב"ר אלעזר ליפמאן (אור ישע) תר"ה
- רבי לוי יצחק ב"ר שרגא פייביל מגריצא
- רבי יחיאל מיכל מסטראזניץ ב"ר דוד מוזאבלטאב תרס"ה
- רבי אלטר זאב הורוויץ מסטריזוב ב"ר אברהם אבא משענדישוב תר"פ

ט"ו ניסן

- יצחק אבינו ב"ר רכ"ה
- רבי יונה תאומים ב"ר ישעי' (קיקין דיונה) תכ"ט
- רבי מאיר מקריסטיופאלי ב"ר צבי (יד המאיר) תקע"ה
- רבי יעקב יהושע מפילוב ב"ר דוד מקאצק תרס"ט

ט"ז ניסן

- לוי בן יעקב מושבתי י-ה ב"ר של"ה

י"ז ניסן

- רבי ראובן הכהן מפראג (ילקוט הראובני) תל"ג
- רבי יצחק מסקווירא ב"ר מרדכי מטשערטאבל תרמ"ה
- רבי ישראל נח ב"ר מנחם מענדל מליובאוויטש תרמ"ז
- רבי משה לאבין מזיזיטשוב ב"ר ישראל יוסף תרצ"ט

זכה אדם בארץ מבריתא שמים וארץ. על מצבתה נחקק: "ראויה היתה להיות שכינה שורה עליה, אלא שאין ראוי לכך דורה".

על כס הרבנות

שם גדולתו וגאונותו יצא בכל הארץ, עד שכבר מנערותו לא היתה קהילה חשובה ומפוארת שלא ביקשה מאתו לבוא לכהן פאר בעירם וז"ל של בנו הגזק ר' שעפטיל בהקדמת "זוהי העמודים": בילדותו זכה למעלות גדולות, שנתקבל לאב"ד ולמורה צדק בקהילות גדולות וגלילות, ויט שכמו לסבול סבלות משא העם הזה עכ"ל, ועיין בהקדמתו לספר השל"ה: כמעט בכל

הגולה נתפשטו תלמידיו ורוב הגולה רובא דרובא התאוו תאוה לתורתו ולהנהגתו וקיבלו אותו עליהם לאב בית דין ולראש ישיבה... וקיבלו אותו עליהם כמה וכמה קהילות גדולות, ובאחרונה נתקבל בארבע קהילות שהן עטרתיהן של כל הקהילות, דהיינו ק"ק פרנקפורט וק"ק פראג וק"ק פוזנא וק"ק קראקא, עכ"ל, גם ה"י מכהן בעיירות דובנא, ובוואהלין שבמדינת רוסיא, ובעיר אוסטרהא והגלילות.

עלייתו לאה"ק

כל ימיו ה"י משאת נפשו לעלות לארץ הקודש ולחונן עפרה, כמו שמביא באריכות בספרו של"ה הק' (שער האתיקות את ק) ומביא שם את לשונו של החרדים: וצריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבוא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה, כבן אל חיק אמו, עכ"ל, בשנת ש"פ ביום ד' באדר מתה עליו הרבנית, אז החליט בדעתו לעלות לארה"ק ולמלאות את משאת נפשו, את החלטתו העלים אף מבני משפחתו, כדי שלא יפצירו בו להישאר, ורק מפי אחרים נודע לבנו על נסיעתו, כמו שמביא בהקדמתו לספרו "זוהי העמודים", ואמר לו: אבי אבי למה אתה עושה לי ככה להשליכני אחר גוץ, השיב לו: מה אעשה לך, בני, גזירה היא מלפני... על כן בני חזור לאחורייך והניחני להוציא מחשבתי מכוח אל הפועל,

ואתה תפוש באומנות אבותיך וחזק ואמץ בתורת משה, מאגרתו הארוכה ששלח לבניו שבה הוא מתאר באריכות את סדר נסיעתו לא"י ושהייתו שם בא"י, יודעים אנו את סדר וזמן נסיעתו, בשנת שפ"א עזב את פראג, ביום ח' אלול שנת שפ"א לפ"ק עלה על הספינה, בערב יום הכיפורים הגיע לטריפולי, בערב חג הסוכות הגיע לחלב, היא ארס צובא, ומשם נסע לדמשק, שם בדמשק ראה את כתבי ר' חיים ויטאל ז"ל אצל בנו של ר' חיים, והתפעל מזה מאד עד שכתב לרבי שמואל אב"ד פרמישלא "כי מיום נתנה התורה לא ה"י ספר

כזה", בהאגרת מביא דברים נפלאים מאד מה שראו עיניו, הוא מביא שה"י באור כשדים מקום שהושלך אברהם אבינו לכבשן האש, ויש שם נהרות עם דגים נפלאים, ואסור לנגוע בהם, משום כבודו של אברהם אבינו, יעיי"ש באריכות, שם בדמשק באו אליו שליחים מצפת ומירושלים, ששניהם רצו שיבוא לכהן בעירם, אבל הוא ה"י דעתו לירושלים כמו שכותב באגרת הנ"ל: לבי ה"י תמיד על ירושלים ת"י, עכ"ל, "וביום ד' פרשת זאקוד ואשתחוה לה' אלקי אדוני אברהם אשר הנחני בדרך אמת' באנו לצפת בשלום, ונפילתי לארץ ונשקתי את האבנים לקיים מה שנאמר 'כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו' ", וזמן קצר ישב בצפת, וביום שישי לסדר ויצא יעקב... ויפגע במקום, ב' כסלו הגיע לירושלים משאת נפשו, עיין שם באגרת שמדבר נפלאות מקדושת א"י,

בא"י חוסיף קדושה על קדושתו, וכה כותב (שער האתיקות אית ק) "שנה אחת אחר בואי לירושלים עיה"ק תוב"ב, היא שנת השמיטה... ורבים מיושבי ארץ הקדושה רצו לפטור את עצמם מחמת הדוחק הגדול... ואני דנתי עם עצמי וחשבתי בלבי אני מחוייב לקיים יותר מהם, ואפילו למכור גלימא דעל כתפאי, כי יאמר לי הקב"ה למה באת ממקום שהיית פטור מזה ובאת למקום החיוב, ועתה במקום החיוב תעזוב המצווה הזו, מדוע באת לטמא את ארצי, בשלמא הדרים כבר שמה

מורשתו הרוחנית

השאיר אחריו מורשת רוחנית ה"ה ספריו הק "בגדי ישע" פירוש על ה"מרדכי", שעליו מעיד בנו הגה"ק ר' שעפטיל זי"ע, "... מצאתי באמתחתו חיבור גדול ונרא אשר חיבור על ספר המרדכי מרישא עד גמירא..." - סידור "שערי שמים" אותו קרא בשם זה "באשר באתי לירושלים עיה"ק תוב"ב בערב שבת פרשת זוה שער השמים, ואז עלה במחשבותי לחבר חיבור הקדוש הזה", וז"ל הב"ח בהסכמתו על הסידור: "זאשא עיני וארא איש קדוש ונרא מדבר מתוך האש ושותה מים קדושים ממקור קדוש יהלכו, מצטרות הקדושים קדש הקדשים, מרוים צמאים ומשתוקקים לדברים הקדושים, הלא הרב הגדול בכל התורה הגאון כמוהר"ר ישעיה הלוי... זצ"ל... וכאשר ראינו וקראנו בהם, הרגשנו השפעת הקדושה מרום המעלות בכל אברינו, וזה האות שחבריו המה מחברים לשם שמים, לתקן הדורות הבאים אחריו... כי אין ספק אצילי כשיתפשטו בקרב ישראל כל מי שיתפלל בתוכו שאין תפלתו חוזרת ריקם...", גם יש שם הסכמות משאר גאוני וגדולי הדור, כבעל ה"תוספות יוט", והגאון בעל ה"פני יהושע" ועוד, זצ"ל. - וספרו הגדול "שני לוחות הברית" "חבור נורא וגדול כלול בפרד"ס וחידושי דינים וכללים ומוסר וכל סדר קדושה", (לשון שד"ג), אשר נתחבב ונתקדש מאד ספר קדוש זה בקרב ישראל, ואף זכה ליקרא בפי כל על שמו "השל"ה הקדוש", הספר זכה מתוך חביבותה מהדורות רבות, וגם קיצורים שונים כמו "קיצור של"ה וכד', גם חיבר הגהות על ספר "עמק ברכה" ספרו של אביו. - ספר "הערות להזוהר". - ולאחרונה נדפס מתוך כת"י ספר "מצות תפילין".

גדולים צדיקים במיתתו

בהקדמת ספר "באר יצחק" על התורה מובא סיפור נורא: הגה"ק ר' יוסף שמואל זצ"ל בעל "מסורת הש"ס" הי' אב"ד דק"ק פראנקפארט דמיין, היו בעירו תלמידי חכמים גדולים שמנהגם הי' שכל היום למדו ענין מסוים, כל אחד מהם בנפרד, בעיון גדול עד מקום שידם מגעת, ובערב התאספו כולם, והאב"ד בראשם, ולימד את הענין שלמדוהו במשך היום וליבן את כל ספיקותיהם, באופן זה למדו את כל הש"ס בחבורה, וניתן לשער באיזו עמקות עצומה למדו כל סוגיא בחבורת גדולים זו, גם העיד הגה"ק חיד"א על רבי יוסף שמואל שלמד את כל הש"ס מ"ב פעמים, וקיים בזה ודברת ב"ם, ולמד כ"ה שנים תורה מעומד, ולמד תורתו לשמה, והנה כאשר נפטר הגאון הנ"ל לבית עולמו אירע מעשה נורא, לאחד קבורתו נתאספו בני החבורה ללמוד את שיעורם הקבוע, ופתאום רואים הם את רבם יושב על כסאו כתמיד, התחלחלו כולם מאוד, אך רבי יוסף שמואל, פנה אליהם ואמר אל תפחדו כלל, כי מיד אלך לי אל מקומי ולא רצני, אולם תחילה מוכרחני לספר לכם את אשר נעשה עמי ביישיבה של

אין עונשם גדול כל כך, ועוד כל הנוסע לארץ הק' נוסע בשביל לקדש את עצמו ולקיים המצות אשר שמה, עכ"ל.

מרא דארעא ישראל

אם כי נתמנה לאב"ד ירושלים, והוא הי' אב"ד הראשון של הקהילה האשכנזית, אבל בעצם נתמנה בתוקף משרתו זו לנשיא כל ארץ הקדש, כלשון של הב"ח בהסכמתו על סידור השל"ה "שערי שמים" וז"ל: ונתקבל לאב"ד וראש הישיבה בכל קהילות וגלילות ארץ ישראל, עכ"ל.

בתור נשיא ארץ ישראל פעל גדולות ונצורות, הן בעניני הרוחניות שתקן תקנות גדולות, והן בעניני הגשמיות שדאג על עניות הגדולה ששרה באותו זמן שם, והקים קופות צדקות לצורך זה, אם כי הי' רב ונשיא לקהילת האשכנזים לא מנע ממנו להתרועע עם גדולי חכמי הספרדים, כמו שכותב בשער האותיות (ואת ד') "והנה פה בירושלים עיר הקדש תוב"ב הי' רגיל אצלי חסיד גדול מחסידי עליון מהספרדים ואם היו נותנים לו כל חללי דעלמא לא הי' ח"י מוציא מפיו דבר שאינו אמת בבירור", בצוואתו שהורה להדפיס את הסידור "שערי שמים" בדקדוק והאותיות והנקודות, הורה כמ"פ להדפיס כמנהג הספרדים.

אחרית ימיו

ביקש הצדיק לישב בשלוה, אולם לא ארכו הימים עד שיסורי א"י תכפוהו, כאשר עלה לשלטון צורר היהודים הפחה מוחמד אבן פארוך, וביום השבת י"א אלול שפ"ה פרצו חייליו לבתי כנסיות ועצרו חמישה עשר מרבני וגדולי ירושלים ובראשם השל"ה הק', וביקש הרבה כסף לשחרורם, ואיים להרגם אם לא יביאו לו את הכסף אשר דורש, ורק לאחר מאמץ רב נפדה בסכום עצום, אך לא יכול להמשיך לשבת בירושלים והוכרח להסתתר מספר חדשים, עד שלבסוף נמלט לעיה"ק צפת ומשם עבר להתגורר בטבר"י, ובטבר"י קבע את מקום תפילתו בבית כנסת קדמון על שפת ימה של טבר"י, אשר לפי המסורה התפלל בו האר"י ז"ל, שם בטבר"י גר עד יומו האחרון עלי אדמות, וביום י"א ניסן שנת שפ"ז נסתלק לגנוי מרומים, לפני פטירת ציונה שלא יספידוהו ורק יכריזו "רבתי תדעו שנפטר הרב ר' ישעי' סג"ל הורוויץ וציונה שלא להספיד אותו, רק יאמרו אלו הסליחות בשבעה ימי אבלו ובתשלוש השנה", נטמן שם בעיה"ק טבר"י ליד קברי התנאים ר' יוחנן בן זכאי ותלמידיו, סמוך להנשר הגדול הרמב"ם זי"ע, קברו נעשה לתל תלפיות והמוני בית ישראל פוקדים את ציונו הק' בכל עת מצוא, ובמיוחד נוהגים לומר שם את תפלתו הנפלאה על חינוך הבנים והצלחתם, אשר חקקה בספרו, בחלק שני מסכת תמיד אות קל"ג.

מעלה, כאשר באתי למתיבתא דרקייע, כרווא נפק בחיל: פנו מקום לרבי יוסף שמואל, ומיד פסקו לי גן עדן, ונתנו לי מקום ליד הגה"ק רבי ישעיה הלוי הורוויץ בעל השל"ה, אך הנה התערב השל"ה הק' ואמר: אינני מסכים לשכנות זו, כי אני חיברתי את ספר "שני לוחות הברית" שכולו מלא מוסר ויראה ה', ללמד לבני ישראל את דרכי עבודת האלקים, ודמעות רבות שפכתי בחברי את הספר, ואילו רבי יוסף שמואל למד את כל הש"ס ברבים, ולא לימד אפי' פעם אחת דברי תוכחה ומוסר, כה טען השל"ה הק', ובית דין של מעלה דן בזה, ופסקו, שאת מקומי שמגיע לי בדין אי אפשר ליטול ממני, אבל צדקו גם דברי השל"ה על שלא לימדתי מוסר, ולכן עלי לתקן זאת, ומשום כך ירדתי לכאן אליכם, לעורר אתכם שתלמדו מכאן ולהבא עניני מוסר בכל יום לפני הלימוד, הסכימו מיד בני החבורה לדבריו, וקיבלו עליהם לעשות כבקשתו, ופרח לו איש האמת ולא נראה עוד.

י"ג ניסן

הגה"ק רבי יוסף אפרים קארו זי"ע
הבית יוסף

ואלה תולדות

מרן הרב"י נולד לאביו שהי' ג"כ גדול בתורה אף שלא שימש ברבנות ובנו מביא בשמו פסקים (עיין טור א"ח סי' צ"ג וסי' תרנ"א ועוד) ה"ה ר' אפרים למשפחת קארו שהי' משפחה מפורסמת לתהילה בין גדולי התורה, בעיר טולידה אשר בארץ ספרד בשנת ה"א רמ"ה, ימים רבים נדד עם הוריו ממדינה למדינה, בשנת רנ"ב כשהי' בן ד' שנים, הי' הגירוש הגדול "גירוש ספרד", וגם הוא הי' עם אביו עם הגולים, והגיעו לפארטוגאל, אבל בשנת רנ"ח גלו גם משם, והלך ר' אפרים עם בנו למצרים, שם מת אביו ר' אפרים, אשר הרב"י למד אצלו בימי נעוריו, ונשאר יתום בלי אביו, והוא הי' אז ילד בן שמונה שנים, וכשדודו אחי אביו ר' יצחק קארו זצ"ל, אשר הי' מכהן ברבנות בעיר קושטא, שמע שמת אחיו, שלח מכתב אל הרב"י, שיבוא אליו לקושטא, שיש לו ישיבה גדולה, והוא ידאג לו לכל מחסורו הגשמי, ובעיקר הרוחני, ואכן נסע הרב"י לדודו לקושטא, כשהגיע שם התקבל שם בכבוד מלכים, והמשיך ללמוד תורה אצל דודו בהתמדה גדולה, ונעשה מבחירי תלמידיו.

בית יוסף

בצעירתו נשא את בתו של הגאון ר' חיים אלבלג זצ"ל שהי' נמי מגולי ספרד, אך היא מתה עליו אחר שנים אחדים,

בשנת רע"ז נשא את אשתו השני' בתו של הגאון ר' יצחק סבע זצ"ל בעל מחבר ספר "צדור המור" עה"ת, וספר "צדור הכסף" על הלכות פסוקות, וממנה הי' לו בנו הגאון ר' שלמה, (עיין בספר שם הגדולים וחלק גדולים - מערכת ש אות ס"ד) מהר"ר שלמה קאר - בנו של מרן. היה אחד מרבני סמוכי רבני קונשטנדינא... עיי"ש, אחר פטירתה לעת זקנתו נשא את בתו של ר' זכרי' זבסיל אשכנזי זצ"ל, שהי' אחד מחכמי ירושלים, ומאשה זאת נולד לו בנו הגאון ר' יהודה, הרב"י כבר הי' אז זקן מופלג בן שמונים שנה, מרן הרב"י מזכיר את כל השלשה בספריו, מרן הבית יוסף הי' מחותנו של מרן האריז"ל, עיין מה שכתוב באגרות שלומל, (ושלח הרב שלמה שלומל זצ"ל שחי בתקופת הרח"ז והשלח אחרי גו כל מחמדי תבל כדי לזכות ולעלות ולהסתופף בחברת תלמידי האריז"ל, ושלח אגרות לרבני ולמקובלי חז"ל לפרסם את אורו הגדול של האריז"ל, וז"ל: ואני הצעיר שלמה מעיד שדברתי עם אלמנתו של רבי יוסף קארו ז"ל, וסיפרה לי שמהר"ק הי' לו בן נחמד, ושידך אותו עם בתו של האריז"ל ז"ל והלך מהר"ק עם בנו לסעודת איחוסין לביתו של האריז"ל ז"ל, כיון שחזר אמר מהר"ק לאשתו, אשתי אשתי, מה אומר לך או מה אספר מהרזים ומהטעמי התורה והמצוה, וכמה ידיעה הרווחתי עתה בזה הסעודה מפה הקדוש של רבי יצחק אשכנזי, היכן הוא כח ביד שום מלאך לידע מה שידע הוא, אין זה כי אם נשמה אחת מהנביאים הראשונים, שאפילו תנא אינו יכול לומר מה שאמר הוא, אבל אני מפחד עליו בעונותיו הרבים מאד, שזה הדור הגרוע לא יכול לסבול רוב קדישתו, ויוקח ויאבד מהם בקצור שנים בעונות, וכן הי', עכ"ל. (ועיין שם שמביא שרצה הבית יוסף ז"ל ללמוד סתרי תורה מאריז"ל הק' ז"ל ולא רצה האריז"ל ללמוד באמרו שנשמתו אינו מסוגלת לקבל חכמה יותר, אלא ע"פ הדרך של רמק ז"ל, וסימן לדבר שבכל פעם שישב בבית יוסף ללמוד לפניו, תיכף כשהתחיל האריז"ל לגלות סוד, התחיל הבית יוסף לנמנם, עד שהוא בעצמו ראה והכיר שאינו ראוי לכך, ופסק ללמוד).

גדלותו בתורה

כבר בנעוריו הי' מלא וגדוש מש"ס ופוסקים וראשונים, ובפרט הי' בקי בספר יד החזקה של הרמב"ם אשר הי' שעשעו תמיד, והי' ספרו של הרמב"ם שגור על פיו, כשהי' בן שלושים שנה זכה לשם כנוי הכבוד "מרן", ואפי' גאונים זמנו שהי' דור מלאה מחכמים וסופרים אשר מפיחם אנו חיים היום, ג"כ קראו אותו בשם תואר הכבוד הנ"ל, הי' עמוד ההוראה אשר בית ישראל נשאן עליו, והורה הוראה כמפי הגבורה, ומכל צד פנו אליו בעניני הוראה, מרן האריז"ל הק' והרדב"ז וכו' באו עמו בפילפולים להלכה ולמעשה, כתב עליו הגאון ר' שמואל יהודה בן המהר"ם מפאדווא זצ"ל, שבלי גזמא שמן הרמב"ם והרמב"ן לא נמצא כמותו בישראל להגדיל תורה ולהאדירה, השלח"ק זי"ע כתב עליו שהי' ממש מלאך אלוקים, ונתגלה לו מגידים משיבת נביאים ותנאים, וכידוע שזכה למגיד מן השמים שבא ללמוד עמו תורה, והי' לו גילוי אליהו, וידוע העובדא שמביא השלח"ק על גילוי שכינה שהי' לו בעת

לימודו בליל שבועות, רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל כותב זי"מ
לנו גדול מרבינו מהר"י קארו ז"ל אשר ממש מימי רבה ורב
יוסף לא קם כיוסף הזה סיני ועוקר הרים זקן ויושב בשיבה".

מגיד מן השמים

הי' לו מגיד מן השמים שנתגלה אליו ולמד עמו בכל יום
סתרי תורה, וכבר בחוץ לארץ הי' בא אצלו המגיד והוא אשר
אמר לו לעלות לארץ הקודש ולחונן את עפרה, וז"ל אגרת
שלומל (הני"ל): וגם רבי יוסף קארו שבכל פעם שהי' חוזר על
המשניות בעל פה, נתגלה עליו המגיד, והיו בני אדם שומעים
את קולו דרך הדלת ודרך אחוריה שהי' אומר שלום עליך רבי
יוסף קארו, אני הוא המשנה שלמדתני, יצאתי לאלפך בינה,
כמה מתפאר כך הקב"ה בשיבה של מעלה, ואמר בני יוסף כך
וכך הם מעשיו, כך וכך הם דבריו, כך הוא שקידתו בלמוד,
אשרי לו ואשרי יולתו ואשרי היושבים בחבורתו, ואני המשנה
ראיתי את מקומך שהכינו לך בגן עדן, כמה טובה גנוזה לך בגן
עדן, כמה תפנקין ועדונין הם מעותדים לך, חזק ואמץ ביראת
ה', ועתה באתי לגלות סוד פלוני בסתרי תורה, וכל הדברים
שגילה לו המגיד העלה אותם על ספר, וקרא אותו ספר המגיד
עכ"ל, החיד"א מביא סיפור נפלא, שפ"א הוקשה להרב"י
בבית מדרשו איזה לשון של הרמב"ם שהי' קשה מאד, והיו
כמה ימים שלא מצאו ישוב, לילה אחת באשמורות הבקר הי'
הרב"י מעיין הרבה בזה ובא לדעתו ישוב נכון, ושמח בזה
שמחה גדולה, ולמחר בא בשיבה בשמחה גדולה ואמר שב"ה
זכה למצוא ישוב נכון על דברי הרמב"ם הנ"ל, ונענה תלמיד
אחד רך בשנים ושאל אם הרבי נתן לו רשות לומר מה שנפל
לו ברעיון פשט על הרמב"ם, והרב"י נתן לו רשות, והתלמיד
אמר הפשט, ואמר לו הרב"י שזה הדרך חשב לומר והיא
האמת, ושמוחו כל השומעים, אך מרן הב"י הצטער מאד שכל
מה שטרח הוא אמר אותו תלמיד כ"כ בנקל, נתגלה לו
המלאך המגיד ואמר לו, אל תצטער שאתה זכית לטרוח מאד
ועי"ז כיונת אל האמת ועד אותו היום לא הי' שום חכם שעמד
בסוד דברי הרמב"ם אך אחר שטרחת והוצאת לאור הענין,
עתה כל חכם יכול להבינו כיון שהיית נושא ונותן וחוזר על
הדרך שאמרת, החכם ההוא קלט מן האויר.

בית מדרשו

בשנת רצ"ז בחודש אלול בא הרב"י לעיה"ק צפת, ומצא
שם את רבינו המהר"י בירב זי"ע, אשר שמח מאד עמו, ומרן
הרב"י למד הרבה אצלו, ונעשה לתלמידו הגדול, והרב"י
כשמביא ממנו איזה דבר כותב עליו מורי, ונתמנה הרב"י על
ידו בסמיכת חכמים, וגם נתן לו כח לסמוך אחרים, והמר"י
בירב החזיקו בעשיית ספריו, ואז כבר הי' הרב"י לרבן של
ישראל והחזיק בשיבה גדולה, וגאונים וקדושים עמודי עולם

למדו בשיבתו, ומגדולי תלמידיו הי' הרה"ק הרמ"ק ר' משה
קורדאבארי בעמח"ס תומר דבורה, ועוד, הרה"ק מהר"ם
גאלנטי, הרה"ק מהר"ם אלשיך, זי"ע, ואף המקובל האלקי
רבי שלמה אלקבץ זי"ע בעל הזמר "לכה דודי", והרמ"ע
מפאנו זי"ע אף שלא היו מתלמידיו, מ"מ שמו בצמא דברו
ואהבה עזה היו ביניהם, והרמ"ע מפאנו אף הדפיס את הספר
"כסף משנה" ממרן הרב"י.

ומלבשתו ענוה

ענותנותו של מרן הב"י הי' עד להפליא, כאשר יצא
רבינו הרמ"א נגדו, אז כבר הי' הרב"י זקן ובא בימים, ורבן של
ישראל, ואילו הרמ"א הי' אז איש צעיר מאד, עכ"ז שררה
ידידות נפלא, והרב"י הי' מכבדו מאד, עד כדי כך, שמרן הב"י
שילם מאה אדומים (סכום כסף גדול בימינו) בעד ספר תורה שכתב
לו הרמ"א, ועיין לקמן בשם החיד"א שבזכות ענותנותו זכה
להוציא את ספרו הגדול בית יוסף, סיפר רבינו בעל ברך משה
זי"ע שראה בבהיכ"ס של הרמ"א בקראקא את כתב יד הספר
העתיק "תיקון בן אשר", והוא תיקון סופרים אשר הרמב"ם
מזכירו בספרו יד החזקה (הלכות ספר תורה פ"ה ה"ד), וז"ל: וספר
שסמכנו עליו בדברים אליו (בענין הפתוחות והסתומות וכדומה), והא
הספר הידוע במצרים שהוא כולל ארבעה ועשרים ספרים שהי'
בירושלים מכמה שנים להגיה ממנו הספרים, ועליו היו סומכין,
לפי שהגיהו בן אשר ודקדק בו שנים הרבה והגיהו פעמים
רבות, ועליו סמכתי בספר התורה שכתבתי כהלכות, עכ"ל,
וסיפר רבינו שהספר הלזה הי' בידי מרן הבית יוסף, וכאשר
רצה רבינו הרמ"א לכתוב לו ספר תורה, כתב למרן הבית יוסף
והוא שלחו לקראקא, ומני אז נשאר שם עד המלחמה
האחרונה (אלה מסעי).

וימת יוסף

הי' עוסק כל העת בהרבצת תורה, והי' משיב לשואלי
שהופנו אליו כל הזמן עד סוף ימיו, וזכה לשיבה טובה, ונפטר
בן פ"ז שנה, יום ה' י"ג ניסן בשנת ה"א של"ה בעיה"ק צפת,
ושם מנוחתו כבוד. עיין בספר שם הגדולים (חלק גדולים - מערכת י
את קסה) וז"ל: וראה זה חדש סודות שגילה מרן ז"ל אחד
פטירתו בחלוש לאדם גדול אחד וקונטרס זה הביאו הגאון
החסיד בעל של"ה בספרו שער השמים בפירוש וכוונות
הקדושה. וריש הקונטרס מתחיל כן ליל הששי בשבת באחד
לחדש חשון שנת השס"ה ליצירה פה צפת ראיתי בחלומי
למורי הרב כמהר"ר יוסף קארו זצוק"ל יושב על כסא חשוב
מאד ופניו מאירים כוהד הרקיע והיו שם חכמים רבני עולם
לאין מספר. הכרתי הרבה בעיניהם הנגיד כמהר"ר יצחק הכהן
שולל ולרבינו כמהר"ר יעקב ב"ר רב וכו' והיה החכם אומר קק"ק
וכו' ע"ש באורך.

אחרים שלא הי' בידו בעת כתיבת השו"ע, ובגללם הי' מקום למסקנה שונה, גם לא חזר,

כשיצא הב"י והשו"ע לאור העולם נתמלאה כל העולם כולו אורה, ונתקבל בכל תפוצות ישראל, אם כי בתחילה הי' לו קצת מתנגדים, כידוע סיפורו המופלא שמביא החיד"א בשם הגדולים, אודות המהר"י בן לב, שכאשר הופיע הספר בית יוסף גזר על תלמידיו שלא ילמדו בו, מפני שהוא ממעט הבקאות, מיד אח"כ אירע דבר משונה, עד אז הי' לומד עם תלמידיו בספר הטור וציין על מקורות כל דין ודין, ומעולם לא נעלם ממנו דבר, אחר גזירתו קרה שנעלמו ממנו מקורות הלכה אחת בטור, ולא עלה בידו למצאם, אז אמר לתלמידיו רואני כי מן השמים רוצים שספר בית יוסף יתפשט בעולם, לכו ראו בו, מיד מצאו בו מקור ההלכה, והתיר להם הגזירה, כמו כן הי' מתחילה התנגדות על השו"ע, משום שדבריו נקבעו על הפסקים של גאוני ספרד, אך כאשר צירפו אליו דברי הרמ"א שהוא יצא לישע האשכנזים, אז נסתלקה גם התנגדות זו, והכל ראו בספר הזה ספר היסוד של ההלכה היהודית, גם הרמ"א שנחלק עמו בהלכות רבות בספרו "דרכי משה" ובהגהותיו לשולחן ערוך, כותב עליו בהערכה גדולה "נשיא אלקים אתה בתוכנו אשר מימיו אנו שותים" וכו' חלילה להמרות דברי מכ"ת דמר, וכל החולק עליו כחולק על השכינה, הפמ"ג כותב על הב"י "הלא נודע שחיבורו עפ"י רה"ק חיבר בלתי ספק",

הגה"צ רבי מרדכי חיים מסלאנים זצ"ל סיפר ששמע מהרה"צ ר' שמואל העלר זצ"ל רב של צפת ת"ז שללמוד טור וב"י זה מסוגל לאריכות ימים, ומעשה שהי' הרה"צ ר' שמואל חולה אנוש ובא אליו הב"י בחלום ואמר לו שלמד טור וב"י ועי"ז יבריא, הגה"צ רמ"ח שלמד כסדר טור וב"י חי פ"ז שנים, הגה"צ ר' שמואל חי פ"ז שנים, והב"י עצמו יש ספק אם חי פ"ז או פ"ז שנים (לד"ב בשם רש"א), פ"א בא הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע אצל הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל זי"ע ואמר לו כי הרה"ק ר' יוסף קארו בא אליו בחלום באלו הימים ואמר לו כי מי שישקוד על חבורו הבית יוסף וילמד ויגמור בשנה זאת כל הארבעה טורים עם הב"י הוא מבטיח לו שיוכה בשנה זאת למדרגת גילוי אליהו ז"ל, הגה"ק ר' משה בנו של הרה"ק מטשערנאביל שהי' עומד שם בשעת מעשה לקח את הדברים אל לבו וישקוד על לימוד הטור עם הב"י וגמר באותה השנה כל הארבעה טורים עם הב"י וזכה בשנה ההיא למדרגת גילוי אליהו ז"ל (ספורים ומאמרים יקרים, סקוו"ע).

(ה) ספר שו"ת אבקת רוחל (ה) פי' על רש"י ורמב"ן על התורה (חיד"א, ו) דרשות על התורה ושה"ש, (ז) ספר "מגיד מישרים" סודות שנתגלו לו ע"י המלאך המגיד, וכתב החיד"א בשם הגדולים ז"ל: לפי המשוער בדעתי הקצרה הנדפס הוא אחד מחלק חמשים, (ח) פי' על משניות (חיד"א).

(א) "כסף משנה" על הרמב"ם, ובו מקורות לדברי הרמב"ם, וישובים להשגות הראב"ד שהשיג על הרמב"ם,

(ב) ספרו הגדול "בית יוסף", בן ל"ד שנה הי' כשהתחיל לכתוב את הספר בית יוסף, ועסק בו שלושים ושתים שנה, עמל הרבה שנים להגידו אף אחר שכבר נדפס, ונדפסו אח"כ עם הגהותיו בשם "ברק הבית", כתוב בשם הגדולים להחיד"א, (מערכת ספרים אות ב') שג' רבנים באותו הדור ושמום הי' יוסף הי' ראויים לחבר ספר כספר בית יוסף, ואלו הם ר' יוסף טיאטדק מסלוניקי, והגאון מהר"י בן לב, ומרן הבית יוסף, ומן השמים הסכימו שמרן הב"י יוסף יוכה להיות המחבר, מפני ענוותנותו ואין דרכו לספר בגנותו מי שפוסק דלא כותי', ומשנתו משנת חסידים,

ידוע שגם רבינו הרמ"א רצה להוציא ספר כדוגמת הבית יוסף, וכבר כתב חלק גדול, אלא ביני וביני יצא לאור ספר הבית יוסף אז שניה קצת מספרו, כמו שכותב הרמ"א בעצמו וז"ל "ובהגיע טור אסתר ר"ל אסור והיתר והתחלתי הלכות חלה, אחזני פלצות ולבשני חלחלה, בשמעני נר ישראל ראש הגולה וכו', וחיבר ספר בית יוסף וכו', עכ"ל, וכתוב בספר מעלות היוחסין לר' אפרים זלמן מרגליות וז"ל: ומרגלא בפי העולם כי המגיד אמר להב"י שיהי' זריו ומקדים להדפיס חיבור הב"י שלא יקדמו אחר במדינות פולין ק"ק קראקא שמחבר על דרך זה, עכ"ל, המגיד אמר לו שיעזרוהו לגמור חבורו בלי שום טעות, ויתפשט ויאיר עיני ישראל, וגם אמר לו שיקרא שמו "בית יוסף", כי הוא ביתו בעזה ובעזרה"ב,

בספר זה קבע הב"י לעצמו כלל של ברזל לאמר: כי להיות שלשת עמודי ההוראה אשר בית ישראל נשען עליהם בהוראותיהם הלא המה הרי"ף הרמב"ם והרא"ש ז"ל, אמרתי אל לבי במקום ששניהם מסכימים לדעה אחת נפסוק הלכה כמותם, אם לא במקצת מקומות שכל חכמי ישראל או רובם חולקים על הדעת ההיא ולכן פשט המנהג כהיפך, וכתב מרן החיד"א בשם הגדולים, שקבלה הי' ביד רבינו חיים אבולעפאי זי"ע שעל כלל מרן הב"י הנ"ל הסכימו קרוב למאתיים רבנים מובהקים בדורו, ואמרו כי כל מי שיעשה כפסק מרן הרב"י הנה הוא עושה כמאתיים רבנים גדולי העיר,

(ג) אח"כ חיבר הספר "שולחן ערוך", לכתחילה חיבר רק כדי שיוכלו לחזור בקיצור על ספר בית יוסף, וכן שישמש כמפתח להבית יוסף, אולם בעולם נתקבל הספר להיות כעמוד הלכה, וגם הוא בעצמו כאשר נוכח בחשיבות הספר ובסייעתא דשמיא המיוחדת שליוותה את הספר והתפשטותו בקרב ישראל, ראה כי מן השמים הסכימו על הספר, לכן אחר שנחתם הספר לא חזר ממסקנותו, גם כשנודמו לו ספרים

י"ג ניסן

הגה"ק רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זי"ע
הצמח צדק

מתולדותיו

הגה"ק רבי מנחם מענדל מליובאוויטש בעל ה"צמח צדק" נולד ביום כ"ט אלול תקמ"ט בעיר ליאזני לאביו רבי שלום שכנא ולאמו הרבנית מרת דבורה לאה בתו של בעל התניא זי"ע, ונקרא שמו בישראל ע"ש הרה"ק ר' מנחם מענדל מויטעפסק זי"ע, בהיותו בן ד' שנים נתייתם מאמו, וזקינו הק' לקחו תחת ידו לחנכו ולגדלו, כבר בטל ילדותו החל לכתוב חידו"ת בנגלה ובנסתר ממה ששמע מפי זקינו כשהוא מוסיף נופך משלו, בשנת תקס"ג בא בברית הנישואין עם בת דודו אחי אמו הרה"ק ר' דוב בער מליובאוויטש זי"ע, בעת מלחמת רוסיא-צרפת ברח ביחד עם זקינו הגדול בעל התניא והיה עמו בשעת פטירתו ביום כ"ד טבת תקע"ג בכפר פיענא, לאחר הסתלקות חותנו דודו ביום ט' כסלו תקפ"ח נמנו וגמרו גדולי החסידים להכתירו בכתר ההנהגה, אך הוא סירב בכך, זמן רב עמד בסירובו עד שתקפו עליו הפצרותיהם ונעתר להם, אלפי חסידים גדולי תורה ויראה הסתופפו בצילו ונהנו מזיו אורו וקדושתו.

עת צרה היתה בתקופתו, עידן גזירת ה"קאנטאניסן" שבה חטפו את ילדי ישראל מידי אמם וגידלום עד הגיעם להיות בני כ' כדי לשרת בצבא הצאר הרוסי במשך כ"ה שנים, שם עינו את הילדים עד מוות כדי שימירו את דתם, לדאבונם של ישראל סייעו בידי השלטונות גם יהודים פורקי עול שכנו "חאפערס" שמכרו את עצמם בעד בצע כסף, הצמח צדק מסר נפשו למען הצלת גופם של ילדי ישראל מידי הרשעים חיילי הצאר ימ"ש, והצלת נפשם בשלחו אנשים ללמדם ולעודדם בשמירת התורה והמצוות, שעל פעולות אלו היתה אחת דתו כמורד במלכות, וקירב מאוד את "חיילים" אלו ודלתו היתה פתוחה לפניהם בכל עת, אף בעתים שהיה יושב סגור ומסוגר לפני חסידיו, כמו כן לחם בכל תוקף נגד ה"חאפערס" ולא חת מפני איש, נסתלק לשמי רום אור ליום חמישי י"ג ניסן שנת תרכ"ז ומנו"כ בליובאוויטש, עפ"י צוואתו לא נחרתו על מצבתו הק' תוארי כבוד כי אם שהשיב רבים מעון.

בשעותיו האחרונות עלי אדמות דיבר בקדשו אודות ה"בית יוסף" שיום פטירתו ג"כ חל ביום זה, והרים על נס את כח הכתיבה שניתנה לו ממרום עד שזמנו הספיק לו ללמוד וללמד, לכתוב ולחבר כל כך הרבה ספרים, כשסיים דבריו הפטיר: "באמת אם רוצים יש זמן לכל" ומה נאוו הדברים גם על הצמח צדק בעצמו אשר כידוע היה עט סופר מהיר והיה מרבה מאוד בכתיבת חידו"ת עד שאמרו עליו שהיו לו ששים

אלף גליונות מלאים מדף אל דף והעידו שהוא כותב חידושיו בהשבעת הקולמוס, וכמה תואם מליצת החסידים שמצאו סימן לדבר בפסוק (אסתר ג' ז') "ויקראו סופרי המלך בחודש הראשון בשלשה עשר יום בו" הלא המה סופרי המלך, מרן ה"בית יוסף" וה"צמח צדק" שנקראו לשמים בשלשה עשר בחודש הראשון.

י"ד ניסן

הגה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ זי"ע

צור קודש מחצבתו

הרה"ק ר' אשר מראפשיץ נולד לאביו הרה"ק ר' אלעזר ליפמאן זי"ע שה' דר בווארשא וה' צדיק נסתר ומתפרנס מגיעי כפיו ממלאכת החייטות, ולאמו הצדקנית מרת פרומט ע"ה בת הרה"ק רבי אשר הלוי האראוויץ זצ"ל אבד"ק נאראל, (שה' חתנו של הגאון מהר"ם טיקטין זי"ע), ובן ר' ארי לייב אבד"ק נאראל (חתן רבי מנחם מאניש - חתן הש"ך), בן ר' אשר אב"ד בעלזא, בן רבי צבי הירש אב"ד לובלין בן רבי זכריה מענדל אב"ד בעלזא (בעל ה"באר היטב" על י"ד חור"מ) ולמעלה בקודש, ונקרא שמו בישראל "אשר" על שם זקינו הנ"ל.

חתנא דבי נשיאה

פעם נודמן להרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע להיות בווארשא, ונכנס לאיזה ביהמ"ד וראה בחור צעיר, בשם אשר, שיושב ועוסק בתורה בהתמדה רבה, הרה"ק מראפשיץ נכנס עמו בשעשועי דאורייתא ומצא חן בעיניו וראה שהוא ראוי להיות חתן לבתו היחידה, שאל את הבחור על עסקי אביו, השיב הבחור שאביו הנו חייט, וביקש הרה"ק מראפשיץ ממנו שיליכו לבית אביו כי מלבוש קרוע, וברצונו שאביו יתקננה, הבחור הוליכו לבית אביו והרה"ק מראפשיץ מסר את המלבוש ליד החייט, בשעה שעסק בתיקון הבגד, פנה אליו הרה"ק מראפשיץ ואמר בחנתי את בנך הבחור, והנה הוא בחור הגון, ובאם תרצה להתחתן עמי אזי גם אני מסכים לזה וכשר הדבר בעיני, החייט שלא הכירו, ולא ידע שהוא הרב מראפשיץ, וגם ראה שלבוש במלבוש קרוע כעני, לא נראה העסק בעיניו כלל, ועשה תנועת ביטול בידו ואמר: "פאר מיין אשר וויל מען מיר געבן טויונט רובל נדך", כי הי' עילוי מפורסם, ענה הרה"ק מראפשיץ: "ליבער יוד" הלוא אין מבטלים שידוך בידים, והוסיף: לכו ותשאלו נא על זה להרב דעירכם, מה דעתו בזה שהרב מראפשיץ רוצה להתחתן עמכם, כששמע החייט שהוא רב, התחילו דבריו להתקבל

באזניו, ותיכף הלך להתייעץ עם הרב מווארשא, כשמעו הרב מווארשא כמה המדובר, השיב: "ואס, דער ראפשיצער רב וויל זיך מיט אייך משה'ך זיין לויפט שנעל און טוהט דעם שידוך", וכן הוה שנגמר השידוך בשעה טובה.

בצל זקינו הרה"ק אב"ד לינסק

הרה"ק ר' אשר נתייתם בגיל צעיר ולקחו מחותנו הרה"ק מראפשיץ אל בית אביו הגה"ק ר' מענדל אבד"ק לינסק שיתגדל אצלו ויתבשם מזו תורתו וקדושתו, הגה"ק ר' מענדל לינסקער הי' נוהג כשאכל פרי הי' משאיר מעט על השולחן, ולא נתן רשות לאף אחד לאכול מהחתיכות שהשאיר, כשהרה"ק ר' אשר בא לגור בביתו לא ידע מזה שאסור לאכול מהחתיכות שהיו מונחים על השולחן, וכשראה חתיכת פרי מונח על השולחן זה כמה ימים אכלו שלא ילך לאיבוד, כשהבחין זקינו הרה"ק ר' מענדל שלקחו את הפרי ושאל לאנשי ביתו מי לקח, ענה לו ר' אשר שהוא לקחו ואכלו כדי שלא ילך לאיבוד, ענה ואמר לו זקינו דהא הוא לא אכלו אלא שלא ילך לאיבוד, א"כ הוריד את עצמו להיות משרת ומשמש להמאכל, וכי לו יאה להיות משרת למאכל אתמהה.

בצל רבו הק' מלובלין

בעת ההוא נסע הרה"ק מראפשיץ לרבו הק' החוזה מלובלין זי"ע, ובישר לו אודות קשר החיתון שעשה לבתו, כשמע החוזה שהמחותן הנו חייט, הרע קצת בעיניו ואמר בתמייה: "איר כאפט שידוכים אין גאס", לאחר זמן נסע הרה"ק מראפשיץ עוד הפעם לרבו, ולקח עמו את החתן, כשראה אותו הרבי מלובלין אמר להרה"ק: "חכם עדיף מנביא, בעת עריכת השולחן לבילי ש"ק לפני ברכת המזון אמר הגה"ק החוזה: "מי נאה לברך", (מנהגו של החוזה הי' שקודם ברכה"ז הי' שאל "מי נאה לברך" כלשון הגמ' [פסחים ק"ט:] ואחר כך הי' מכבד) ונתן את הכוס לחתן לברך, בצפרא דשבתא בסעודת היום שאל החוזה שוב: "מי נאה לברך", והרה"ק מראפשיץ הבין שברצון הרבי מלובלין לכבד גם הפעם את החתן, ואחז את שפת חלוקו של החוזה (הרה"ק מראפשיץ הסתופף גם אצל הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, רבו של החוזה מלובלין, ולכן הרהיב עוז בנפשו לעשות כדבר הזה) ואמר: "רבי, מתיירא אני מעינא בישא", וכיבד הרבי מלובלין איש אחר לברך.

הרה"ק מלובלין התבטא אז ברוח קדשו על הרה"ק ר' אשר'ל "א' כשר קרבן פסח", ובאותו מעמד הי' הרה"ק בעמח"ס ארי' דבי עילאי זי"ע (חתן מרן הישמת משה זי"ע) ושמע אותן דיבורים, אמר שכל ימיו לא ידע פירושו של הדיבור "א' שייך קרבן פסח" ורק אחר פטירתו של ר"א שנסתלק בערב פסח נתפרש לו כוונתו.

הרה"ק ר' אלעזר מרייזא זי"ע סיפר מה שמע מהרה"ק מצאנו זי"ע שסיפר הרבה פעמים מה שמע מהרה"ק ר' אשר מראפשיץ זי"ע שהעיד שראה אצל רבו הק' מלובלין שאכל כזית בשר מקרבן פסח מה שהביא לו אליהו הנביא והיו רואים עין בעין איך שעל שפמו של הרה"ק נטף שומן מבשר הפסח, והי' הרה"ק מצאנו מסיים דאחר שסיפר הרה"ק ר' אשר'ל מה שראה אצל הרה"ק מלובלין ראו שומן על שפמו של הרה"ק מראפשיץ כאילו אכל חתיכת בשר שומן, והרה"ק ר' אלעזר מרייזא הי' מוסיף שגם אצל הרה"ק מצאנו ראו זאת אחר שסיפר הנ"ל.

על כס הרבנות

חותנו הגה"ק ר' נפתלי מראפשיץ זי"ע מינה אותו עוד בחיים חיותו ל"רב הצעיר" בראפשיץ, והיו כמה אנשים שלא הי' זה לרוחם, כי שררה אז עניות במדינת פולין, וגם הי' בהם ממדת הקמצנות, ולא רצו לשלם לו שכרו, בהגיע יום הפורים שלח בעה"ב אחד משלוח מנות לר' אשר'ל עם סכום כסף, ר"א קיבל את המאכלים, אבל המעות שלח לו בחזרה, כי לא רצה לקבלו משום ששמע שהוא מהמתלוננים שאין להם מעות לפרנסו, וחשש שהלה לא נתן בלב שלם, כשהגיע הדבר לחותנו הגה"ק מראפשיץ זי"ע, קרא אותו ואמר לו: "אשר לעבך, ווי אזוי וועט זיך [פלונין] פארענטפערן אויף יענער וועלט, אזוי, (אם הי' לוקח הכסף) וועט ער זיך קענען פארענטפערן אז ער האט געגעבן פאר אשר'ן א גילדן אז ער זאל קענען לערנען, און ער האט געטרינקען עטליכע טעפיל קאווע פאר'ן דאווענען צוליב הכנה", לאחר פטירת חותנו מילא מקומו בראפשיץ.

בפי ישרים תתרומם

הרה"ק מראפשיץ אמר פעם שאצל שלשה צדיקים היו רוב גדולי ישראל משכמים לפתחם, ואלו הם: הרה"ק הרבי ר' אשר'ל מראפשיץ, הרה"ק הרבי ר' הערש מרימינוב, והשישי הרה"ק הארי' דבי עילאי, כאמור רוב צדיקי הדור נסעו להרה"ק ר' אשר והפליגו ברום מעלת קדושתו ותפארתו וננסה לצטט כאן אחד לאחר:

מרן הק' מצאנו זי"ע

הרה"ק הדברי חיים הי' תלמיד מובהק מהרה"ק הזרע קודש מראפשיץ זי"ע, אחר פטירת רבו נסע להרה"ק העטרת צבי זי"ע וכשנפטר בשנת תקצ"א התחיל לנסוע בצל קדשו של חתנו של רבו הראשון הרבי ר' אשר'ל, גודל הערצה שהי' לו להד"ח להרה"ק ר"א מראפשיץ רואים ממה שכתב במכתב

בוה"ל: "זאין להעמים עול על אדמו"ר נ"י (נר ישראל) גאון הדור קדוש ישראל מו"ה אשר ישעי נ"י".

הרה"ק מצאנו זי"ע אמר שעל שבת פרה צריכים לנסוע לצדיק הדור, וכנסתלק רבו המובהק הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ התחיל לנסוע לפרשת פרה לחתנו הוא הרה"ק רבי אשר'ל, ואחר הסתלקותו נסע להרה"ק הרבי ר' הערש מרימינוב זי"ע.

הרה"ק מצאנו לא קרא את רבו מראפשיץ רבי' אלא "דער הייליגער רב", וכשהכתיר הרה"ק מראפשיץ זי"ע את חתנו לר"ב הצעיר" התחיל לקרות את רבו "דער אלטער רב".

הרה"ק ר' שלום מקאמינקא זי"ע

גם הרה"ק ר' שלום מקאמינקא נסע עם ידידו וריעו הרה"ק מצאנו זי"ע לאחר פטירת רבם לחתנו הרבי ר' אשר'ל, במכתב בפרשת הרבנות מברעזאן כותב הרה"ק מצאנו לידידו הרה"ק ר' שלום בוה"ל: אולם גדול אהבתו לבית אדמו"ר הרב דק"ק ראפשיץ נ"י ויופיע, אהבה בל ימוט לנצח.

הרב מלימינוב זצ"ל סיפר מה ששמע מרבו הרה"ק ר' שלום זי"ע מה שאמר על רבו הרה"ק ר' אשר'ל בוה"ל: "ווייסט וואס איך וועל דיר זאגן אין יראת שמים איז ער א יחיד בדורו, ווייסט וואס נאך איך וועל דך זאגן, די גרעסטע יראי שמים דרייען זיך דארט, ווייסט וואס נאך איך וועל דיר זאגן, אז מען רירט נאר אן די קלאמקע איז שוין מסוגל צו יראת שמים", ולפני שהגאון מלימינוב חזר על דברי רבו לבניו אמר להם בוה"ל: "קינדער ציילטס די דבורים".

הרה"ק משינאווא זי"ע

רבו הראשון של הרה"ק משינאווא הי' הרבי ר' אשר'ל והי' מרגלא בפומי' לומר: "שכל זמן שהרבי ר' אשר'ל היה בעלמא הדין היה די בו בלבד, ולא הי' צריך לעוד "רבי" ואותו הי' קורא בשם "רבי" סתם, ומתאר אותו בשם מורי, ועיין בדברי יחזקאל (בליקטים על שבת) וז"ל: "אמר מורי הקדוש מוהר"ר אשר זלה"ה מראפשיץ.

הרה"ק משינאווא נסע עוד כשהי' ילד להרה"ק ביחד עם אביו הק' הד"ח כפי שמוכר בספרו דברי יחזקאל (פ' משפטים) וז"ל: כד הוינא טליא הייתי עם א"א הגה"ק זלה"ה משובתי ש"ק בק"ק גארליץ אצל הרה"ק מוהר"ר אשר זלה"ה מראפשיץ, שמעתי מפה קדש שאמר הרבה פעמים עב"ד עבריי גי' משי"ח, ויותר לא שמעתי מפני שהייתי אורך בשנים ולא יכולתי לדחוק עצמי ולשמע כל מה שאמר בפ"י הכתוב הנ"ל, עכ"ל.

פע"א כשהרה"ק משינאווא זי"ע הי' בדביקות גדול ונשתנה צורתו עד שהי' נראה כמתעלף, והיו שם חסידים שנבהלו ורצו לעשות דבר מה להשיב נפשו, וכשחזר צורתו לאיתנו נענה ואמר שרבו הרה"ק מראפשיץ כשהי' בגודל הדביקות הי' נראה כגוסס ממש ר"ל.

סיפר הרה"ק משינאווא שהי' פע"א עם רבו הרבי ר' אשר'ל בעת שאיבת "מים שלנו" ראה עמודא דנורא, ופ"א אמר הרה"ק משינאווא על ר' אשר'ל: "איך האב געקענט א רבין וואס קיין תורה האט ער נישט געזאגט אבער די בני מעים האבען זיך אים געווארפען פאר פחד.

הרה"ק בעל הקול ארי'

הקול ארי' הי' דבוק ומקושר להרה"ק ר' אשר וכשהי' נוסע לראפשיץ הי' נשאר שם לארבעה שבועות רצופות, וסיפר שהי' אוכל עם הרה"ק בבוקר ובערב מקערה אחת, פעם נסע מאוהעל (שגר שם אחר חתונתו) עם אחוזות מרעהו לראפשיץ, וכשיצאו מהעיר אוהעל רדף אחריהם כלב גדול וחרץ עליהם לשונם, ענה הקול ארי' לחביריו דיידע דמתנגד על צדיקים נשמתו נעשה מגולגל בכלב, ואנו נוסעים עכשיו לצדיק, ובטח שיש בהכלב גלגול ממתנגד ומשום הכי הוא צועק אחרינו, וכשאך גמר הקול ארי' לומר דברו נסע העגלה על הכלב ונהרג, ושוחחו החסידים שמן הסתם הי' לו תיקון, כשהגיעו לראפשיץ ונכנסו ליקח שלום ענה להם ר' אשר: "יונגעלייט ווייסט איהר וואס די וועלט זאגט אז מתנגדים ווערן מגולגל אין הונט, איז אמת".

מרת הישמח משה זי"ע

הנגיד החסיד מו"ה פנחס מדאראג ז"ל נסע בכל שנה לראפשיץ, ובכל פעם שנסע לראפשיץ שבת בשבת שלפניו באיהעל אצל הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע, פ"א כשהיה באיהעל ראה שם איש אחד ושאל עליו מי הוא זה, ואמרו לו שהוא מארץ בעהמען ובא עד איהעל עם הקארב וזכויות על ראשו למכור, וכאשר ראה את הרה"ק ואת עבודתו עלה על דעתו לעשות תשובה, ונכנס לבית הרה"ק וסיפר לו ממעמדו, וביקש ממנו שיתן לו תשובה, וכאשר דיבר ר' פנחס עמו והוא סיפר לו והתנצל לפניו שאין בכוחו לקיים את כל אשר צוה עליו הרה"ק, אמר לו ר"פ שיבא עמו להרבי ר' אשר'ל מראפשיץ והוא יתן לך תשובה קלה מזה, וכן היה שר' משה הבעל תשובה נסע עם ר"פ, וכשבאו לפני הרה"ק מראפשיץ אמר ר"פ: "רבי איך האב איך עברענגט א דייטשער קרבן" (כי ר"פ הי' בעל הלצה), הרה"ק שאל על האיש הזה, והאיש הזה הציע לפני הרה"ק התשובה אשר היה לו בכתב מן הרה"ק מאיהעל, וכאשר ראה הרה"ק מה שכתב הרה"ק מאיהעל,

לנסוע אליו, וכן הי' שהרבי ר' אשר בא לאוהעל וזה בפרשת ראה והישמח משה עשה סעודה לכבודו, ונאספו המונים מהעיר שהיו רובם מתנגדים, ולא התנהגו בדרך ארץ ודיברו ביניהם בקול ובשחוק, ופתאום עמד הרה"ק ר"א ואמר: "כתיב בפרשת השבוע 'ראה אנכי' קוקטץ מיד אן אין איך קוק ענק אן וויא מגושם איר זענט", והייטב לב בשמעו הדברים נבחה מאוד כי פחד שזקנו יקפיד על שהתבטא כ"כ בחריפות נגדם, (כי ר"א הי' בגדר אברך לגבי הישמח משה כי הישמח משה הי' קשיש גם מחתנו הרה"ק מראפשיץ, וברח הייטב לב והתחבא, ואח"כ שמע הייטב לב שזקנו מבקשו, וכשבא אליו אמר לו: רציתי להכיר לך טובה שהבאת אצלי את הרב מראפשיץ, וכי נהניתי מאוד ממנו כי הוא ירא שמים, והי' גיל רביה"ק זי"ע לסיים "היינט מען זאל דאס זאגן אויף ארביין וואלט ער זיך באליידיגט".

הרה"ק ר' אשר'ל העריץ את הייט"ל והפליג בשבחיו, ואמר עליו שהוא גוף קדוש כמובא בתהלה למשה, גם נשדתו כינייהם כמה פעמים שבנו של הייט"ל הגה"ק ר' אברהם אהרן זצ"ל מקאלבסוב הי' חתן הגה"ק ר' יחיאל מקאלבסוב זי"ע בן הרב ר' אשר וכן מרן הקדושת יו"ט הי' בוז"ר חתן הרה"ק ר' מנשה בנו של הרבי ר"א, בעת שהי' הייטב לב במחיצתו בסאבראנץ צוה לשאול כל השאלות להייט"ל, פ"א הי' שם איזה שאלה והרה"ק משינאווא רצה להחמיר והייט"ל הכשירו אמר הרבי ר"א שאם הייט"ל מכשירו הלכה כמותו.

וחיל ורעדה יאחזון

אצל הרה"ק רבי אשר שרר פחד גדול על כל המסתופפים בצלו, וסיפר הרב משימלוי בשם זקינו הקול ארי' שעל אף דאצל הרה"ק ר' אשר'ל הי' כל הפתחים פתוחים, עם כל זה הי' העולם עומדים מבחוץ ולא הרחיבו עוז ליכנס אליו, מגדל המורא והפחד ששרר שם.

פעם כשהי' ברימינוב על היארצייט של הרה"ק הרבי ר' מענדל מרימינוב זי"ע, ונשאר ציבור גדול על שבת אצל הרבי ר' הערש מרימינוב שישב בראש צדיקי הדור, בשעת עריכת השולחן הי' רעש גדול מהעולם, והרבי ר' הערש עמד ממקומו וצעק "שא, שא, דרך ארץ", ולא הועיל, גם הרה"ק ר' שמעון מעירוסלאב זי"ע עמד וצעק בלש"ק: "היטלייעס היטלייעס שא, שא, שבת היום", ולא שקטו הציבור, הרבי ר' אשר'ל התחיל לסלסל בשערות זקנו והתחיל לומר שבת היום בקול נמוך כמזמר לעצמו, ומיד נפל אימה על כל העולם עד שהי' נדמה כי אין אף אחד בבית.

אצלו בבית מדרשו התפללו בשווי"ט בדביקות גדול ובכח אמיץ והאריכו ביותר בעת פסוקי דזמרה וברכת אהבה רבה, ובחג השבועות נמשכה ערך ב' שעות אמירת "אהבה רבה", וכל המתפללים עמדו בדביקות גדול וטליתים על

שאל אותו שיספר לו ויציע לפניו החטאים שעשה, וסיפר לו והיה די לשמוע, ענה הרה"ק בזה"ל: "איך ווייס נישט וואס דער איהעלער רב דענקט זיך, אויף אזעלכע גרויסע חטאים האט ער געגעבן אזוי א קליינע תשובה", וכאשר שמע ר' משה את דבריו פרח נשמתי ממנו ונתעלה, אמר הרה"ק הלא חטאת לפני מלך מלכי המלכים, ומה יועיל לך כל התעניתים והמקואות והגלגול שלג אשר צוץ הרה"ק מאיהעל, הלא אפי' אם תהרוג אותך לא יועיל לך, עצתי שלא תתענה כלל, כי בזה לא יספיק לך, ענה ר' משה בבכיה רבה, רבינו אומר לי שלא אתענה "דאס הארץ טוט מיר אבער וויי אויף דעם וואס איך האב געזינדיגט", ענה הרה"ק "ווען דיר וועט וויי טין דאס הארץ זאלסטו טרינקען שטארקן בראנפין", וסיפר מעשה אחת: לפני כבוד חותנו הק' ר' נפתלי זי"ע בא פ"א איש לקבל תשובה, וצוה לו להתענות כמה וכמה ימים, והבעל תשובה לא היה יכול לכתוב, שרטט לו הרה"ק כמו שהיו משרטטים בבתי משתאות על הקורה 1 - זה יום אחד, 11 - זה שני ימים, 0 - זה הפסקה של שלשה ימים, X - זה כו"כ ימים, והאיש הלך לביתו וכתב את הנ"ל על הקורה שבביתו 1 - 11 - 0 - X - והתחיל להתענות, וכאשר התענה יום אחד מחק נומער 1, וכאשר עשה עבירה כתב מספר 1, וכן עשה תמיד מחק וכתב, מחק וכתב, והקריין היה תמיד עומד על מקומו שהי' עושה עבירות וחזר ושרטט על הקורה את הנאמערין, לכן אמרתי אני בלבי שלא לצוות להבע"ת להתענות רק שלא לעשות עבירות, והאיש ר' משה נשאר שם איזה שבועות ואחד כך שלח אותו בחזרה לרבו הק' לאיהעל, וכאשר בא לפני הרה"ק מאיהעל ונתן לו שלום, שאל אותו היכן הי', ואמר לו שהי' בק"ק ראפשיץ, אמר הרה"ק היש"מ לפני אנשי שלומי: "אזוי ארויס צו נעמען איין נשמה פון איין יוד און זי אויס צו וואשן".

מרן הייטב לב זי"ע

מרן הייטב לב הי' תלמידו של הרה"ק ר' אשר'ל ונסע לעתים תכופות לראפשיץ וגם מביאו בספריו הקדושים, וסיפר רביה"ק זי"ע שפעם ראשונה שנסע לראפשיץ הי' עוד בחיים חיותו של הישמח משה, שפעם הי' הרה"ק ר' אשר'ל במרחץ סאבראנץ על איזה שבועות, והייטב לב השתוקק מאוד לנסוע אליו, אמנם פחד מהקפדת זקינו וביקש מהרופא שהי' רגילים להשתמש בו בעת צרה שלא תבא שיאמר עליו שהוא חלש, וצריך לשחות איזה שבועות בסאבראנץ שנמצא שם רופא גדול, וכן הי', ונסע הייטב לב לרבו הרה"ק ר' אשר'ל, ולימים אמר שלא הי' שקר כי הרה"ק מראפשיץ הוא רופא נפשות, הייטב לב נהנה מאוד מקדושתו של הרה"ק ר' אשר'ל, ומכיון שרצה עוד לנסוע אליו ובכדי שיוכל ליסע בלי לחוש על הקפדת זקינו התחכם וביקש מהרה"ק ר' אשר'ל דכשיסע לביתו יעבור דרך אוהעל להתראות עם זקינו, כי ידע שבאם זקינו יכיר את הרה"ק בודאי יהי' לו הנאה שנכדו משתוקק

כל כך טוב, והושיטו כולם את הטאבאק שלהם כי לא ידעו למי מכיין וגם ר' ישראל נתן את שלו וידע בלבו על מי הוא מכיין אבל עשה עצמו כאילו לא ידע, ותיכף כשנתן הקופסא שלו שאל את ר' ישראל אבקשך תגיד לי גופא דעובדא היכא הוה אמר ר' ישראל שהקופסא יש לו ירושה מהרבי ר' משה לייב מסאסוב זי"ע אמר לו הרבי ר' אשר שתיכף כשהוצאת מקופסא האט עס מיך צולעטשעט (בילבל) דעם מח.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

בחורף האחרון עלי אדמות הראה להרה"ק מצאנו ולהרה"ק ר' ארון מקראקא בן הרה"ק בעל "מאור ושמש" זי"ע בלוח השנה שבערב פסח כתוב ת"ב (הכוונה על תענית בכורים) ושאל למה כתוב תשעה באב, אמר ולא פירש, ואכן בערב פסח בשנת הרת עולם עלה לגנוי מרומים, ומנו"כ שם בראפשיץ.

וזה אשר נחרט על מצבת קבורתו: "כתר שם טוב אלופינו אדונינו מורינו ורבינו שר ונשיא אלקים בתוכינו, רב פעלים מקבצאל ומדריכינו, מורה דעה לעם עדתינו, שמועה יבין לעם קדשינו, עוז אביון יראתו לעינינו, מלהיב נפשות ישראל וכללותינו, הלא למשמע און דאבה נפשינו, בהלקח מאתנו עטרת ראשינו, גאון עזינו, כבוד אדונינו מורינו ורבינו, הרב הגאון הקדוש אור ישראל וקדושו תוחלת תקותינו, ומרפא נפשינו כליל קדושתנו, כבוד קדושת שמו מו"ה אשר ישעיה בן הרבני מו"ה אלעזר ליפמאן זלה"ה, נפטר ערב חג המצות שנת תר"ה לפ"ק".

כאשר הגיעה השמועה על הסתלקותו למחותנו הרה"ק רבי יוסף מדאמבראווא זי"ע – היה זה ביו"ט ראשון של פסח – ובליל יו"ט שני לאחר עריכת הסדר, נהג לומר שיר השירים עם הציבור פסוק בפסוק, ובאמרו את הפסוק "אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני" נענה אותו צדיק מדאמבראווא ואמר: "האזהב ישראל מאפטא זי"ע ביקש שיוכירו לו לאחר פטירתו לאחר עריכת הטהרה את הבטחתו שירעיש בשמים על צרות ישראל, ובעוה"ד עדיין אנו בגלות, ובכך עלינו לבקש ולהתפלל: אם תמצאו את דודי – הוא הצדיק, בשעה שזוכה לנועם העליון, אנא הזכירו לו, כי חולת אהבה אני, וזקקים אנו לישועה.

השאר אחריו את בניו הצדיקים רבי מנשה מראפשיץ בעל "לחם שמנה", רבי מנחם מענדל מגלוגוב חתן ה"אור לשמים" מאפטא, רבי אהרן מרימינוב, רבי פייבוש מברעזאן בעל "שפת אמת".

הרה"ק ר' אשר מראפשיץ לא חיבר ספרים, אך שלושים שנה לאחר הסתלקותו, ראה אור לקט מתורתיו בשם "אור ישע", ובו נקבצו רק חלק זעיר מאוצרות מחשבתו העמוקים.

פניהם, אחד תפלה הלך הרה"א אצל החסידים אשר התפללו שמה והגביה טליתו של כאו"א והביט בפניו, ומי אשר תפלתו לא הוטבה בעיניו אמר לו, לא היית כדאי להיות פניך מעוטף עם הטלית.

עינים צופיות

כדאי לציין עובדא שהגה"ק משינאווע זצ"ל סיפר בעצמו: בהיותי אברך סמוך על שולחן חותני זקני בעל ישמח משה זצ"ל בעיר איהעל יצו נסעתי פ"א על ימים נוראים לראפשיץ, והייתי שם עד אחר סוכות, ובאסרו חג הסוכות בא אדמו"ר לביהמ"ד ושאל אם אין כאן אנשים מאונגארין והראו לו עלי, ושאל אותי לא שמעת איזה דבר מפרעשבורג, ואמרתי לא שמעתי דבר, ולא הבנתי על מה הדברים ירמזון, וביום שלאחריו בא עוה"פ לביהמ"ד ושאל אם לא נשמע איזה דבר מפרעשבורג ולא הבינו כלל כוונתו ולא השיבו דבר, ואח"כ נודע שביום זה נפטר החתם סופר בפרעשבורג והבינו למפרע מה היתה שאלתו.

פ"א היה הרה"ק משינאווא מיסב אצל שולחני של הרה"ק ר' אשר'ל בראפשיץ, והיה לו רצון לברך ברכת המזון על הכוס, כי לא היה אז בקו הבריאות וכידוע מוזה"ק שזה סגולה לרפואה, אבל חשב שלא יתמלא רצונו כי ישבו כארבעה או חמשה צדיקים סמוכים יותר לראש השלחן, אולם הרה"ק ר' אשר'ל תפס מחשבתו וכיבדו לברך כרצונו.

מסופר על אחד מתלמידיו מגדולי התורה נתקנא בכמה צדיקי הדור שהם יושבים במנוחה ומיחדים יחודים עליונים כשהם מעשנים כמה שעות, והרהר אותו רב אולי אעשה גם אני, והחליט להתיעץ עם רבו על הדרך החדשה בעבודת ה' אשר הוא רוצה לעבוד, ונסע לראפשיץ, וכשנכנס נתן לו רבו שלום וטרם התחיל לדבר אמר לו הרבי ר' אשר הנה אגיד לך תורה כתיב "אלה תולדות נח" רצ"ל "אלה" שהוא עבודה וזה כענין "אלה אלהיך ישראל" הוא "תולדות נח", תוצאה ותולדה ממנוחה והבטלה ואת "נח איש צדיק" הרי עינינו רואות שיש בדור צדיקים שיושבים במנוחה ומיחדים יחודים במקטרתם, הנה "את האלוקים התהלך נח" המנוחה שלהם ג"כ את האלוקים, אבל אתה אל תעזוב דרכך הקודש להתמיד יומם ולילה בלימודך ולהפיץ תורה ברבים.

ריח ניחוח

פ"א ישב ר' ישראל מבארנוב זצ"ל (חתנו בזו"ר של ר' לייב מסאסוב זי"ע) אצל הרבי ר"א וישבו אז אנשים גדולים ועסקו בשיח סוד, וכרגיל באמצע השיחה הריחו טאבאק, וברגע שהוציא את קופסת הטאבאק שלו שאל למי יש כאן טאבאק

שבת הגדול

וכל שבתות השנה מקורן ומבוען הוא משני שבתות שבשנה היינו שבת הגדול ושבת תשובה והם הראשים לכל שבתות השנה.

(אוהב ישראל רצ"ו)

♦♦♦

ביראת ה' כל היום בגימ' שבת הגדול כי אז צריך שיהיה לאדם כל היום יראת ה' כמו ביוה"כ כי יום זה נחשב כמו יוה"כ והרמז כי שבת הגדול נחשב כיוה"כ כי ביוה"כ נאמר שבת שבתון והנה שבת הגדול עם האותיות הגימ' שבתון.

(חסד לאברהם ע"ג)

♦♦♦

ושבת הגדול הוא שבת תשובה רק שהיא בבחי' אהבה שצריך כל אדם לשוב להשי"ת בתשובה.

(שפת אמת)

♦♦♦

והשבת שקודם יו"ט היא הכנה ליו"ט והוא הכנה דילוי להתרחק מהרע ולהתקרב לטוב.

(בית אהרן)

♦♦♦

ומצטרפין כל שבתות השנה מפסח ניסן עד ניסן ונעשה שבת אחת שאם ישראל משמרין שבת אחת נגאלין ועתה שבא זמן גאולה אולי נזכה ע"י שמירת השבת להגאל.

(חידושי הרי"ם)

♦♦♦

השבת הזה גדול בחסדו יותר מכל שבתות השנה לכך נקרא שבת הגדול שגדול מכל שבתות השנה.

(דעת משה)

♦♦♦

טעם לקריאת שבת הגדול וליה"כ קורי' לו ג"כ יום הגדול יומא צמא רבא הענין הוא כך כי כל מצוה בעידנא דעסיק בה מגינא ונמשכת כל אותה היום ע"ד ברוך ה' יום יום אך אם עבר יומו כבר בטל קרבנו ולהיות כי כפרת יוה"כ נמשכת גם כל הדי' ימים שבין יוה"כ לסוכות ואז נקרא יום א' לחשבון עוונות וגם אז מתכפר ע"י ד' מינים כידוע וגלות מביתו לסוכות לכן מתחשב יוה"כ כיומא אריכתא ומתארך עד יום

א' של חג ולכן נקרא יומא צמא רבא, כי כן הוא ממש עת צאת בני' ממצרים ורצה הקב"ה לזכות את ישראל שיהי' זכות השבת כלולה עם גאולתם ע"כ התחיל בלקחת הפסח ביום השבת שלפניו ולא נגמרה מצותו עד ליל ט"ז אחרי אכלו ונמשכה קדושת שבת ההוא עד אז וכן בכל שנה בהגיע עת חודים מתעורר האור ההוא והשבת הסמוך לפסח מלפניו ממשיך אורו עד יו"ט הראשון ומתאחד עמו וה"ל יומא אריכתא לכן לו נאה להקרא שבת הגדול ומשום כן יום ט"ז ניסן הוא מחרת השבת באמת.

(חתם סופר)

♦♦♦

וכן הוא תמיד אפי' אינו חל בעשור לחדש אך מפני שהוא השבת לפני חג הפסח שאז נתעורר מידתו של אברהם בחי' החסד וא"כ כל החסדים ההם יורדים בשבת הקודם לכן נקרא שבת הגדול.

(תפארת שלמה ק"ט ע"ב)

♦♦♦

עכ"פ רואין אנו בזה דבערב שבת הוי זמן מוכשר מאד שיתעורר האדם למשמש בבגדיו ולפשפש במעשיו וא"כ קל וחומר בערב פסח שהוא על שם הדילוג ופסיחה בודאי שזמן כזה צריך כל איש ישראל להתעורר ולחזור בתשובה על כל חטאיו היינו גם על חטאים כאלה שבכל השנה אינו מאמין בעצמו שיתקבל תשובתו עליהם מ"מ כעת יתקבלו בתשובה כי שבת זה הוא שבת שלפני הפסח שאז מתעלה כל אחד משיראל שלא בסדר המדרגות על דרך הקפיצה והדילוג וממילא שפיר הוי זה שבת גדול מאד כי בו נתעלה האדם במדרגתו ובתשובתו בידעו שאחר השבת הזה באים הימים והלילות המאירים מחג הפסח.

(מהר"ם ט"ב ס"ג שבה"ג תשמ"ד)

♦♦♦

ע"כ קבלו ההארה גדולה הזו לאהרן להם בששת ימי המעשה ומה"ט נקרא שבת הגדול וכמו"כ בכל אדם ובכל זמן וכל מקום אם יזכה לבחי' תשובה מעולה יקבל ההארה ההוא לזכות לבחי' שבת הגדול.

(מהר"י ט"ב י"ג)

הכנה לפסח

ובימים האלו כאשר בני ישראל טורחים בטרחא יתירא בהכנה דרבה להכין צרכי החג ומזהתיקונים הגדולים איך ובמה ליכנס ביו"ט הקודש הזה ויש קבלה בידי כל טורח שאדם מטריח את עצמו לכבוד יו"ט של פסח והוא עייף ויגע בהטורח ההוא אזי בעסק הזה הוא הורג כל המזיקים הנקראים נגעי בני אדם, והעוסק בטירדת מצוה של ימי הפסח הוא מתקן תיקון הוצאת ז"ל, והלב יודע מרת נפשו, ע"י מוטל על כל אחד לתקן מה דאפשר.

(קב הישר)

וראש הכל חובב על האדם לכיין קודם כל דבר שעושה בשביל החג ויאמר בפה מלא שעושה זאת לעשות נח"ר להבורא ית', וכמו"כ יכוון שיבער הקב"ה היצה"ר מליבנו ואל יסית אותנו להדיחנו מעבודתו ית' ולדבק ליבנו בהשי"ת באמת ובתמים, ונכון ללמוד לבית ישראל להיות מגעילין ומלבנין את הכלים מפני החמץ שיכוונו שכמו כן יבער הקב"ה היצה"ר והרשעה וכו', ומנהגן של ישראל תורה היא לגרר הכתלים והשלחנות והספסלים וכו', וכמו כן יגרר הקב"ה את כל הנגעים הבאים מסט"א.

(קב הישר)

ומובן מאליו שבימים האלו שהם מלאים טרדות היצר בא בתכסיסים שונים להפילו לרדת שחת והוא ע"י שיכשל ח"ו בכעס, ומובא מהרה"ק בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע שי"ע עבודת ההכנות לפסח יכולים להגיע לרוה"ק רק הכעס מעכב את זה, "יצריך אדם לשבר את המדות הרעות לבל יהי כעסן בשום אופן ובפרט בימים הללו שיש טירחא גדולה צריך לזהר שלא יכעוס.

(תולדות אהרן)

ומי שאנו מייגע א"ע בעשיית המצוות אינו יכול להרגיש טעם מצה.

(מנחם ציון)

והזמן גורם שבימי ניסן עת לעשות לבקש על הפרנסה שלא יהי להם טרדות כל השנה.

(תפארת שלמה)

ויש בימים האלו כח מיוחד לקבל התפילות שהם בחינות עשרת ימי תשובה דעשרה ימים אלו הם כנגד ימי תשובה.

(שם משמואל)

ואחד מעיקרי העבודות בימים נעלים האלו היא שיתפלל כל אחד וישפוך שיחו לפני יוצרו קונו ובוראו שיזכה לקבל נועם זיו קדושת הימים האלו, ס'גייט אזוינע ליכטיגע טעג צריך להתפלל אל ה' שיהא במעט אמת, כי אח"כ הלא מתבלבלים אבל מקודם הרי אפשר להתפלל שיהא במעט אמת.

(בית אברהם)

וזה אמרם ז"ל שואלין ודורשין שאנחנו מבקשים ודורשין מהשי"ת שיהי עמנו ולעזור לנו בכל מעשינו ויהי נועם בליבנו בכל עבודות ומעשים שנעשה בחג.

(עבודת שמואל)

ואחר כל העצות אין עצה כהמבקש ומתחנן לפני השי"ת ובוטח ושוען עליו ועל חסדיו ועל גודל אהבתו לעמו ב"י.

(יסוד העבודה)

והימים האלו מסוגלים מאד לתשובה ואין הדבר תלוי אלא בידני, כי כל החדש הוא זמן התשובה וזה אור לארבעה עשר היינו כל הארבעה עשר יום מחדש הזה נקראין אור.

(חסד לאברהם)

וימים הללו מוכנים גם עתה שהוא שעת הכושר לטהר את נפשותינו כאשר כל בני" עסוקים בהגעלה וטהרת הכלים בימים האלו ומנהג בני" תורה ומתעורר כח טהרה מלמעלה.

(שפת אמת)

ובפרט צריך לנצל את השתי השבתות הראשונים של חודש ניסן, והוא זמן תשובה לכל לתקן פגם העונות ע"י אותן השבתות והוא שאמרו ז"ל שאלמלא שמרו ישראל שני שבתות מיד נגאלין שרומז שני השני השבתות יכולין לתקן המעשה והמחשבה.

(מאור ושמש)

בוודאי החי יתן אל לבו לנצל כל רגע ורגע מימים הנשגבות האלו, ואל יאמר אדם הן אני טרוד בהכנה דרבה להכין צרכי החג, והן לא נשאר לי רק זמן מועט מכל היום לזון את נשמתי בלימוד התורה ועבודת ה', אלא תדע כי ימים אלו יקרי ערך שעה ליום יחשב.

(אבני נזר)

שבת הגדול

טעמים נפלאים ע"ד הפרד"ס על שם 'שבת הגדול'
ומנהגי ישראל קדומים ב'שבת הגדול'

היו צריכין באיזה רגע מהשבת לעשות איזה מלאכה, כי הלא מדאורייתא בן נח ששבת חייב מיתה (סנהדרין נח).

והנה, ביום השבת הזה בעת צאתינו ממצרים היה יום עשור לחדש (עי' שבת דף פז: תר"ה ואותו) וצוה הש"י ליקח בו ביום את הקרבן פסח, דפסח מצרים היה מקחו מבעשור (שמות יב, ג) והנה נאמר (שם כא) 'משכו וקחו לכם צאן', והנה דקדקו בזה מהו משכו וקחו, גם מה יורה תיבת לכם, ופירש הרב הקדוש החיד"א בס' 'ראש דוד' (פר' בא) ע"פ דברי הרב בעל "מחנה

אפרים" (קנין ומשיכה סי' ב) דבקניות האדם חפץ למצוה דאורייתא כגון אתרוג, אינו קונה במשיכה לבד שהוא קנין מדרבנן וצריך ליתן כסף שהוא קנין מדאורייתא, וכתב ע"ז החיד"א, שהוא הדק בכסף בלא משיכה ג"כ לא קנה למצוה, דכיון דתקנו רבנן דכסף לא קנה, הנה הפקר בית דין הפקר (יבמות פט:)

א"כ תרזווייהו בעינן כסף ומשיכה, וזה פירוש הכתוב: 'משכו וקחו לכם' וגו', משכו במשיכה, וקחו בכסף וכדכתיב: שדות בכסף יקנו (ירמ' לב מד) וילפינן (קידושין ב) קיחה קיחה משדה עפרון, לכם היינו שיהיה שלכם ממש, ושחמו הפסח מצוה דאורייתא, על כן בעינן תרזווייהו. עכתו"ד

**'שבת הגדול' כי היתה הראשונה מימי אבות
 שלא היו צריכין לעשות שום מלאכה**

טעם למה קוראין לשבת לפני חג הפסח שבת הגדול אענה גם הלכי לכבוד התורה ולכבוד השבת שבת כלה, ועת לכל חפץ ופמטייא דאורייתא טבין. ידוע אשר חכמים הראשונים דרשו וחקרו להוציא הלכה לאמתו, בענין האבות, מימות אברהם, שקיימו התורה בתורת נדבה עד שלא ניתנה, אם יצאו מכלל בני נח בין להקל ובין להחמיר

ואו שרק לחומרא יצאו מכלל בני נח. ועי' בס' 'פרשת דרכים' (דף האתרים דרוש א') שהדבר הזה היה מחלוקת קדומה בין יוסף ובין אחיו שבטי ישורון. והדבר הזה תלוי ועומד ברפיון בין הפוסקים ראשונים, ויש סברות לכאן ולכאן.

כללו של דבר, כפי הנראה, מימות השבטים היתה הלכה זו בספק, ולא איפסק

הלכתא כמאן, וצ"ל דגם האבות היו מסופקים בזה, דאי לא תימא הכי למה היו מחולקים שבטי ישורון עם יוסף, הרי יצחק ויעקב ובית דינם קיים יבואו וישאלו את פיהם כו', ממילא היחודי סגולה שהיו מקיימים התורה בכל דור מימות האבות, הנה שמרו ג"כ את השבת, ואין בהכרח

קריאת פרשת צו קודם הפסח

עוד דיבר מבחינת שבת הגדול ואמר כמדומה שהוא נגד שבת תשובה, ואמר שלכך קורין תמיד **פרשת צו קודם פסח שהוא פרשת כל הקרבנות**, וכמוזכר בפסוק זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת וגו', מפני שצריכין להכין עצמן לחג הקדוש הזה בכל עניני קרבנות הן מאותן הבאים לכפר הן מאותן הבאים לקדש ולטהר שיוכל לקבל בחי' יציאת מצרים.

(בית אהרן לשבח"ג)

הרב הנ"ל, וכבר חש לזה הדין הרב הגאון מוה"ר זלמן מרגליות מבראד ז"ל (מט"א סי' תרכ"ה).

והנה, בקניית הגוי יש מחלוקת (עי' עא. תוד"ה רב אשי) רש"י ס"ל דקונה במעות ולא במשיכה, ור"ת ס"ל משיכה קונה ולא מעות. על כן פסקין בשו"ע (יוד"ס סי' שכ ס"ה) דמספיקא עבדינן לתרווייהו לענין לפטור מן הבכורה, אבל זה ודאי דמדינא בבן נח רק קנין אחד קונה, או כסף או משיכה. והנה ליכא ספיקא קמיה שמאי, ומדאמר משה על פי הש"י: משכו וקחו לכם דתרווייהו בעינן, על כרחך דשוב אין להם דין בני נח ודינם כישראל ממש כו', וכיון שיצאו מכלל בני נח היו רשאים לשמור ולשבות כל יום השבת כמצותו, ושוב לא היו צריכין לעשות איזה מלאכה בשום שעה מעותותי היום, ולא היה כיום השבת הזה שבת גדול לפניו, כי עד עתה לא היה להם באפשרי לשבות כל כ"ד שעות השבת, ממילא ראוי ונכון לקרוא לשבת הזה שבת הגדול, הבן הדבר ופטמא דאורייתא, והבן.

בני יששכר (ניסן מאמר ג סי' א)

טעם השוב ונחמד לשם 'שבת הגדול' מגדול ספרדי

למה נקראת השבת שלפני פסח 'שבת הגדול' התורה אמרה (ויקרא כג, טו) 'וספרתם לכם ממחרת השבת', ובא לנו בקבלה אמיתית כי שבת האמור כאן אינו שבת בראשית כי אם יום טוב של פסח ולא כמו שמעו בימי בית שני אשר פרח הזודון וצין מטה רשע והכחישו הקבלה באמרם לעולם עיצרת אחר השבת, באמרם כי מחרת השבת האמור בתורה הוא שבת בראשית. 'אשר לזה נראה לי שהנהיגו מימי עולם לקרא לשבת שלפני הפסח 'שבת הגדול' להודיע לבני אדם כי יש יום אחריו סמוך ונראה שנקרא שבת ואינו גדול כמוהו, והוא יום טוב ראשון של פסח שנקרא ג"כ שבת בתורה, ומעם זה דאמרן הוא יציב ונכון. הובא בשו"ת שמן המור להג"ר מרדכי רובין זצ"ל

בספח"ק בני יששכר חודש ניסן מ אמר ג שבת ה גדול מצאתי ראיתי טוב טעם בשו"ת שמן המור (מנאני הברוק, ליוורנו תקנ"ג, יוד"ס סי' טו) בשם גדול ספרדי אחד נקרא הרב מהר"י זאבי (אורים גדולים ו', לימוד כ"ד) ולדעתי הטעם זה הוא חשוב ודבר נחמד.

בני יששכר, אורים גדולים

'שבת הגדול' שהחלו לעשות תוספת שבת קודם בין השמשות

טעם למה קורין לשבת שלפני הפסח בשם "שבת הגדול", ו"ל, דהנה נודע מדברי הר"ן ז"ל (שבת פ"ב דף טו.) אשר לפי מה דק"ל דספיקא דאורייתא לחומרא, צריך

להיות התוספת שבת קודם בין השמשות. דאי אמרת שהתוספת הוא בין השמשות ממש, למה לי דילפינן במכילתא: "זכור מלפניו, ושמור מלאחריו, מכאן שמוסיפין מחול על הקדוש", הלא בלאו הכי אסור משום ספיקא דאורייתא לחומרא, כי בין השמשות הוא ספק יום ספק לילה.

והנה מה דק"ל ספיקא דאורייתא לחומרא למדין מן הקרבן שמעון ביקור ממום ארבעה ימים קודם לשחיטתו, ואי אמרין ספיקא דאורייתא לקולא, למה לי ביקור, הרי מה"ת אזלינן לקולא. אלא ודאי, מדמצרכינן ביקור ממום, על כרחך ק"ל ספיקא דאורייתא לחומרא, וממילא צריך להתחיל השבת קודם ביה"ש, וכנ"ל.

והנה פסח מצרים היה מקחו בעשור, שחל אז בשבת, והצריכה התורה ביקור ממום ד' ימים עד י"ד לחדש. נמצא שאז נודע להם אשר ספיקא דאורייתא לחומרא, וממילא עשו את התוספת שבת קודם בין השמשות. וא"כ היה אצלם השבת הזה גדול מכל השבתות הקודמים כי מקודם עשו את ביה"ש לתוספת, שהרי עדיין לא נודע להם דק"ל ספיקא דאורייתא לחומרא. וע"כ נקרא שבת זה "שבת הגדול", כי בו עשו לראשונה התוספת שבת קודם בין השמשות.

עמרת ישועה

"שבת הגדול" שמתחיל להתנוצץ גדלות הדעת דפסח

שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול מפני הנס שנעשה בו (ש"ע אר"ה). בשבת שלפני הפסח, מתחיל אור החג הקדוש להתנוצץ, ועל שם כך נקראת "שבת הגדול" (כמובא בספח"ק). אך במה רומזת לשון 'הגדול' במיוחד על יציאת מצרים. הנה, אמרו חז"ל (שמות כא, ז) שקיטרג שר של ים על ישראל בשעה שעמדו על הים, ואמר הללו עובדי ע"ז והללו וכו', והכונה שעבדו ע"ז היינו שבמצרים היו ישראל בקטנות הדעת, שלא השכילו לייחס את כל חושיו וכחותיו של האדם אל יוצר ובורא הכל ב"ה וב"ש, ולא המיכו להבין עד היכן אין עוד מלבדו. וכבר אמר הבעש"ט זי"ע "וסרתם" תיכף כשסרתם מאת ה' 'ועבדתם אלהים אחרים' נעשה כמי שעוץ".

וזאת היתה להם בעמדם על הים. ויציאת מצרים, שהרחיבה ונתגדלה דעתם להכיר שהוא ית' תקיף ובעל היכולת ובעל הכחות כולם, ויצאו מקטנות הדעת לגדלות הדעת. אור זה הוא המתחיל להתנוצץ בשבת 'הגדול' גדלות הדעת. 'והנה זה כלל גדול, שבכל זמן מהומנים נעשה תמיד כשבא הזמן ההוא בכל שנה, נעשה כמו

שהיה בפעם ראשון, דהיינו בכל שנה ושנה כשבא אותו הזמן, יכול לצאת מקטנות לגדלות כמו בפעם הראשון".

תדה"ק בספה"ק מאור עינים

"שבת הגדול" כי מעתה השיגו שהשבת היא המשפעת לששת ימי המעשה

יש לומר הטעם שנקראת "שבת הגדול", על פי מה ששינוי בבבא מציעא (יב): "מציאת בנו ובתו הקטנים וכו' הרי אלו שלו, מציאת בנו ובתו הגדולים וכו' הרי אלו שלהן" ובגמרא איתא (שם ע"ב): "אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש, אלא גדול וסמוך על שלחן אביו זהו קטן, קטן ואינו סמוך על שלחן אביו זהו גדול".

והנה קודם שנצטוו בני ישראל על הפסח, היו משוקעים במ"ט שערי טומאה, כידוע, על אף ששמרו את השבת, כדאיתא במדרש (שמו"ר א, כה) שמשוה רבינו ביקש מפרעה שיתן להם יום מנוחה ו"הלך משה ותיקן להם את יום השבת לנוח" וכו', מכל מקום הם סברו שימי החול הם שמשפיעים על השבת, שעל ידי העבודה בששת ימי המעשה יש להם שבת. ולפי זה היתה השבת בבחינת קטן הסמוך על שולחן אחרים.

אבל אחרי קיום מצות "משכו וקחו", השכילו המה להבין שהשבת היא משפיעה על ששת ימי המעשה, וכדאיתא בבוזה"ק (ח"ב פת) דמיניה מתברכין כל שיתא יומין. נמצא

שהשבת נהייתה בבחינת גדול שאינו סמוך על שולחן אחרים, ולכן נקראת אותה שבת "שבת הגדול".

הגה"ק מאסטרואוצא זצ"ל

"שבת הגדול" כי בו רמז "בוא יום ה' הגדול" בב"א

דהנה כתוב 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ד' הגדול והנורא' (מלאכי ג, כג), הרי דיום הגאולה נקרא בשם גדול ונורא. ונודע דבניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל (ר"ה יא), וכאשר יתחבר אליהו עם משי"ח ב"ן דוי"ד יעלה מספר תפ"ו (כי דוי"ד נאמר בדברי הימים מלא יוד), ולזה כאשר ציוה עליהם הקב"ה לקחת הקרבן פסח בעשור לחדש ויצמיח להם הגאולה הרגישו תיכף ענין הגאולה העתידה שתהיה ע"י אלו התריין משיחין וע"י אליהו זכור לטוב. ועל כן קראו אותו בשם 'גדול' כמ"ש בקרא 'לפני בא יום ד' הגדול'.

וממילא נראה מה שחקשו למה קבעו אותו יום דייקא על שבת ולא בעשור לחדש אפילו אם חל בחול (ענין בטור א"ח סי' ת"ל כב"ח שם ובשו"ע שם במ"ז ומג"א), דהנה המילוי של שבת כזה, שייך ב"ת תי"ו, המילוי לבד עולה תפ"ו כמספר אליהו משי"ח ב"ן דוי"ד. ועל כן קראו שבת הגדול, שכאשר נתגדל ונתמלא תיבת שב"ת, יעלה המילוי לבד כמספר אליהו משי"ח ב"ן דוי"ד. וע"כ נקרא בשם 'גדול' (לרמז על) צמיחת הגאולה בב"א שנקרא בשם 'גדול' וכמ"ש בפסוק הנ"ל.

עטרת ישועה (מועדים, שבת הגדול ט)

מנהגי ישראל קדושים בשבת הגדול

לומר 'שבת הגדול ומבורך'

כתב הגה"ק החיד"א זללה"ה מחזיק ברכה סי' תל ב' ונהגו המדקדקים שבמקום מה שאומרים בשבתות דעלמא 'שבת שלום מבורך' אינהו דאמרי בשבת זה 'שבת הגדול מבורך'.

החיד"א

לתת שירי האפיקומן לתוך ה'טשולנט' בשבת הגדול

יש כמה טעמים וסודות ורמזים מה שנעשים בזה הלילה בליל שמורים על כל השנה לשמירה מעולה בעז"ה, ולכך נוהגין עמא דבר ונתפשט המנהג אחר אכילת אפיקומן, שיקחו חתיכה קטנה מאפיקומן בשני לילות של פסח לתוך כיסם ונושא אותם כל השנה עד פסח הבע"ל. וכאשר לפי אומדנא נראה לי, אם ששמעתי מגדולי עולם, שמותר להיות אצלם תוך הכיס ולילך בו בשעה שיוצא בשבת קודש חוץ לעיר, באשר שהיא, דהיינו אפיקומן הלל, לשמירה על כמה דברים בעז"ה, לכך מותר לצאת בו. גם מנהג קדמונים שמשמרים הנותר אחר אכילת אפיקומן מה שנשאר מבני ביתו אותו גוף חתיכה הגדולה כל אחד בביתו על כל השנה.

וראיתי מא"א זצ"ל (הג"ר יחיאל מיכל ביגא זצ"ל, דומ"ץ פפד"מ) שמקפיד על אותו חתיכה לשמור ולהניחה בשבת הגדול הבע"ל אותו אפיקומן תוך המאכל שאנו נוהגין לאכול בכל שבת קודש מאכל הצנומא בקדירה,

שקורין בלשון אשכנז קוני"ן שאל"ד (טשאלנט), ומסתמא הוא מנהג קדמונים. וכן עשיתי מיום שעמדתי על דעתי ומזהיר לבני ביתי.

ויש מלעיגין על זה, באשר אומרים לפעמים שכיח תולעים באותו אפיקומן שקורין מילבי"ן בלשון אשכנז מרוב ימי הקיץ החום, ועל ידי כך מצות מנהג הבא לידי עבירה, לפי דעתם של אותו הכת, באשר שאין מקפידים על מנהג קדמונים ואין משגיחים ומלעיגין למנהג קדמונים, ואפילו שנוהגין בנותר אפיקומן עד שבת הגדול רק שהניחם אותו במקום חם ביותר ובמקום הפקר בדרך בזיון, ואין משגיחין על אפיקומן שהוא מצה שמורה לשמור על דרך כבוד ובפרטות לנהוג בו כדינו אפילו רק תשמישי מצוה, ועל ידי כך בא התולעים הנ"ל בו, משא"כ בלאו הכי, אם יהיה נשמר בדרך כבוד אין בו חשש.

ואת"ל פן יהי' בו תולעים, הייתי נוהג לבדוק האפיקומן בבדיקה הראוי לכך קודם שבת הגדול, ואחר הבדיקה אז אם יהיה ראוי לאכילה, נותן לבני ביתי על דרך הנ"ל באכילת שבת הגדול, ועי"כ הוא כמו שנאכל חולין על טהרות ועל דעת הקודש, ומצה של מצוה גוררת מצוה, להיות לזכרון ולזהר בענין אפיית מצה ולשמור ולעשות באותו זמן לפסח הכל כדינו, ולקיים את מצוה הקב"ה ככתוב בתורתו שבכתב וכחז"ל אשר קבלו מן משה רבינו הלכה למשה מסיני עפ"י הקב"ה שהוא תורה שבעל פה ומסר לעמו ישראל מדור לדור על ידי נביאיו וסנהדרין עד עולם בחסד הקב"ה. ומצוות דרבנן וסייגים לקיים ולשמור ככל תיקונם ומנהגים, ואז טוב לנו על כל ישראל שיוצאים לחירות עולם בחסד ה' וברחמיו וכימי צאתך מצרים נראה נפלאות מקוים במהרה בימינו אמן.

כת י'הודה (להג"ד) יודא מיכל בינא סג"ל זצ"ל מק"ק פראנקפורט ומלבי"ע י"ט אלול תקל"ז) מובא בספר 'מנהגי פרנקפורט' (ניסן ט')

הרב הדורש בשבת הגדול נותן קידוש

כתב הגה"ק בעל הבן איש חי זצ"ל בספרו בן יהודיע (שבת עד, ד"ה שבתא דרב ביבי) כי היה מנהגם של האמוראים שכל אחד מהגדולים ידרוש בבית המדרש שבת אחד, ואחר הדרשה יבואו החכמים לביתו בשביל כבוד לטעום איזה דבר אצלו, ושמעתי כי מנהג זה עודנו נוהג בעיה"ק ת"ו שהדרשן שדורש בקיבוץ גדול בשבת הגדול או שבת כלה או שובה או זכור יבואו אחר הדרשה לביתו ויאכילם מיני מתיקה ושמעתי אומרים הטעם כיון שנהנית נפשם היום ממנו מן לחמה של תורה יהנה גופם גם כן במזון גופני על כן יש לומר מנהג זה היה נהוג בזמן האמוראים וכו'.

בן יהודיע

לעשות פשיטא מהקמח הנטחן לפסח

כתב רבינו אשר ז"ל מלוניל בספר המנהגות בהלכות פסח, נהגו כל ישראל לעשות לחם אחד בערב שבת הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וקורין אותו 'חלת עני' ובלע"ז 'לחם בית הכנסת', ומחלקין אותו לעניים ומיום שזלזלו בו נשתלחה מאירה בתבואה עכ"ל. הובא גם ב'כל בו' סימן מז, ושמעתי ממורי ז"ל מהרש"ל שהיה דורש כל אחד יאפה חלה אחת או תבשיל אחת מקמח הנטחן לפסח כי שמא היה שם חשש חמץ ויתלה אותו בהוא שנטל מהם ואפשר שאותו חלת עני היה גם כן מקמח הנטחן לפסח וזה היה טעמם.

וביש מקומות נהגו ליטול העירוב חצרות ולחלקם בערב שבת ואין זה מנהג נכון כי אותו שבת הוא בלא עירוב ואנשי המקום ההוא לא ישימו על לבם ויטלטלו בלא עירוב לכן נכון הוא לבטל המנהג הזה, ובימי מהרי"ל לא היה המנהג הזה שכתב מנהגים אפיית מצות י"ז נוהגין לעשות מצות השיתוף בכל ערב פסח אע"פ שעדיין הישנה קיימת.

מטה משה סי' תקמג

[ועי' ב'מגן אברהם' סי' תל סק"א וב'חך יעקב' שם, וב'דגול מרובה' שם, וב'פרי מגדים' שם. והובא במנהגי רביה"ק בעל דברי יואל זללה"ה אשר נהג לתת מהקמח הנטחן ראשון ואומר לעשות ממנו פשיטא לכבוד שבת הגדול. וכן היה מנהג בעלזא והיו קורין שם לאותו פשיטא 'מהרש"ל סקוג' כי שרשו במנהג רש"ל המובא במטה משה]

מודעה רבה לאורייתא

מודיעים אנחנו בזה לכל אנשי שלומינו היקרים שיחיו

אשר עפרת תפארת ראשינו

כ"ק מרץ רבינו הגה"ק שליט"א

יד רזש
דרשט
שבת הגדול

בסוגיא דמ"ע שהזמן גרמא

(קידושין כ"ט ע"א)

מתובל בדברי הכנה לקראת חג הפסח הבעל"ט
ואמרות קודש בדברים הצרכים תיקון לגדור גדר ולעמוד בפרץ

בשב"ק פרשת צו - שבת הגדול הבעל"ט

בשעה 5:30 אחר הצהריים

בהיכל בית מדרשינו הגדול

14 הופער סטריט

פה עירינו וויליאמסבורג יצ"ו

ואח"כ מנחה ומעודת רעווא דרעוויץ
45 מיטט אחר זמן הדלה"נ

45 מינוט אחר זמן הדלה"נ

שיעורי הכנה להסגול שהשמיע ב"ק רבינו שלום"א בהיכל המתיבתא קרית יואל יצ"ו
יכולים לשמוע על קו השיעורים של "קול מאטמאר"

בשעה שהחכם יושב ודורש

הנהלת הקהילה

משורר חז מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

המשך השיחה עם כ"ק אדמו"ר מזידיטשויב חרדים שליט"א

אצל שמחת ה'אפשערן' של נכד כ"ק מרן רבינו שליט"א

בן לנכדו הר"ר יהושע מרדכי אלעזר לאבין שליט"א
חתן הגה"צ רבי ברוך טייטלבוים שליט"א
חרב"נ ורב דביהמ"ד ברך משה קרית יואל יצ"ו

יום א' פרשת חיי שרה תשפ"ה לפ"ק

טעטש, דארט איז געווען א איד וואס איז געפארן קיין זידיטשויב, און ער האט געזאגט פאר'ן רב, אז דער רב וויל נעם איך מיט דעם רב מיט מיר קיין זידיטשויב,² איז ער דעמאלטס געפארן אויף שבת, און ער איז געווען ביים מיש,

רב דביהמ"ד ברך משה: אין קדושת יו"ט איז דא איין תורה פון רבי אייזיקל זידיטשויבער, עס זעהט אויס אז ער האט עס אליין געהערט פון אים.

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: דאס לשון איז 'שמעתי מפי קדוש עליון מזידיטשויב'.

רב דביהמ"ד ברך משה: אויפן פסוק (תהלים קמח, טו) 'אתה נותן להם את אכלם בעתו'.

רבינו: עתים לטובה ועתים לרעה.¹

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: אז א צדיק דרייט איבער די זמנים.

רבינו: יא. ער זאגט עס אין פרשת ויצא, און ער זאגט עס אין פרשת ויחי.

דער קדושת יו"ט איז געווען ביי רבי אייזיקל זידיטשויבער, דאס איז געווען ווען דער קדושת יו"ט איז נאך געווען רב אין

2 ספרו הק' של הרד"ק מהרי"א מזידיטשויב ז"ל שנדפס בעיר סיגוט:

1 ו"ל שם כפ' ויצא: עפי' הידוע דיש י"ד עתים לטובה וי"ד עתים לחיפוך ח", כי בעתים חלו יש תגבורת הדינים אבל עכ"ז צדיק מושל ביראת אלקים ובכחו להפוך מדה"ד לרחמים כנודע, ואף שהעתים מורים לרעה ח"ו אבל ישראל מושלים על הזמן והזמן נופל ונכנע תחתם, וכמו ששמעתי לפ' מפה קדוש ישראל מהרי"א מזידיטשויב וצוקללה"ה, ואתה נותן להם את אכלם בעתו, ר"ל בעתו דייקא שהעת נכנע תחתיו והוא מושל בו שאין ישראל נופלים תחת הזמן, וא"כ אפי' בעתים שהזמן גרמא לתגבורת הדינים ח"ו ג"כ נותן להם את אכלם עכ"ד. [ובפ' ויחי מביא דבר זה בשנינו קצת 'על פי מה ששמעתי מפי קדוש עליון מזידיטשויב וצוקללה"ה', וכו'].

א' הנוכחים: דער ייטב לב איז געווען א מוחותן מיט רבי אייזיקל זידיטשויבער?

רבינו: יא, דעם ייטב לב'ס איידעם איז געווען דער ראזוואדאווער רב (הגה"ק רבי משה חרווין ז"ל בן הגה"ק רבי אליעזר מדויקוב ז"ל), ער האט געהאט א זוהן רבי אייזיקל סמיטשינער, וואס איז געווען א איידעם ביי רבי אייזיקל זידיטשויבער זוהן, רבי מענדעלע זידיטשויבער.⁴

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: א פלא פון א מעשה וואס מיין טאטע האט אליינס געהערט פונעם בעלזער רב ז"ל, די וועלט דערציילט אז דער הייליגער ייטב לב איז געווען ביי רבי אייזיקל זידיטשויבער, און ער האט מיטגעברענגט אידן פון די געגענט פון מארמאראש, ער האט געוואלט אז זיי זאלן הערן עפעס מוסר, און רבי אייזיקל האט געזאגט מיפע תורות, האט דער ייטב לב געבעטן פון רבי אייזיקל אז ער זאל זאגן תורה וואס דער עולם זאל פארשטיין, האט ער זיך צופייערט 'פאר'ן עולם איז הכל יודוך אויך גענוג'.⁵

האט דער ייטב לב געזאגט – אזוי פארציילט די וועלט – אז ער האט געקוקט שפעטער ביי הכל יודוך זענען אלע געווען אריבערגעווארפן מיטן טלית, און ביים ליינען האט מען געזעהן ס'איז געווען רוים אויסגעוויינט זייערע אויגן.

רבינו: יא, די וועלט זאגט נאך אזוי, אז דער ייטב לב האט אים פארגעהאלטן פארוואס ער זאגט נישט קיין מוסר, האט ער געזאגט 'ווען אונז זאגן מיר הכל יודוך והכל ישבחוך (שהי' אויך בהתעוררות אש קודש בנוסח זידיטשויב), און מ'מוט נישט קיין

און ס'איז אים זייער געפעלן, האט ער געמראכט ביי זיך אז עס וואלט גוט געווען ווען ער זאל קענען בלייבן דא אויף נאך א שבת, אבער וואס זאל ער טוהן דער איד וואס האט אים געברענגט פארט דאך אהיים גלייך נאך שבת, מוז ער אויך אהיים פארן.

ווען ס'איז געקומען צום בענטשן האט דער זידיטשויבער רבי אים געזאגט, מענטשער רב איהר בלייבט דאך דא נאך א שבת, וועט איהר בענטשן די אנדערע וואך...

נאך שבת איז ער אריינגעגאנגען צו רבי אייזיקל, האט ער געפרעגט פונעם קדושת יו"ט צי ער האט פארשטאנען די תורה? האט ער געזאגט אז ער האט נישא פארשטאנען, האט דער זידיטשויבער רבי געפרעגט פארוואס, האט ער געזאגט 'מ'האט עס זייער שנעל געזאגט, און מ'רעדט דאך סתרי תורה, האב איך עס נישט פארשטאנען, פרעגט ער אים 'נ' היתכן מאקע?', האט דער קדושת יו"ט געענטפערט 'אין לי עסק בנסתרות'. האט ער אים געזאגט 'דאס איז אויך א חלק אין די תורה, דאס דארף מען אויך לערנען...', און איך וועל לערנען מיט אייך, און ער האט ארויס גענומען א עץ (ספד"ק עץ חיים) און האט געלערנט מיט אים אינעווייניג, האט מען שפעטער געזאגט אז דאס איז געווען אזוי ווי אן ענין פון סמיכה.

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: דעמאלטס ווען דער קדושת יו"ט איז געווען אין זידיטשויב האט אים רבי אייזיקל געזאגט א טייטש אויפן פסוק (תהלים קמט, ד) 'כי רוצה ה' בעמו', אז כאמת דער אויבערשטער וויל אליינס געבן פאר אידן, נאר דער אויבערשטער וויל, דאס איז רצונו יתברך, אז ס'זאל זיין 'פאר עניים בישועה', עס זאל קומען דורך צדיקים.

רבינו: דער ייטב לב ברענגט אויך צו א ווארט פון רבי אייזיקל זידיטשויבער, און ער רופט אים אן 'מוחותני', ס'איז אין ייטב פנים אויף פרשת זכור.³

וצדיק שנאמר (ישעיה ד' ה) וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מוקראה ענין יומם ועשין בו כי על כבוד חופה, עשן בחופה למה, אמר רבי חנינא שכל מי שענינו צרות בתלמידי חכמים בעולם הזה מתמלאות ענינו עשן לעולם הבא בו, עד כאן דבריו הקדושים.

הרה"ק רבי מענדעלע זידיטשויבער ז"ל הי' בן החמישי להרה"ק מהרי"א מזידיטשויב ז"ל, נשא את שמו ע"ש הרה"ק רבי ר' מענדעלע מרימנוב ז"ל, שימש כאבד"ק מיקאליוב על מקום חותנו הרה"ק רבי חיים אברהם ממיקאליוב ז"ל חתן הרה"ק רבי ר' מאירל מפרימישלאן ז"ל, ואח"כ מילא את מקום אביו הק' בזידיטשויב, נסתלק ביום י"א אדר שנת תרס"א לפ"ק ומנו"ק בזידיטשויב יצ"ל.

עיין בס' אוצר ישראל (דף ר"ב) ידוע כי כשאמר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשויב ז"ל את החרוז 'הכל יודוך' בשב"ק לפני העמוד, האיר הארה עצומה בכל המתפללים, ואמר פעם הרה"ק רבי יצחק אייזיק כי מי שאין לו התעוררות כששומע ממנו 'הכל יודוך' איז פארפאלין.

והלש"ק שם (אות י'): וסעד לדברי ממה שראיתי העתק אגרת הקדוש שכתב מחו' הרב הקדוש מהר"י אייזיק זללה"ה מזידיטשויב לבן דודו מחו' הרב הקדוש מהר"י אייזיק זללה"ה מקאמירנא, ובו נאמר בזה הלשון ושמעתי מדודי רבינו רצ"ה, זללה"ה, פעם אחת בסעודה שלישית באמצע התורה אמר בזה הלשון, יש איהר כת שנוסעים אצל רבי שלהם, ואומרים אין רבי בעולם אלא רבי שלהם, זו ר"ל, אלא האין לומר כל צדיק וצדיק וכל רבי הוא טוב לתלמידיו, אלא רבי שלנו הוא יותר טוב לענינו, כך שמעתי בשבת בשלוש סעודות. ודברי רבינו זה מבואר בגמרא ב"ב (דף ע"ה) א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות ז' חופות לכל צדיק

אין זידיטשויב, און ס'איז געווען די זעלבע מעשה, וועגן 'הכל יודוך'.⁸

און דאס איז דאך באוואוסט אז ווען דער בעלזער רב, רבי יהושע'לע, איז אוועק געפארן פון זידיטשויב – ער האט דאך דעמאלטס חתונה געמאכט, זיי האבן זיך משדך געווען⁹ – איז רבי אייזיק'ל געפארן א לאנגן וועג אים באגלייטן.¹⁰ איז

הצדדים, נתלהב רבינו מאד וקשר בהן את הפסוק אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, ואמר את הפסוק ההוא באימה ויראה כל כך עד שנדעו הגה"ק מבעלזא ז"ל בכל גופו, ועיי"ש עוד.

יש לציין שבספר פאר יצחק (פ"א אות י"ג) גם מסופר ששאל הגה"ק ר' יהושע ז"ל מבעלזא את רבינו (הרה"ק מוידטשויב) מדוע הוא מטפל בעיקר בצרכי פרנסתם של חסידיו ואינו אומר להם דברי מוסר, והשיב לו רבינו שבתפלת אנא בכה אנו מתפללים "ברכם מחר" בתחלה "ברכם" ואח"כ "מחרם".

להלן ספר זכרון אליהו מבנו הרה"ק רבי אליהו מוידטשויב ז"ל שהיה מחותנו של הרה"ק מהר"א מבעלזא:

להלן מכתב המלצה מהרה"ק המהר"א מוידטשויב ז"ל בשביל נכד הרה"א מליענסק ז"ל כשגוף המכתב מבנו הרה"ק רבי אליהו ז"ל ואח"כ חוסיף הרה"ק ז"ל בכתיב:

תשובה, דעמאלטס נוצט שוין נישט קיין גארנישט!....⁶
האדמו"ר מוידטשויב חרדים: אבער מיין טאטע ז"ל האט פארציילט אז ער האט ממש אזוי געהערט פונעם בעלזער רב (מהר"א ז"ל) – אז דאס איז געווען ביי זיין זיידן רבי יהושע'לע,⁷ אז רבי יהושע'לע פון בעלזא איז געווען אמאל

עיי"ב בס' פאר יצחק (פ"א אות א) פע"א היה אצל רבינו הגה"צ ז"ל זלמן לייב ט"ב ז"ל מסיגוט וביא עמו כמה מחסידיו, ובתוכם גם אנשים אחדים שהיו במדה ידועה גם נאורים במקצת, בעלי אחוות שדה וחרם, והיו ביום הששי ביקש ר' זלמן לייב מאת רבינו שכשיבואו האנשים האלה לפניו יגיד להם דברי מוסר להחזירם למוטב, השיב לו רבינו, דברי מוסר שלנו הם כשאנו אומרים לפני הצבור בשבת הכל יודוך והכל ישבחוך והכל יאמרו אין קדוש כה, ומי שאינו מתעורר אז להרהר בתשובה, גם דברי מוסר לא יועילו לו.

ויהי ממהרת ביום השבת כשהתחיל רבינו לאמר לפני התיבה הכל יודוך, הסתכל ר' זלמן לייב בפני אנשיו אלו, ומה השתומם לראות, כי אלו שעד עכשיו היו רק שפתותיהם נעות ותפלתם מהשפה ולחוץ, הנה פתאום התלקחה בהם נפשם, ויחד עם כל החסידים המובהקים התפללו ברגש השמיעו במרום קולם, ומעניניהם נוצצו רסיסי דמעות, ראה הגה"צ הנ"ל ונוכח כי אמנם תפלה זו של רבינו מוסר השכל היא לשומעיה.

אגב, עיי"ב בס' הנ"ל (פ"א אות ו): ...אמנם אם כי דחה רבינו את אורחיו ממנו כמעט בידים ממש, בכל זאת לתלמידיו חכמים היה יחסו אחר לגמרי, כשבא אליהו הגה"צ ר' זלמן לייב ט"ב ז"ל מסיגוט לפעם הראשונה, וראה את קיצורו בדבור עם הבאים להתפטר ממנו, חשב בלבו כי גם עמו יתנהג כן, אמר לו רבינו, כתוב אחד אומר והיה טרם יקראו ואני אענה, וכתוב אבתי עוד הם מדברים ואני אשמע, קשיין אהרדי.

אבל הענין הוא כן, מי שבא כבקשה עסקי עוה"ז על שור על חמור על שוה ועל שלמה, לאיש כזה עוד טרם יקרא ואני אענה, לא כן הדבר כשיבא אלי איש לדרוש אלהים, כמו הרב מסיגוט, לו אני אומר עוד הם מדברים ואני אשמע, ידבר עוד ועוד כחפץ לבו ואני יש לי פנאי בשבילו לשמוע את דבריו, צהלו פניו של אותו צדיק, אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב וישמע, עיי"ש.

עיי"ב בס' פאר יצחק (פרק י"ז) שרבינו (הרה"ק מהר"א מוידטשויב) נשתדך עם הגה"ק ר' יהושע ז"ל מבעלזא עם בנו של רבינו הרה"ק ר' אליהו ז"ל כשנתיים קודם פטירת רבינו, בדיון היה שהיה ההתקשרות בבית אבי החתן מבעלזא, אבל מפני כבודו של רבינו כדי שיקה חלק גם הוא בשמחה זו, ויותר הגה"ק מבעלזא ובה הוא וביתו, וכמה מאות חסידים עמו לזידיטשוב נקהלו אז לחג התנאים ההיא חסידים לאלפים ותהום כל העיר.

רבינו קרא את התנאים מעומד, ואמר תורה על כל מלה ומלה שבהם הביא דוגמת כל מלה מן התנ"ך והיון היא רמזיה בספירה, לעומק המושג ורוב הצפיפות שבתוך הקהל השומעים לא נקלט במוחו של עד ראייה שלי רק זאת, כשהגיע רבינו אל המלות 'שנדרו והותנו בין הני תרי

דעמאלטס געווען א שטארקער ווינטער, ס'איז געווען גרויסע שטיקער אייז אויף די ביימער און אויף די דעכער, און אזוי ווי ס'איז געווען אביסל א ווארימער טאג, האט געגאסן וואסער פון אלע זייטן. האט זיך רבי אייזיקל צופייערט, ער האט געזאגט מיט א התלהבות, 'וואס זאגט יעצט די אייז, וואס זאגט יעצט די שניי צו די זון? זון, זון, איך צוגיי, נישט ווייל דו ביסט היים און די שיינסט מיט א שטארקייט מזה איך צוגיי, נאר ווייל אזוי איז דער רצון הבורא'. דאס הייסט אז ס'איז נישטא קיין טבע, נישט ווייל דו ביסט היים, נישט וועגן דעם מזה איך צוגיי ווייל דו באקסט אויף מיר, נאר ווייל אזוי איז דער רצון הבורא.

א' הנכבחים: מיטן נוסח האט ער עס געזאגט?
רבינו: יא, ער האט גערעדט אזוי, אלעס איז געגאנגען מיטן זידיטשויבער נוסח.

ער האט געזאגט 'ישלח דברו' וועגן דעם 'וימסס'... (תהלים קמז, יח). אזוי פלעגט דער טאטע זיך דערציילן די מעשה...

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: נאך מער, דאס איז געווען פלאי פלאים ביים הייליגן רבי אייזיקל זידיטשויבער, א יליד אשה זאל אזוי לעבן, ער האט געהאט אינגאנצן הונדערט ווערטער וואס ער האט גענוצט, קיינמאל איז נישט געווען אז ער האט גענוצט איין ווארט מער אדער

ווייניגער, ס'איז ממש מורא'דיג.¹¹

רב דביהמ"ד ברוך משה: איך מיינ אז זיי שרייבן אז ס'איז געווען צוויי הונדערט ווערטער.

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: צוויי הונדערט? שוין, אויף דעם וועל איך זיך נישט קריגן, אבער ער האט געהאט א סכום ווערטער - קען זיין צוויי הונדערט - וואס אויף די ווערטער האט ער געהאט אן ענין מיט כוונות און יהודים, ממילא האט געקענט זיין אסאך מאל ביי א שמועס וואס איז ממש נישט מעגליך געווען אים צו פארשטיין. ס'איז שוין געווען גבאים דארט ארום אים, וואס זיי האבן שוין געקענט זיין מדהלך. אויסער די ווערטער האט ער קיינמאל נישט גענוצט. און אפגערעדט שבת האט ער ממש נישט גערעדט, ער איז בכלל געווען זייער א מקצר מיטן רעדן.¹²

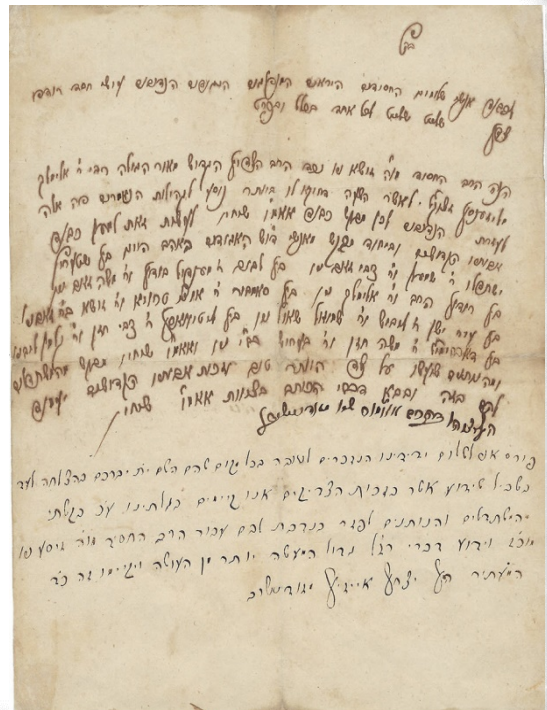
¹¹ עיי' בס' פאר יצחק (פ"ט אות ה) מספרים מרבינו מהרצ"ה ז"ל שהיה לו מספר מילים ידועים שבהם ורק בהם השתמש בכל שיחותיו, מפני שהיה לו בהם יהודים מן המוכן, פע"א בא לפניו איש אחד, ואמר רבי בבקשה ליתן לי שפיקולציא (תבולה) לעסקי שאוכל עמוד, גער בו רבינו מהרצ"ה ואמר, על מלה זו אין לי שום יהוד, אני יכול לתת לך רק עצה.

וגם רבינו היו דבריו מנויים וספורים, כה שמעתי מנכדו הגה"צ ר' משה שליט"א האבד"ק זידיטשוב, שפע"א בא אליו בפעם הראשונה וקן אחד מתלמידיו של רבו רבינו מהרצ"ה ז"ל, תמה רבינו ואחזו בהיות בגדו ואמר לו בהתמרמרות, מעלתו וכה להכיר צדיק כבוד קדוש עליון נורא כרבינו, ועכשיו באת אלי.

קבל וקן זה לפניו שאחד מנכדיו חולה מחלה כבדה, ובא אליו שיבקש רחמים עליו, החריש רבינו ולא ענה כלום על בקשתו, זו היה הדבר בעש"ק בשעת נשילת שלום מרבינו, בש"ק אחר התפלה, אמר לו רבינו שלא ידאג כי ב"ה כבר הוקלה מחלתו של נכדו, והתנצל לפניו שלא השיב לו כלום קודם השבת, כי בכל שבת ושבת הוא מקבל מן השמים מספר ידוע של דבורים לכל השבוע, ובשעה שקבל לפניו על מחלתו של נכדו כבר כלו לו הדיבורים של אותו השבוע, עד שבא השבת ויש לו כבר אומר הבא מן החדש ויברכהו.

וממשיך שם - ואע"פ שכל דבריו שהוציא מפיו הק' היו מנויים וספורים, בכל זאת מספר תלמידיו הגה"צ רבי יוסף מאיר מספינקא ז"ל שאמר לו פע"א שבכל לילה קודם השינה, הוא חוזר ומענין בכל דיבור ודיבור שיצא מפיו ביום ההוא. עיי"ש באריכות.

¹² האוהלים הק' בבית החיים בזידיטשויב מימין של הרה"ק מהר"א ז"ל ומשמאל של הרה"ק העטרת צבי ז"ל:

פארשטאנען אז דער זידיטשויבער רבי פלעגט אים דאס מרמז זיין מיטן זאגן 'שביל'.¹⁵

הארמוניר מוזיטשויב חרדים: כ'האב געהערט פון קראסנער רב ז"ל (כ"ק בעל כונת הלב), כ'בין געווען מיט מיין טאטן ז"ל ביים קראסנער רב האט ער עס דעמאלטס דערציילט – איין העלפט מעשה ווייסט די וועלט – אז רבי הלל קאלאמייער איז געווען רב אין מארגערעמן נאך אסאך פריער ווי אין קאלמאיי, ווען ער איז געווען רב אין מארגערעמן איז ער געפארן צו ר' אייזיקל, און ער האט געהאט א שווערן וועג, מיט אסאך ביטול תורה אויפ'ן וועג. און ער איז אנגעקומען קיין זידיטשוב, האט ער געטראפן די מיר פארמאכט, ער האט נישט געקענט אריינגיין. האט עס אים אביסל געשטערט. אזוי ווי ער האט געהאט ביי זיך אין טאש א משניות'ל, האט ער זיך געזעצט חוץ'ן אביסל משניות. אזוי ווי ער האט געהאלטן ביי די משנה (מנחות יג. יא), אז ביי 'עולת בהמה' שטייט ריה ניהוח און ביי 'עולת עוף' שטייט אויך ריה ניהוח, זאגט די משנה דארט 'ללמד שאחד חמורא ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים' (כמובא ברש"י בפ' ויקרא) ער האט געהאלטן ביי די משנה, קיינער האט נישט געקענט זעהן, ס'איז געווען א קליינע משניות'ל. רבי אייזיקל איז געגאנגען און האט

רבינו: יא, פונעם טאטן ז"ל האב איך מאקע געהערט, ער האט עס לכאורה געהערט פון זיין שוואגער דער סלאטפינער רב, ער איז דאך געווען א זידיטשויבער אייניקל.¹³ האט ער געזאגט אז א איד איז אמאל געקומען צום דברי חיים, ער האט זיך געלאזט שרייבן א קוויטל, און ער האט געהייסן שרייבן זיין נאמען 'שמואל בן לאה' אזוי האט ער געהייסן. בקיצור דער דברי חיים נעמט דאס קוויטל, און ער פרעגט איהם, דו הייסט שמואל בן לאה?, זאגט יענער 'יא', זאגט אים דער דברי חיים, 'דו הייסט דאך שמואל בן יוטא לאה?'. בלייבט ער שטיין אזוי איבערראשט, און דער דברי חיים זאגט אים אזוי, 'איך וועל דיר געבן א סימן, שביל' איז ראשי תיבות ש'מואל ב'ן י'וטא ל'אה', שוין דער דברי חיים האט אים אנגעזעגנט און ער איז ארויס. ווען ער איז געווען אינדרויסן איז ער געבליבן שטיין אזוי איבעראשט..., ווייל ער פלעגט פארן צו רבי אייזיקל זידיטשויבער (נפתל לחה"ה בשנת תרל"ג), און ווען ער פלעגט אים געבן א קוויטל מיט זיין נאמען שמואל בן לאה, פלעגט אים דער זידיטשויבער רבי אלעמאל זאגן 'שביל', און ער האט קיינמאל נישט געכאפט וואס ער זאגט אים (כי בוידיטשויב היה הכל בקצרה כנ"ל), און ער האט זיך נישט געוואגט איבער צו פרעגן אין זידיטשויב איז געווען גרויס פחד,¹⁴ אבער ווען ער איז יעצט געקומען קיין צאנז און דער דברי חיים זאגט אים דו הייסט ש'מואל ב'ן י'וטא ל'אה, האט ער

15
ספר ליקוטי מהרי"א של הרד"ק מוזיטשויב ז"ל:

13
כ"ק הגה"צ רבי חיים יצחק אייזיק הלבערשטאם ז"ל אבד"ק סלאטפינא חרב'נ מרן העצי חיים ז"ל, אביו הי' רבי יהושע בן הגה"ק ר' משה'לע הלבערשטאם ז"ל אבד"ק בארדיוב. אמו היתה בת הגה"ק רבי יהודא צבי הירש אייכנשטיין ז"ל אבד"ק דאלינא, מגזע זידיטשויב. ויקרא שמו בישראל ע"ש ב' זקניו הק' מרן הדברי חיים והמהרי"א מוזיטשויב ז"ל

14
עיי' בס' זכר צדיק לברכה (ה"ס) שבשנת תשי"ג ערך רביה"ק בעל דבר"י את ליל הסדר בבית מדרשו, ובשע שולחן עורך נדחפו החסידים מבחוץ ברצונם להכנס לחוות בעבודת הקודש, והדלת נפרצה, ורביה"ק גודענע לראות חילול יו"ט וגורש את כולם מהבימה', ולמחרת כשידיבר בכאב מהחילול יו"ט נגעה ואמר שבוידיתשויב לא היו מעזים לגעת בהדלת מחמת פחד וחרדת קודש, ולא היו צריכים להעמיד שומר שלא להיכנס.

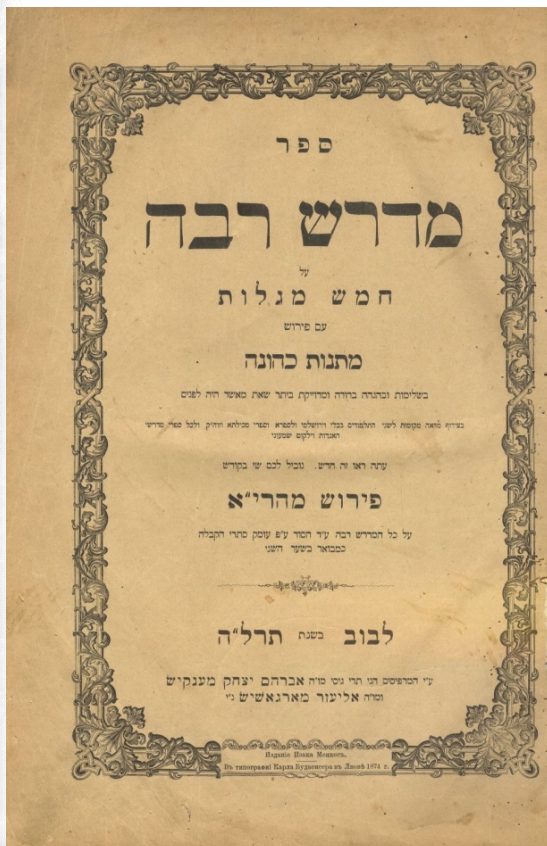
ועיי' בס' פאר יצחק (פרק ב"א) ז"ל: בחג הסוכות עברה יראתו וקדושתו כל גבול אנושי כמעט יותר מבימים הנוראים, ואם היה בכל השנה כולה נורא על כל סביביו, הנה בימי חג הסוכות היתה ישיבתו בתוך הסוכה רק ביראת ה' כל היום, שאפילו בנוי היו יראים מוגשת אליו, בכל יום ויום מימי החג ערב ובקר היה מסיב בסעודה יחד עם הצבור, וארכבותיהם של המסובים היו דא לרא נקשן ונשמרו לנפשותם שלא לעשות תנועה כל שהו שלא לבטל אותו מדבקתו, ע"ש.

דער קראסנער רב האט דאס דערציילט, און וויפיל מאל ער האט דאס איבער דערציילט – דאס האב איך איינמאל מיט מיין טאטן אליינס געהערט פון אים, אבער כ'האב געהערט פון אנדערע אויך – האט ער אלעמאל אויסגעבראכן אין א געוויין, אזא כח פון א צדיק וואס זאל קענען זאגן אז אלע אידן זענען געהאלפן געווארן.¹⁸

רבינו: די וועלט דערציילט, אז ס'איז געווען א איד וואס האט נישט געהאט קיין קינדער, אפשר א צוואנציג יאר פון די חתונה אדער נאך אפשר מער, איז ער געפארן קיין זידיטשויב אז ער דארף א ישועה, איז ער אריין געקומען ער האט זיך געזעגנט מיט א קוויטל, פרעגט אים דער רבי אייזיקל זידיטשויבער, געדענקט איר אז אמאל איז א יונגערמאן ביי אייך איינגעשטאנען, און ס'איז געווען ווינטער און ער האט נישט געהאט קיין געהעריגע בגדים,

יושע בכל הצטרותיו, ובכן למה לנו להרחיב הדבור ולהתבטל ע"י כך מן התורה, עיי"ש.

18 ספר מדרש רבה עם פירוש מהר"א של הרה"ק מוידטשויב ז"ל:

ארויפגעלייגט די הענט אויף זיין פלייצע, ער האט אים ארום גענומען 'ברוך הבא, שלום עליכם מארגערעמענער רב, אונז האמיר ליב די לבדיקעס...', אחד המרכה ואחד הממעט וב'לבד' שיכוין לבו לשמים, האט ער געזעהן אז ער האט געוואוסט וואס ער האט יעצט געלערנט...

האט ער פארציילט אז ביים אוועק פארן, האט רבי אייזיקל אים געזאגט 'איר זאגט דאך מוסר פאר אידן – ס'איז באקאנט אז רבי הלל קאלאמייער האט געזאגט אסאך מוסר – זאגט אונז אויך מוסר', האט ער געזאגט, אז דער רבי זאגט וועל איך טאקע זאגן פאר'ן רבי'ן מוסר, איך האב דא געזעהן אז ס'געזעגנט זיך א גרויסער עולם אידן, און ס'גייט אין איינציגע רגעים, אזוי איז געווען זיין לשון וואס ער פלעגט וואונטשן [בקצרה ומהירות] א ברכה פון הימל, א ישועה פון הימל, מ'האט געזאגט אז 'הימל' איז די ראשי תיבות ה'וא' י'שלה מ'לאכול ל'פניך, אנדערע האבן געזאגט אז 'הימל' איז די אותיות פונעם שם 'אלקים', אז דער שם אלקים זאל אויך מסכים זיין.¹⁶ ס'איז דא אן א שיעור פשטים פארוואס דאס איז געווען זיין ברכה אלעמאל.

עכ"פ, האט אים רבי הלל קאלאמייער מוסר געזאגט, דער רבי פרעגט נישט קיינעם גארנישט, אידן קומען פון אזוי ווייט. האט ער אים געזאגט, אדרבה, גייט נאר זעהן מארגערעמענער רב, צי ס'איז דא איין איד פון די אלע אידן וואס האבן זיך יעצט געזעגענט ביי מיר, וואס די ברכה איז נישט נתמלא געווארן...¹⁷

16 עיי' בס' אילה שלוחה הג'ל שכותב: ...וסדר ברכתו הי' עפ"י רוב בזה"ל: א ברכה פון הימל, עיין בסידור ר' שבתי בתפלה האוחז ביד באות למ"ד 'הלן' בסתר, גי' אלקים ואותיות הימל"ל, כי כל מוגמותיו הי' שגם מידת הדיון יסכים להברכה, כמו שרצה יאע"ה ששרו של עשו יסכים על הברכה אשר ברכו יצח"ק ויתן לך אלקים"ם ואשר נתן אלקים"ם לאברהם, גם יעקב אמר אם יהי' אלקים"ם עמדי, ולפע"ד הי' זה כוונתו ג"כ חוץ מן היחודים שהי' לו בכל דיבור ובכל תנועה... עיי"ש שמארץ בדבריו.

17 עיי' בס' הג'ל (פ"ב את ב) כשהיה הגה"צ ר' הלל ליכטנשטיין ז"ל מקאלומיי בפעם הראשונה אצל רבינו, וראה איך הוא דוחה מעליו אורחיו במהירות וממעט הדבור עמם, בעוד שידע שיש ביניהם כמה חסידים שבאו מארץ רוקח וטלטלו עצמם רק לשם כך כדי לשפוך לפניו את שיחם, והנה לבסוף הם חחרים לביתם כשם שבאו, שאל לרבינו מדוע הוא עושה ככה לעם ה' אלו, השיבו רבינו ברום קצת ואמר לו בזה"ל: רב מסיקס, (או היה עדיין רב בעיר סיקס באונגארין) עדיין לא למדתם אפי' אלפא ביתא, קודם שירדה נשמתו לזה העולם לא רצתה לירד עד שהבטיחו לה שכל מי שיבא אלינו ויגע רק בכפת המנעול של ביתנו

ס'האט אנגעהויבן קומען צו פארן א גרויסער עולם קיין זידיטשויב, איז געווען גרויס נייעס אין די וועלט, אז ס'איז דא א נייער רבי אין זידיטשויב, און ער וואונטשט אזוי 'א ישועה פון הימל, א ברכה פון הימל, און ס'איז געווען אזוי די נייעס, און אין צאנז האט אויך עמיצער געזאגט פאר'ן דברי חיים, אז ס'איז דא א נייער רבי אין זידיטשויב ער וואונטשט 'א ישועה פון הימל, א ברכה פון הימל, ס'איז געווען אביסל

הקדושת יו"ט זי"ע לשבות ש"ק בעיר אחת ממהחזיבנערען, וכ"ק אאמו"ר זי"ע, וגם מרן כק"ד זי"ע, נסעו אתו ללות עד עיר בערבעשט, נסיעה של שעה אחת בערך, ושניהם ישבו בתוך העגלה ממוול פני קדשו של ק"ז זי"ע, וראו היאך שצוה ק"ז זי"ע להבעל עגלה שלא יסע על דרך המלך, רק יעשה את הנסיעה במבואות הקטנות מסביב, אשר כמובן היתה זאת ארוכה וקשה יותר.

וכראת ק"ז על בניו הקדושים את תמיהתם על זה, פתח את פיו בחכמה ואמר להם, הנה עובדא ידענא דהרה"ק ר' אייזיק'ל מזידיטשויב זי"ע היה בימי נעוריו עני גדול, ואף שהיה דבוק מאוד בלימוד התורה הק' בקדושה וטהרה, אף על פי כן היה מוכרח לנסוע שנים הרבה מעיר לעיר ומכפר לכפר, לכל מקום שהיו שם חסידים ואנשי מעשה, אשר החזיקו אותו, ופתאום בשנת תרט"ו, גמר בדעתו שלא לנסוע עוד, רק ישאר בעיר זידיטשויב, ומי שירצה להתברך ממנו יבאו בעצמו לזידיטשויב, והסביר פ"א למקורביו את הענין, שאל יחשבו שעד עכשיו נסע סתם לקבץ מעות, רק באמת היה צורך בכל מקום בואו שיתקן שם מה שצריכים לתקן, כידוע מדרכי הצדיקים והיראים להעלות ניצוצים הק', ולתקן בכל מקום מה שיש לתקן, בכל עבודתם הק' להשי"ת על מקום ההוא, אבל עכשיו לעת זקנתי, הגעתי ב"ה למצב כזה, שאין אני צריך עוד לנסוע מעיר לעיר ומכפר לכפר, לעסוק בעבודות הללו.

והסביר כ"ק מרן דודי זי"ע את דבריו הק' עפ"י הידוע מדברי האור החיים הק' (פ' ברה) עה"פ וכי ימוך אחיך עמך ומכר לך, וזל"ק וא"ת אם לא היו ישראל חוטאים וגוילים, מי היה מברר המתבררים עתה בתפוצות ישראל, דע לך כי אם לא היו ישראל חוטאים, היה להם כח לברר ניצוצות הקדושות במקום שהם מכל המקומות אשר באו שם, מה שאין כן אחר חטאם חדלש כחם, ולוואו שתשיג ידם במקומן עצמן, אשר שם הניצוצות עיי"ש, ובחינה זו יש גם אצל צדיקים, כשבאים למדרגה עליונה, אינם צריכים עוד לנסוע ממקום למקום רק כח קדושתם מגיע לכל המקומות שצריך להגיע, כן הסביר כק"ד זי"ע את דברי הרה"ק מזידיטשויב זי"ע.

ואח"כ המשיך כ"ק מרן דודי זי"ע לספר, שנתחווה פניו של ק"ז הקדושת יו"ט זי"ע עד שהיה פחד להביט בצורתו, ואמר לבניו הק', דלפי זה אתם יכולים להבין, שאם זכיתי לא הייתי צריך לנסוע עכשיו עד זיבנבערג, רק כל מה שהנני צריך לתקן שם הייתי יכול לתקן בביתי כאן בסיגעט, וא"כ למה לי לנסוע על דרך המלך לפני כל, שכל אחד יראה את בושתו שלא זכיתי עוד במעשי למדרגה זו שלא אצטרך ליסע ממקום למקום, ולכן בחרתי יותר לנסוע במבואות הקטנות אשר מסביב, עכתד"ק. (עיי' בבדך משה על חזונה מאמר הלל הודאיה אות א.)

און איר האט אים זייער געשוינט, האט איר אים געמאכט עפעס א פעלץ און איר האט אים געגעבן שטיינער, געדענקט איר אזא מעשה? האט דער זידיטשויבער רבי אים געזאגט דאס לשון פון די תפילה פון פתח אליהו 'לבושין תקנת לון דמניהו פרחין נשמתין לבני נשא', וועט איר אין דעם זכות געהאלפן ווערן מיט קינדער.

הארמו"ר מזידיטשויב חרדים: ס'איז געווען א מורא'דיגע מקום ישועות דארט ביי רבי אייזיק'ל אין זידיטשויב.¹⁹

רבינו: ער איז פלוצלינג נתגלה געווארן, פון איין טאג אויפן אנדערן טאג, אזוי בדרך כלל איז ער ארום געפארן, איין טאג האט ער באשלאסן אז ער פארט נישט מער,²⁰ און

19 ספר פאר יצחק תולדותיו של של הרה"ק מהרי"א מזידיטשויב זי"ע:

20 עיי' בספר חידו'ת מהר"ם ט"ב (חומה תשמ"ב), וזל"ש"ק: שמעתי מפי קדשו של מרן כ"ק דודי זי"ע, לספר מה שהיה פ"א כשנסע ק"ז

מאדנע, האט דער דברי חיים געזאגט זידיטשויבער הימלען זענען אמת'ע הימלען!²¹

ער פלעגט דאך בעפאר ארום געפארן, און ער איז געווען אין צאנז אויך, דער דברי חיים האט אים שטארק מקרב געווען, און ער איז איינגעשטאנען ביים דברי חיים אין שטוב, דאס איז געווען א גרויסע קירבה, און ס'איז געווען ווינטער, און דער רבי אייזיק'ל איז געזעצן דארט אין א שטוב און געלערנט, אזוי געלערנט שעות בהתמדה, און דער דברי חיים האט געוואלט ארויס גיין, און ס'איז נישט געווען אמאל אזוי ווי היינט, נאר ס'איז געווען אזוי ודער ביה"כ אז מ'איז געגאנגען מאחורי הבית, איז דער דברי חיים ארויס געגאנגען אזוי מיט'ן האלאטל אין הויף און ער איז אדורך געגאנגען דעם פענסטער פון די שטוב וואו ער איז געזעצן און געלערנט, און ער האט אים ארויס געהערט לערנען, איז ער צוריק געגאנגען צום פענסטער און האט זיך אראפ געשטעלט אים הערן ווי ער לערנט, אזוי ער האט צוגעלייגט דעם אויער, ס'איז געווען ווינטער און ס'איז געווען גוט קאלט און ער האט נישט מרגיש געווען, ער האט זיך אראפ געזעצט דארט ביי די פענסטער, און ס'האט אנגעהויבן צו שנייען, און דער דברי חיים איז געבליבן אזוי ביים פענסטער, ער איז געבליבן דארט אזוי און די שניי האט אים באדעקט, א לאנגע צייט איז ער אזוי געשטאנען, לא חלי ולא מרגיש, און אויף איינמאל האט מען געזעהן אז דער דברי חיים איז נישטא אין שטוב, האט מען אים געוואלט זוכן אין שטוב האט מען געזעהן אז ער איז נישט אין שטוב שוין א לאנגע צייט, איז מען געגאנגען זוכן אין הויף, און מ'האט אים געטראפן וואו ער זיצט דארט אנגעלאגט אויפן פענסטער באדעקט מיט שניי, און מ'איז געקומען צו לויפן און מ'האט אים אריין געברענגט, און ער איז ממש געווען פארפרוירן, און מ'האט אים אריינגעברענגט אזוי צו ווארימען להשיב רוחו אליו, האט מען אים געפרעגט, רבי, וואס איז דאס?, האט ער געזאגט 'איך בין אדורך געגאנגען דעם הויף, האט איך געהערט פון פענסטער לערנען, האב איך מיך צוגעבוזגן, און איך האב

21

ועי' במילי' דהספידא שנשא הרה"ק רבי נפתלי אבד"ק ליטאוויסק ז"ל בנו של הרה"ק רבי שמעון מיערוסלוב ז"ל, על הרה"ק רבי אייזיק'ל מוידטשויב ז"ל, שאמר כוונה בלשון ברכה זו עפ"י מ"ש בסידור הארז"ל של רבי שבת בתפילת שחרית דר"ה על מזה שאנו אומרים 'הלן בסתר בצל שדי, עיי"ש. נדפס בספרו אילה שלוחה (עמ' קס"א), ובס' ילקוט מהר"א (עמ' קל"ה).

געהערט לערנען 'תורה לשמה', פשוט כ'האב מיך נישט געקענט אפרייסן דערפון...²²

וכיכר רבינו את האדמו"ר מוידטשויב חרדים בברכהמ"ז ונפרד רבינו ממנו בברכה: א גוטן טאג, א געזונטן ווינטער, נחת דקדושה פון אלע קינדער און אייניקלעך און אור אייניקלעך מיט הרחבת הדעת, אריכות ימים ושנים מיט אלעם גומן.

והזכיר עצמו לדפואה על מאור עיניו

וכיכר רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זיין געזונט אויף אלע רמ"ח אברים, והאר עינינו בתורתך. לעכטיגע גוטע אויגן.

האדמו"ר מוידטשויב חרדים: אמן, יישר כח.

עס איז געווען א רבי אייזיק'ל זידיטשויבער אויך, ער איז געווען א זון פון רבי נפתלי ליענסקער, און איז געווען אן איידעם פון מיין זיידן רבי הערצל.²³

רבינו: יא, ער פלעגט צו קומען קיין צאנז, און דער דברי חיים פלעג איהם שטארק מקרב זיין אלץ אייניקל פון רבי ר' אלימלך, און דער דברי חיים פלעגט איהם קישן די בארד, און געזאגט אז ער האט א בארד אזוי ווי דער רבי ר' אלימלך.²⁴

22

ועיי' בס' פאר יצחק שכשהרה"ק המהר"א נחלה שלח להזכיר עצמו לפני הרה"ק מצאנז, והרה"ק השיב לו במכתב קודש, וז"ל המכתב:

ב"ה יום ג' כ"ד למנח"ג תרל"ג צאנז, דברי חיים וחסד לידדי אהובי כנפשי ה"ה הרב מופת הדור פאר ישראל איש אלקים ועטרת ראשי גולת הכותרת, כלילת תפארת, מעטרת בקש"ת מו"ה יצחק אייזיק ג"י אתמול הגיעני מכתב על מ"ג אשר עלה צער על נפשי כי הגיע מכאוב גדול לנשיא ישראל אשר בתוכו, ואהה לנפשי הלא זה כל נחמתנו כעת הזאת אשר נשאנו בכי מעטים זעיר שם זעיר שם, ומי יחוש ומי ידרוש לא לשמור תו"מ בלי פניה, ולכן מאוד גברה מורינו ובכבי נכסה דמעה מאין הפגות, ואעורר נא את כבודו בעד שארית ישראל ולבקש רחמים על עצמו וירחם ויחמול על עמי הצאן בני ישראל ואנו נשענים על צדקתו וזכות אבותיו הקדושים שנושע עמו במהרה ממרום (הפז צדיק) והי שלום כנפש מחו' דוש"ת. הק' חיים הלברשטאם.

23

ה"ה כ"ק הרה"צ חו"פ רבי יעקב נפתלי הירץ לאבין ז"ל חתנו של הרה"ק עטרת צבי מוידטשויב ז"ל. חתנו של הגה"ק בעל עטרת צבי מוידטשויב ז"ל, ועי' בס' עשר קדושות (ב, אות מד) שהחזקה מולובלין ז"ל הי' השדכן בזיווג זה.

24

עיין בס' י"ג אורות (ח"ב עמ' עה) בענין זה.

ועיי' בס' בית אלימלך (אות טו) הרה"צ מו"ה אייזיק'ל זידיטשויבער הוקן שלו היה דומה להוקן של זקינו בעל נועם אלימלך, והרה"ק בעל דברי

האדמו"ר מזידיטשובי חרדים: נאך מער, דער צאנזער רב האט אים אמאל געגעבן א קוויטל.

אזוי איז ער געווען ביי זיך א שפל ברך, ער איז געווען אדוק אינעם צאנזער רב בכל נימו נפשו, ער האט געפלעגט מיטל נאכט יו"ט צוזאמענעמען אלע רויטע בערד, רבי איציק'ל זידיטשובער אליינס האט געהאט א רויטע בארד, און ער גענומען נאך מענטשן מיט רויטע בערד, זיי האבן זיך אנגעטוהן אזעלכע רויטע היטעלעך, און זיי האבן געמאנצט פאר'ן דברי חיים.²⁵

כ'האב געהערט אמאל פון רבי משה ארי' ז"ל (כ"ק נאבי"ד ירושלים ז"ל) האט ער פארציילט א פלא פון א זאך, אז ער האט געהערט פון זיין זיידן דער נאסאדער רב אז דער רבי איציק'ל פון זידיטשובער איז אמאל געווען אין אינטערדאם, און דארט איז געווען א איד א גרויסער נגיד – די גראם משפחה זענען זיינע אייניקלעך, ר' אברהם יושע גראם זאל זיין געזונט, דער רבי קען אים.

רבינו: יא יא, א ודאי קען איד אים, ר' סיני גראם איז געווען זיין פאטער.

האדמו"ר מזידיטשובי חרדים: יא, זייער'ס א זיידע כ'געדענק שוין נישט ווי אזוי ער האט געהייסן – ער איז

געווען א גרויסער מוקיר רבנן, און רבי איציק'ל זידיטשובער איז ביי אים איינגעשטאנען, ער האט געהאט עפעס א שווערן תוספות וואס ער האט שוין געהאט געפרעגט פון אסאך גדולים וטובים און ער האט נישט געטראפן דעם ריכטיגן פשט. האט ער געפרעגט פון רבי איציק'ל דעם פשט, און ער האט אים געזאגט א פשט הפלא ופלא, ער האט איבער געלערנט מיט אים די סוגיא, און האט אים געזאגט א געוואלדיגן פשט. און ער האט עס פארציילט פאר'ן אינטערדאמער רב (הגה"ק רבי מרדכי יודא לעוו ז"ל חתנו של הגה"ק מנאסיד ז"ל), אז ער האט געמיינט אז רבי איציק'ל איז א גוטער איד, און זאגט תהלים... און ער האט אים למעשה דא פארענטפערט דעם תוס'. שפעטער ווען דער גארליצער רב איז געווען אין אינטערדאם, און פאר'ן אינטערדאמער רב אליין איז עס געווען א חידוש, האט ער געפרעגט פונעם גארליצער רב, האט ער געלאכט, וואס? רבי איציק'ל? ר' איציק'ל קען גאנץ ש"ס מיט תוספות, נאר ער באהאלט זיך. ער האט זיך אזוי אויסבאהאלטן.

דער צאנזער רב האט אמאל געפרעגט פון דעם רבי איציק'ל זידיטשובער, וואס טוט רבי איציק'ל? ס'איז נישט געווען אזוי שוה בשוה דאס חסידות, מ'האט מיין זיידן מיט די קינדער גערודפ'ט אביסל אין זידיטשוב, אזוי איז געווען אמאל.

רבינו: ס'איז שוין אלטע מעשיות...

האדמו"ר מזידיטשובי חרדים: יא, בקיצור האט אים דער צאנזער רב געפרעגט, האט ער געזאגט, עס האבן אהנגעהויבן צו קומען צו פארן וועגעלעך, האט דער צאנזער רב געזאגט, ס'קומען צו פארן וועגעלעך...? מ'וועט פארן צו אים אזוי ווי מ'איז געפארן צום רבי'ן פון לובלין!.....²⁶

26

בס' ליקוטי מהר"א על מדרש ילקוט, מובא מכתב שכתב הגה"צ רבי יצחק אייזיק אייכנשטיין ז"ל אבד"ק קיוויאשד, בו הוא מספר ששמע עובדא זו מרביה"ק בעל דברי יואל ז"ל, ונעתיק לשונו: סיפר לי רבינו הגדול מסאטמאר שליט"א [ז"ל] שטרם התגלות רבינו [מהר"א] אירע פ"א הה"צ ר' איציק'ל ווייסבלום מזידיטשוב (הי' בן הה"ד ר' נפתלי מליזענסק וקראו אותו ר' איציק'ל זידיטשובער) לצאנז. (כידוע קרב הגה"ק מרן מצאנו ז"ע מאוד את צאנז הרבי ר' אלימלך מליזענסק) אחר שאילת שלו' שאל אותו מרן מצאנו על שלום רבי אייזיקל מזידיטשוב, והשיב הר"ר איציק'ל בשפה רפה שהתחילו לבוא עגלות (עם חסידים) אליו, התלהב מרן הק מצאנו, וואס, עס האבן אהנגעהויבן צו קומען וועגאלד, מ'וועט גיין קיין זידיטשוב ווי מען איז געגאנגן צום רבי'ן פון לובלין!... עכ"ל שם.

חיים ז"ל היה לוקח את זקנו ומעבירו על פניו הקדושים מהאי טעמא שהזקן שלו דומה לזקנו של הרה"ק בעל נועם אלימלך.

והיה שם בצאנז רב אחד ממדינת אונגארין, וראה את גודל ההתקרבות שהרה"ק בעל דברי חיים מקרב את רבי איציק'ל זידיטשובער תמה על גודל ההתקרבות, ושאל את המקורבים שם טעמו של דבר למה הרב הקדוש מצאנו מקרב כל כך את הרה"צ מוהר"ר איציק'ל זידיטשובער, ואמרו לו שהוא נכדו של הרה"ק בעל נועם אלימלך, ענה האיש הג"ל ומה הרעש אני הוא נכדו של אברהם אבינו, ותיכף שאל הרה"ק בעל דברי חיים, מה אמר האיש, ואמרו לו, ענה הרה"ק מצאנו, ר' איציק'ל הוא בן הרה"ק מוה"ר נפתלי מליזענסק והרה"ק מוה"ר נפתלי הוא בנו של הרה"ק מוה"ר אלעזר מליזענסק, והרה"ק מוה"ר אלעזר היה בנו של הרה"ק בעל נועם אלימלך, ואם רב זה הוא נכדו של אברהם אבינו, זה איני יודע.

25

עיי' בס' מראה אש (אות מ"ה) שהרה"ק רבי איציק'ל זידיטשובער היה בחג השבועות בשנת תרל"ד אצל הרה"ק ועשה ריקוד בנ"ל ביום ב' והרה"ק מצאנו מאוד נתנה, עיי' הלשון.

ועיין בס' דברי ברוך (עמ' ס"ז) שכשהרה"ק רבי איציק'ל זידיטשובער היה מגיע לצאנז היה ממש יו"ט, כי ראו שהרה"ק שמה עמו מאוד, ועיי' ש' שהרה"ק מנארליץ שאל את אביו הק' מה נשתנה משאר נכדי הרה"ק מליזענסק ז"ל. ועיין בס' ילקוט אגרות חיים שמעתיק מכתב המלצה מרה"ק מצאנו להרה"ק רבי איציק'ל הנ"ל.

מוצעה נחוצה

כדי צו קענען מסדר זיין מיט א געניסן סדר דעם

מעמד הפייסות

און מכבד זיין אלע כהנים החשובים בדאז

איז גאד זייכטיג אז אלע כהנים
זאס זיילן זיין א חלק פונעם פייס
זאלן אריינרופן זאס פריער

קינדער פון כהנים חברי אהבת קדושים לאי"ש
זאלן אריינרופן זיכער צו מאכן אז
זייערע עלטערן ווערן מכובד בכבוד הראוי

פונעם עם קדושים

חברי אהבת קדושים, ודבני הכוללים:

שרייבט אייד יעצט איין
אינעם מעמד הפייסות

רופט אריין צום ספעציעלן התאחדות אברכים נומער

845.400.8858

היות די פלאץ איז באגרעניצט
וועט מען זיך קענען איינשרייבן גאר
ביז זונטאג שמיני א'
הארט נישט, וכל הקודם זכה

הממונה
אומר להם
הצביעו!

והם נהגו יום ולילה
דודת אברהם
קטל יפה לה ד' אטמא
קריית יואל

פרשת ויקרא

השמות החדשניים ללא קשר עירוני. מקום עם נעים

כשנחתה הנהגה לטובת רכב רגום שהיה בנהג קוראנה, חתם עם שירותי בטיחות אמצעים ובטיחות המידע בבר אסתר ואחד העץ אשר בעתה נוכח במסך כתם שחור כל ישראל לראות

יחסיים בעולם? כמובן עם הדורת פלד

100

תהלה

2000

ההדסה

三

החל מלמח

וְהָיָה לְךָ לְחֵן בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים

מסירה
מאתנת כהנה
זאת, הנה"ם, והנה"ם

קיום מצות עשה דאורייתא בכל פרט, ודוקדוקי' ברוב עם הדרת מלך ע"י עטרת ראשינו

(כתיבת כנסת יומא פ"ה)

כבוד קדושת מלך דבנו רמב"ם שלט"א

הדפסת מצגות רב-מדיה

שחקנים בע"ה בשמחה של מצור כמקור אלפי אנשי שאימונו
ומגנים עם נערים מכל רחבי ניו יארק ודסבידה

פראטי וסדר הפייסות יתפרסם בעתיד

קונים עם נעים מכל רחבי ניו יארק רכבי והסביבה

בשעה 2:30 אדצ"ד

בדד'כל, וסג'פ, וסג'פ

בבית המדרש הגדול

פדה קרית מלך רב ק"ק קרית יואל י"ז

גדול יחי' בבר המלמד הזה!

ובנים ומור' הוראה, אהנים עם נערים,
בעלי בתים ונכדים, אבדנים יקרים, בחורי חמד,

五言古詩

הנהלת התאחדות אברכים דקהל' יטב ל' כ' סאטמאר קרית יואל
כברכת דת ישר ושמח ונזכר לעיון ברנה בשמחת עולם על ראשיתו ככ"א.

זדה ידעו
 משפט
 דברנים
 וכו' ומה
 למה
 חזרו
 ודאדנים
 ודאדנים

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

Central Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

חידושי תורה
תורת משה
תורת אברהם
תורת יצחק
תורת יעקב
תורת לוי
תורת שמעון
תורת בנימין
תורת דן
תורת אשר
תורת נפתלי
תורת גד
תורת זבולון
תורת יוסף
תורת מנשה
תורת שמואל
תורת יחזקאל
תורת חנניה
תורת שריה
תורת רחל
תורת לוי
תורת שמעון
תורת בנימין
תורת דן
תורת אשר
תורת נפתלי
תורת גד
תורת זבולון
תורת יוסף
תורת מנשה
תורת שמואל
תורת יחזקאל
תורת חנניה
תורת שריה
תורת רחל

בס"ד

זמני השבת

שב"ק פר' צו - שבת הגדול

י' ניסן הבעל"ט

בצל הקודש של עמדת ראשינו

**כבוד קדושת מוז
רבינו הגה"ק שליט"א**

בהיכל בית מדרשינו הגדול
וויליאמסבורג יצ"ו

תפלת מנחה עש"ק

45 מינוט אחר זמן היסודי

בשעה 7:45

עריכת השלחן המהוד

בחדר עם הכבוד והכבוד

20 מינוט אחר התפלה

אמירת תהלים

שב"ק במוקד

בשעה 7:15

תפלת שחרית

בצי"א דשכ"א

בשעה 9:30

דרשת שבת הגדול

בסוגיא דמצות עשה שהזמן גרמא
(קדושין כ"ט ע"א)

בשעה 5:30 אהצ"ה

מנחה וסעודה שלישית

45 מינוט אחר זמן היסודי

בשעה 7:45

הנחלת הקהלה

מה ידירות מנוחמה, את שבת הפסקה!

